

ΤΕΙ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ / ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ

Πτυχιακή εργασία

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΛΛΑΔΑΣ-ΑΛΒΑΝΙΑΣ

ΤΕΛΟ ΑΝΤΖΕΛΑ

A.M 14597

Μεσολόγγι 2015

ΤΕΙ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ / ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ

Πτυχιακή εργασία

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΛΛΑΔΑΣ-ΑΛΒΑΝΙΑΣ

ΤΕΛΟ ΑΝΤΖΕΛΑ

A.M 14597

Επιβλέπων καθηγητής

Ντόβας Δημήτριος

Μεσολόγγι 2015

Η έγκριση της πτυχιακής εργασίας από το Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων/Μεσολογγίου του ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας δεν υποδηλώνει απαραίτητως και αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα εκ μέρους του Τμήματος.

Πνευματικά δικαιώματα

Copyright © ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Δηλώνω ρητά ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν. 1599/1988 και τα άρθρα 2,4,6 παρ. 3 του Ν. 1256/1982, η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής εργασίας και δεν προσβάλλει κάθε μορφής πνευματικά δικαιώματα τρίτων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής, οι πηγές δε που χρησιμοποιήθηκαν περιορίζονται στις βιβλιογραφικές αναφορές και μόνον. Τέλο Άντζελα, [2015]

Ευχαριστίες

Σε αυτό το σύντομο σημείωμα, θα ήθελα να ευχαριστήσω τους γονείς μου και την αδελφή μου Χριστίνα για την πολύτιμη ηθική αλλά και οικονομική υποστήριξη καθ' όλη την διάρκεια των σπουδών μου.

Τέλο Άντζελα.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στα πλαίσια της παρούσας πτυχιακής εργασίας πρόκειται να παρουσιασθούν οι οικονομικές σχέσεις Ελλάδας-Αλβανίας. Δίνεται έμφαση κυρίως στις εμπορικές σχέσεις μεταξύ των δύο χωρών και στις συμφωνίες που έχουν υπογράψει αλλά και στον αντίκτυπο της οικονομικής κρίσης, που βιώνει η Ελλάδα, στην οικονομία της Αλβανίας. Επιπλέον αναλύεται η οικονομία της Αλβανίας πριν και μετά τον κομμουνισμό.

Η εργασία χωρίζεται σε πέντε κεφάλαια. Στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται μια ανασκόπηση της Αλβανίας όσον αφορά την ιστορία της και την διαμόρφωση της πολιτικής κατάστασης. Στο δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζεται μια πλήρης εικόνα της αλβανικής πολιτικής και οικονομίας κατά την περίοδο του κομμουνισμού. Στο τρίτο κεφάλαιο αναλύεται η οικονομική κατάσταση της Αλβανίας από το 1997 έως το 2014. Στο τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάζεται το εξωτερικό εμπόριο της Αλβανίας, ενώ στο πέμπτο κεφάλαιο γίνεται ανάλυση των σχέσεων που έχουν οι δύο χώρες μεταξύ τους κυρίως όσον αφορά το διμερές εμπόριο.

Λέξεις κλειδιά: Ελλάδα, Αλβανία, Διμερές εμπόριο, εξωτερικό εμπόριο.

Πίνακας περιεχομένων

	σελ.
Περίληψη.....	4
Πίνακας Περιεχομένων	5
Κατάλογος Πινάκων.....	8
Κατάλογος Διαγραμμάτων.....	9
Κατάλογος εικόνων.....	10
Συντομογραφίες.....	11
Εισαγωγή.....	12
Κεφάλαιο 1: Γενικά στοιχεία Αλβανίας	13
1.1 Γενικά στοιχεία	13
1.2 Ιστορία.....	15
1.3 Διαμόρφωση Αλβανικής πολιτικής.....	16
Κεφάλαιο 2: Κομμουνιστική Αλβανία	19
2.1 Το σύστημα του κομμουνισμού	19
2.2 Οικονομική κατάσταση της Αλβανίας την περίοδο του κομμουνισμού.....	21
2.2.1 Εξωτερικό εμπόριο Αλβανίας την περίοδο του κομμουνισμού	24
2.3 Οικονομική κατάσταση της Αλβανίας μετά την πτώση του κομμουνισμού	25
Κεφάλαιο 3: Αλβανική οικονομία 1997-2014	28
3.1 Κατάρρευση οικονομικών πυραμίδων	28
3.2 Μακροοικονομική ανάπτυξη την δεκαετία 1990-2000.....	30
3.3 Οικονομική κατάσταση σήμερα.....	31

3.4 Οικονομική ανάπτυξη-ΑΕΠ.....	34
3.5 Πληθωρισμός	38
3.6 Δημόσιο χρέος.....	40
3.7 Άμεσες Ξένες Επενδύσεις	41
3.8 Ανεργία.....	42
Κεφάλαιο 4: Εξωτερικό εμπόριο Αλβανίας 2014	44
4.1 Όγκος εμπορίου.....	44
4.2 Εισαγωγές.....	45
4.3 Εξαγωγές	47
4.4 Τελωνιακό καθεστώς Αλβανίας	49
Κεφάλαιο 5: Οικονομικές σχέσεις Ελλάδας-Αλβανίας	51
5.1 Ελληνικές επιχειρήσεις στην Αλβανία.....	52
5.1.1 Παραδείγματα επενδύσεων στην Αλβανία κατά χρονολογική σειρά	53
5.1.2 Ελληνικές άμεσες επενδύσεις στην Αλβανία.....	55
5.1.3 Παράγοντες που ενισχύουν την δραστηριοποίηση των Ελλήνων στην Αλβανία....	57
5.1.4 Ανασταλτικοί παράγοντες Ελληνικών επενδύσεων στην Αλβανία	59
5.2 Διμερές εμπόριο Ελλάδας Αλβανίας.....	59
5.2.1 Εμπορικό ισοζύγιο Ελλάδας- Αλβανίας.....	60
5.2.2 Εισαγωγές από Ελλάδα	61
5.2.3 Εξαγωγές προς Ελλάδα	64
5.3 Ανταγωνισμός Ελληνικών προϊόντων στην Αλβανία	66
5.4 Οικονομική κρίση στην Ελλάδα και ο αντίκτυπος στην Αλβανία.....	68

5.5 Εισαγωγικά εμπόδια στις διασυνοριακές σχέσεις.....	69
5.6 Διμερείς συμφωνίες Ελλάδας- Αλβανίας.....	70
5.7 Προοπτικές Ελληνικών εξαγωγών και επενδύσεων.....	71
Συμπεράσματα.....	73
Βιβλιογραφία.....	76

Κατάλογος πινάκων

Πίνακας 1.1: Κύρια χαρακτηριστικά Αλβανίας.....	14
Πίνακας 1.2: Διαμόρφωση Αλβανικής πολιτικής 1912-1992.....	18
Πίνακας 2.1: Εξωτερικό εμπόριο Αλβανίας (1950-1990).....	24
Πίνακας 3.1: Εισαγωγές μεταναστευτικών εμβασμάτων.....	33
Πίνακας 3.2: Βασικά οικονομικά μεγέθη 2014.....	34
Πίνακας 3.3: Ρυθμός ανάπτυξης αλβανικής οικονομίας.....	36
Πίνακας 3.4: Πληθωρισμός για τις βασικές ομάδες προϊόντων.....	40
Πίνακας 3.5: Εισροές άμεσων ξένων επενδύσεων.....	41
Πίνακας 3.6: Ανεργία Αλβανίας	43
Πίνακας 4.1: Εξωτερικό εμπόριο Αλβανίας.....	45
Πίνακας 5.1: Ελληνο-Αλβανικό εμπόριο	61
Πίνακας 5.2: Συγκριτική απεικόνιση εξέλιξης διμερούς εμπορίου σε σχέση με το εξωτερικό εμπόριο της Αλβανίας 2009-2014	63
Πίνακας 5.3: Σύθεση εισαγωγών από Ελλάδα και εξαγωγών προς Ελλάδα.....	66
Πίνακας 5.4: Σύθεση Αλβανικών εισαγωγών και μερίδιο αγοράς των κυριότερων Εμπορικών εταιρών	67

Κατάλογος διαγραμμάτων

Διάγραμμα 2.1: Εισαγωγές από Ελλάδα (1970-1991)	25
Διάγραμμα 2.2: Μακροοικονομική ανάπτυξη Αλβανίας (1981-1996)	27
Διάγραμμα 3.1: Μακροοικονομική σταθεροποίηση στην Αλβανία 1991-2000 ...	30
Διάγραμμα 3.2: Εμβάσματα μεταναστών ανά χώρα προέλευσης.....	33
Διάγραμμα 3.3: Εξέλιξη ΑΕΠ Αλβανίας 1996-2014	35
Διάγραμμα 3.4: Τομεακή κατανομή ΑΕΠ	36
Διάγραμμα 3.5: Αλλαγές για τους κύριους κλάδους της οικονομίας.....	37
Διάγραμμα 3.6 Ρυθμός μεταβολής πληθωρισμού	38
Διάγραμμα 3.7: Μηνιαία μεταβολή δείκτη τιμών καταναλωτή.....	39
Διάγραμμα 3.8: Δημόσιο χρέος Αλβανίας	41
Διάγραμμα 3.9: Βασικοί ξένοι επενδυτές Αλβανίας.....	42
Διάγραμμα 4.1: Διάρθρωση αλβανικών εισαγωγών 2014	46
Διάγραμμα 4.2: Μερίδιο εισαγωγών ανά κατηγορία προϊόντος	46
Διάγραμμα 4.3: Διάρθρωση αλβανικών εξαγωγών 2014.....	48
Διάγραμμα 4.4: Μερίδιο εξαγωγών ανά κατηγορία προϊόντος	48
Διάγραμμα 5.1: Ελληνικές επενδύσεις στην Αλβανία 2007-2013.....	56
Διάγραμμα 5.2: Ελληνικές επενδύσεις ανά τομέα δραστηριότητας	57
Διάγραμμα 5.3: Διμερές εμπόριο Ελλάδος-Αλβανίας 1993-2014	60
Διάγραμμα 5.4: Εισαγωγές Αλβανίας από Ελλάδα 1994-2014	62
Διάγραμμα 5.5: Διάρθρωση Αλβανικών εισαγωγών από Ελλάδα 2014.....	63
Διάγραμμα 5.6: Εξαγωγές Αλβανίας προς Ελλάδα 1994-2014	64
Διάγραμμα 5.7: Διάρθρωση Αλβανικών Εξαγωγών προς Ελλάδα	65

Κατάλογος Εικόνων

Εικόνα 2.1: Πέμπτη Συνέλευση Κόμματος εργασίας	21
Εικόνα 5.1: Hygeia Hospital	54
Εικόνα 5.2: Τσιμεντοβιομηχανία ANTEA του ομίλου TITAN.....	55

Συντομογραφίες

ΑΕΠ: Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν

ΑΞΕ: Άμεσες Ξένες Επενδύσεις

ΑΚΕ: Αλβανικό Κόμμα Εργασίας

ΔΝΤ: Διεθνές Νομισματικό Ταμείο

Ε.Ε: Ευρωπαϊκή Ένωση

ΕΣΣΔ: Ένωση Σοβιετικών Σοσιαλιστικών Δημοκρατιών

ΕΖΕΣ: Ευρωπαϊκή Ζώνη Ελεύθερων Συναλλαγών

ΚΚΣΕ: Κομμουνιστικό Κόμμα Σοβιετικής Ένωσης

NATO: North Atlantic Treaty Organization

ΟΕΥ: Γραφείο Οικονομικών και εμπορικών Υποθέσεων

ΟΗΕ: Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών

TAP: Trans Adriatic Pipeline

ΦΠΑ: Φόρος Προστιθέμενης Αξίας

CEFTA: Central European Free Trade Agreement

Εισαγωγή

Οι οικονομικές σχέσεις, που αναπτύσσουν τα κράτη μεταξύ τους, θα μπορούσαν να χαρακτηρισθούν ως οι σημαντικότερες. Το εμπόριο και οι οικονομικές συμφωνίες μεταξύ των χωρών αποτελούν ζωτικής σημασίας για την οικονομική ανάπτυξη μιας χώρας καθώς το εμπόριο μεταξύ των χωρών προωθεί την ευημερία και την ανάπτυξη που παρουσιάζει ένα έθνος και έχει μια μακράν ιστορία η οποία χρονολογείτε από την εποχή του Adam Smith.

Στην παρούσα εργασία θα παρουσιασθούν οι οικονομικές σχέσεις Ελλάδας και Αλβανίας. Τα δύο κράτη, αν και γεωγραφικά είναι πολύ κοντά μεταξύ τους, είναι δύο χώρες αρκετά διαφορετικές τόσο σε πολιτιστικό όσο και σε κοινωνικό επίπεδο. Οι Ελληνοαλβανικές σχέσεις έως το 1971 ήταν σχεδόν ανύπαρκτες, ωστόσο με το πέρασμα του χρόνου οι δύο χώρες απέκτησαν μια ιδιαίτερα φιλική σχέση και πραγματοποίησαν διάφορες συμφωνίες σε εμπορικό και οικονομικό επίπεδο.

Οι οικονομίες των δυο χωρών συνδέονται στενά, κυρίως από τις εμπορικές συναλλαγές που πραγματοποιούνται μεταξύ τους, αλλά και από τις επενδύσεις που έχουν γίνει στην Αλβανία από Έλληνες επιχειρηματίες. Όμως, η οικονομική κρίση που έχει πλήξει την Ελλάδα τα τελευταία χρόνια λειτουργεί σαν «ντόμινο» και έχει επηρεάσει σε μεγάλο βαθμό και την αλβανική οικονομία κυρίως λόγω των οικονομικών μεταναστών που διαμένουν στην Ελλάδα, όπως θα δούμε σε σχετικό κεφάλαιο.

Η Αλβανία είναι μια χώρα μετρίου εισοδήματος, η οποία θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως οικονομικά άπειρη, λόγω της απομόνωσης που βρισκόταν για πολλά χρόνια την περίοδο του κομμουνισμού. Όμως, η ταχεία οικονομική ανάπτυξη που παρουσίασε, μετά την πτώση του κομμουνισμού, την χαρακτήρισε ως την ταχύτερα αναπτυσσόμενη χώρα της Ευρώπης. Παρά την οικονομική βελτίωση που παρουσίασε το επίπεδο της φτώχειας βρίσκεται σε εξαιρετικά υψηλό επίπεδο σε σχέση με τα ποσοστά άλλων χωρών κατατάσσοντας την στις δέκα φτωχότερες χώρες της Ευρώπης.

Κεφάλαιο 1. Γενικά στοιχεία Αλβανίας

1.1 Γενικά στοιχεία

Η δημοκρατία της Αλβανίας (Republika e Shqipërisë), όπως είναι η επίσημη ονομασία της χώρας, είναι ένα κράτος στο δυτικό τμήμα της βαλκανικής χερσονήσου. Βρέχεται από την Αδριατική θάλασσα δυτικά και από το Ιόνιο πέλαγος νοτιοδυτικά. Συνορεύει βορειοδυτικά με το Μαυροβούνιο, βορειοανατολικά με το Κόσσοβο, ανατολικά με την Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία Μακεδονίας και νότια με την Ελλάδα. Πρωτεύουσα της χώρας είναι τα Τίρανα. Η έκταση της είναι 28.748 τ. χλμ. εκ των οποίων το 75% της συνολικής έκτασης είναι ορεινό και το 25% αποτελείται από καλλιεργήσιμα εδάφη. Το κλίμα της είναι μεσογειακό-ηπειρωτικό. Ο πληθυσμός της ανέρχεται σε 2.821.977, σύμφωνα με απογραφή του 2011. Κατέχει την 33^η θέση με βάση τον πληθυσμό στην Ευρώπη και την 140^η παγκοσμίως. Οι εθνικές ομάδες που κατοικούν μόνιμα στην χώρα είναι Αλβανοί με ποσοστό 82,6%, Έλληνες με ποσοστό 0,9% και άλλες εθνικότητες όπως Γιουγκοσλάβοι, Σέρβοι, Αιγύπτιοι και Μαυροβούνιοι με ποσοστό 16,5%. Επίσημη γλώσσα της χώρας είναι τα Αλβανικά ενώ τα Ελληνικά και τα Ιταλικά είναι ιδιαίτερα διαδεδομένα.

Το πολίτευμα της χώρας είναι Προεδρευόμενη Κοινοβουλευτική Δημοκρατία και δικαίωμα ψήφου έχουν όλοι οι Αλβανοί πολίτες που έχουν συμπληρώσει το δέκατο όγδοο έτος της ηλικίας τους. Το σύνταγμα προβλέπει την καθιέρωση εκλογών κάθε τέσσερα χρόνια, μέσω των οποίων οι πολίτες εκλέγουν εκατόν σαράντα βουλευτές.

Η Αλβανία είναι μέλος του ΟΗΕ από τις 14 Δεκεμβρίου του 1955 και του ΝΑΤΟ από 01 Απριλίου του 2009. Επίσης, είναι μέλος του Οργανισμού για την Ασφάλεια και την συνεργασία στην Ευρώπη, του Συμβουλίου της Ευρώπης, του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου, του Οργανισμού Ισλαμικής Διάσκεψης και αποτελεί ένα από τα ιδρυτικά μέλη της Ένωσης για την Μεσόγειο. Ακόμη, από το 2007 είναι μέλος της CEFTA, ενώ στις 17 Δεκεμβρίου του 2009 υπέγραψε συμφωνία ελεύθερου εμπορίου με τις τέσσερις χώρες ΕΖΕΣ (Ισλανδία, Λιχτενστάιν, Νορβηγία και Ελβετία). Επιπλέον, τον Απρίλιο του 2009 έκανε επίσημη αίτηση για ένταξη της στην Ευρωπαϊκή Ένωση και έλαβε καθεστώς υποψήφιας τον Ιούνιο του 2014. Τέλος, θα πρέπει να σημειωθεί ότι έχει

υπογράψει συμφωνίες αποφυγής διπλής φορολογίας με τριάντα τρεις χώρες, μεταξύ των οποίων και με την Ελλάδα από 1 Ιανουαρίου του 2001.

Πίνακας 1.1: Κύρια χαρακτηριστικά Αλβανίας

Κύρια χαρακτηριστικά Αλβανίας	
Επίσημη ονομασία	Δημοκρατία της Αλβανίας
Πρωτεύουσα	Τίρανα
Έκταση	28.748 τ. χλμ
Πληθυσμός	2.821.977 (Απογραφή 2011)
Ετήσιος ρυθμός ανάπτυξης πληθυσμού	0,60%
Προσδόκιμο όριο ηλικίας	Άνδρες: 33-75 Γυναίκες: 80-86
Γλώσσα συναλλαγών	Αλβανική, Ελληνική, Ιταλική
Πολίτευμα	Προεδρευόμενη Κοινοβουλευτική Δημοκρατία
Πρόεδρος Δημοκρατίας	Μπουγιάρ Νισάνι
Πρωθυπουργός	Έντι Ράμα
Θρησκεία	Μουσουλμάνοι 60% Ορθόδοξοι 27% Καθολικοί 13%
Εθνική γιορτή- Ανεξαρτησία	28-11-1912 (Αναγνωρίστηκε το 1913)
Νόμισμα ¹	Αλβανικό LEK (ALL)
Βασικός μισθός ιδιωτικού τομέα 2011	20.000 ALL (142 Ευρώ)
Βασικός μισθός δημόσιου τομέα 2011	47.660 ALL (340 Ευρώ)

Πηγή: CIA The world factbook, Wikipedia, INSTAT

¹Ισοτιμία Απρίλιος 2015: ΕΥΡΩ /ALL: 1€ = 140,23 ALL — USD /ALL: 1\$ =129,70 ALL
2014: ΕΥΡΩ /ALL: 1€ = 139,99 ALL — USD /ALL: 1\$ =101,89 ALL
2013: ΕΥΡΩ /ALL: 1€ = 140,26 ALL — USD /ALL: 1\$ =105,67 ALL
2012: ΕΥΡΩ /ALL: 1€ = 139,04 ALL — USD /ALL: 1\$ =108,18 ALL

1.2 Ιστορία

Τα πρώτα ίχνη της ανθρώπινης ύπαρξης στην σύγχρονη Αλβανία εντοπίστηκαν σε ένα χωριό των Αγίων Σαράντα και χρονολογούνται στην μέση παλαιολιθική εποχή. Οι πρώτοι κάτοικοι αυτής της περιοχής ήταν τμήμα του πληθυσμού που ήταν διασκορπισμένος στην Μεσόγειο. Τα αρχαιολογικά ευρήματα που βρέθηκαν δεν αποδίδουν την σαφή εικόνα του πολιτισμού αυτών των ανθρώπων, ωστόσο οι αρχαιολόγοι έχουν καταλήξει στο συμπέρασμα ότι οι Αλβανοί είναι απόγονοι των αρχαίων Ιλλυριών². Οι Ιλλυριοί ήταν μια ομάδα φυλών οι οποίοι κατοικούσαν στα βαλκάνια όπου στην ύστερη εποχή του χαλκού και την πρώιμη εποχή του σιδήρου εγκαταστάθηκαν σε μια μεγάλη περιοχή στο δυτικό μέρος της σημερινής βαλκανικής χερσονήσου και ονόμασαν την περιοχή τους Ιλλυρία.

Στην επικράτεια της Ιλλυρίας είχαν βρεθεί πολλά αντικείμενα από την εποχή του χαλκού, τα οποία δείχνουν την στενή σχέση που είχε η χώρα με την Ελλάδα, συγκεκριμένα με την νοτιοδυτική Μακεδονία και την Λευκάδα, ενώ από τον 7^ο αιώνα Π.Χ θεωρείται ότι ιδρύθηκαν Ελληνικές αποικίες στην ακτή των Ιλλυριών με σκοπό τις εμπορικές συναλλαγές. Οι πιο σημαντικές πόλεις που ιδρύθηκαν από τους Έλληνες ήταν η περιοχή της Απολλωνίας, η Αυλώνα και το Δυρράχιο. Το σημερινό όνομα Αλβανία φαίνεται να προέρχεται από την μεσαιωνική ελληνική λέξη Αλβανόπολις (Αλβανών, Αλβανός) και φέρεται να υποδεικνύεται για πρώτη φορά από τον Πτολεμαίο θέλοντας να προσδιορίσει κάποια αντίστοιχη φυλή της περιοχής³.

Η περιοχή, λόγω της ευνοϊκής γεωγραφικής θέσης της, αποτέλεσε έλξη για τις γειτονικές χώρες και πολλές από αυτές επιχείρησαν να την κατακτήσουν. Αρχικά η Ιλλυρία κατακτήθηκε από την Ρωμαϊκή αυτοκρατορία και οργανώθηκε ως Ρωμαϊκή επαρχία με το όνομα Ιλλυρικών στο οποίο περιλαμβανόταν μεγάλο μέρος της βαλκανικής χερσονήσου. Στην συνέχεια η περιοχή πέρασε διαδοχικά στα χέρια της Βυζαντινής, της Βουλγαρικής και Σέρβικης αυτοκρατορίας, ενώ από το 1431 έως το 1912 κατακτήθηκε από την Οθωμανική Αυτοκρατορία.

Τον Νοέμβριο του 1912 η Αλβανία ανακηρύχτηκε ανεξάρτητο κράτος ωστόσο αναγνωρίστηκε τον Ιούλιο του 1913 σε μία διάσκεψη που έγινε στο Λονδίνο. Την περίοδο εκείνη αποφασίστηκε ότι σύμφωνα με τον Οθωμανικό κανόνα το Αλβανικό

² Βικιπαίδεια, Αλβανία

³ Wikipedia, Albania

έδαφος έπρεπε να διαιρεθεί μεταξύ Σερβίας και Ελλάδας. Αυτή η απόφαση όμως εξόργισε τους Ιταλούς και τους Γερμανούς. Τότε η Γερμανία οργάνωσε μια σειρά διαβουλεύσεων με την Ρωσία και την Ελλάδα και αποφασίστηκε ότι η χώρα δεν έπρεπε να διαιρεθεί αλλά να παγιωθεί σε πριγκιπάτο της Αλβανίας με πρίγκιπα τον William Wied. Όταν όμως ο πρίγκιπας εκδιώχτηκε, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Γαλλία και η Ιταλία θέλησαν να διαιρέσουν οριστικά την χώρα, όμως ο πρόεδρος των Ηνωμένων Εθνών Woodrow Wilson άσκησε βέτο και επέτρεψε στην Αλβανία να διατηρηθεί ως έχει.

1.3 Διαμόρφωση Αλβανικής πολιτικής

Η Αλβανία ύστερα από την ανεξαρτησία της από την Οθωμανική Αυτοκρατορία δημιούργησε την πρώτη κυβέρνηση ανεξάρτητων με πρώτο κυβερνήτη τον Ισμαήλ Κεμάλ. Την εποχή εκείνη, η οικονομία βασίστηκε κυρίως στην γεωργία και την κτηνοτροφία, ενώ το διεθνές εμπόριο ήταν περιορισμένο. Η χώρα πέρασε μέσα από πολιτικά καθεστώτα του πριγκιπάτου, της δημοκρατίας και της βασιλείας μέχρι την εισβολή των Ιταλών.

Κατά την διάρκεια του Β΄ παγκόσμιου πόλεμου η Αλβανία κατακτήθηκε αρχικά από την Ιταλία και στην συνέχεια από την ναζιστική Γερμανία. Η κατάκτηση της χώρας από την Ιταλία διήρκεσε από το 1939 μέχρι το 1943. Το διάστημα αυτό η Αλβανία έπαψε να αποτελεί ανεξάρτητο κράτος και λειτουργούσε ως ένα αυτόνομο τμήμα της Ιταλίας. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την οικονομική σύνδεση των δύο χωρών μέσω μιας τελωνιακής ένωσης⁴ και την ανάπτυξη της Αλβανικής οικονομίας. Η οικονομική ανάπτυξη οφείλονταν στην βοήθεια της Ιταλίας, καθώς χορήγησε⁵ στην Αλβανία 15 εκατομμύρια δολάρια. Την εποχή εκείνη φάνηκε η θετική συνέπεια που είχε ο δανεισμός αυτός, εφόσον αναπτύχθηκαν οι βιομηχανίες⁶ οι οποίες ανήλθαν συνολικά στις 430, ενώ η οικονομία παρουσίασε αύξηση 12% σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια.

Μετά την υποχώρηση των Ιταλών το 1943, εισέβαλαν στην χώρα οι Γερμανοί, θέλοντας να δημιουργήσουν μια ουδέτερη κυβέρνηση⁷. Η νέα κυβέρνηση υποσχέθηκε να κρατήσει ουδέτερη στάση απέναντι στον πόλεμο και κατάφερε να αποκτήσει μια καλή

⁴ Wikipedia, Albania

⁵ Η Ιταλία χορήγησε 15 εκ. δολάρια στην Αλβανία σε ετήσια βάση ως αποζημίωση λόγω των οικονομικών απωλειών της Αλβανίας από την μεταβολή της τιμολογιακής πολιτικής που επέβαλε η Ιταλία.

⁶ Ο αριθμός των επιχειρήσεων το 1922 ανερχόταν στις 71, το 1938 στις 244 ενώ το 1944 στις 430.

⁷ Wikipedia, Albanian kingdom 1943-44

συμφωνία σταθερότητας. Αποτέλεσμα αυτών ήταν να λειτουργήσει το σύστημα της δικαιοσύνης και να ανοίξουν ξανά τα σχολεία⁸.

Ύστερα από την απελευθέρωση της Αλβανίας από την ναζιστική κατοχή, το 1941, δημιουργήθηκε το κομμουνιστικό κόμμα Αλβανίας και στην συνέχεια η σοσιαλιστική κυβέρνηση. Η πρωτοφανής ανάπτυξη του κόμματος επηρεάστηκε κυρίως από τον Ενβέρ Χότζα ο οποίος είχε ως στόχο την καταπολέμηση των μεγαλο-γαιοκτημόνων και των πολιτικών εχθρών της χώρας.

Το 1944 ο Ενβέρ Χότζα μετονόμασε το κομμουνιστικό κόμμα Αλβανίας σε Αλβανικό Κόμμα Εργασίας το οποίο ήταν το μοναδικό κόμμα που ασκούσε εξουσία στο αλβανικό κράτος και ήταν το μόνο που μπορούσε να επέμβει σε πολιτικά, οικονομικά και κοινωνικά θέματα που αφορούσαν την χώρα. Από το 1944 μέχρι το 1946 η ονομασία της χώρας, ήταν γνωστή ως Δημοκρατική κυβέρνηση Αλβανίας, ενώ από το 1946 μέχρι το 1976 ήταν γνωστή ως Λαϊκή κυβέρνηση Αλβανίας. Ωστόσο, είναι σημαντικό να αναφέρουμε ότι παραμένει αναπάντητο ερώτημα αν στην χώρα το πολίτευμα που είχε επιβληθεί ήταν κομμουνισμός ή δικτατορία λόγω των αυστηρών απαγορεύσεων που είχαν επιβληθεί στους πολίτες.

Το 1992 διεξήχθησαν οι πρώτες πολυκομματικές εκλογές στην Αλβανία έτσι το κομμουνιστικό κόμμα κατερρίφθη και η χώρα βγήκε από την απομόνωση στην οποία βρισκόταν σημειώνοντας πρόοδο στην οικονομική αλλά και στην δημοκρατική ανάπτυξη. Μετά την αποκατάσταση της δημοκρατίας η κυβέρνηση επικεντρώθηκε στην δημιουργία ενός νομικού πλαισίου, ώστε να μπορέσει η χώρα να ορθοποδήσει και να λειτουργήσει σε ένα ελεύθερο και δημοκρατικό περιβάλλον.

Η κατάρρευση του κομμουνισμού έφερε πολλά προβλήματα στην Αλβανία κυρίως οικονομικά και κοινωνικά, όπως θα παρουσιασθεί σε επόμενο κεφάλαιο. Την περίοδο 1992-1997 οι πολίτες έζησαν της πιο δύσκολες στιγμές, περίπου το 25% του πληθυσμού ζούσε κάτω από το όριο της φτώχειας και μόλις το 15% των πολιτών της χώρας λάμβανε ηλεκτρικό ρεύμα χωρίς διακοπές κατά την διάρκεια της ημέρας, ενώ το πόσιμο νερό έφθανε στα νοικοκυριά για συγκεκριμένες ώρες την ημέρα. Οι άθλιες συνθήκες που επικρατούσαν ανάγκασαν τους πολίτες να μεταναστεύσουν σε γειτονικές χώρες.

⁸ Wikipedia, Albania Kingdom 1943-44

Πίνακας 1.2: Διαμόρφωση Αλβανικής πολιτικής (1912-1992)

Έτος	Σημαία	Επίσημη ονομασία	Σχόλια
1912		Διακήρυξη ανεξαρτησίας	Δήλωση ανεξαρτησίας 28/11/1912
1912-1914		Ανεξάρτητη Αλβανία	Πρώτη κυβέρνηση 4/12/1912
1914-1925		Πριγκιπάτο Αλβανίας	Μοναρχία με επικεφαλής τον πρίγκιπα William
1925-1928		Αλβανική Δημοκρατία	Επίσημη ονομασία
1928-1939		Αλβανικό βασίλειο	Συνταγματική μοναρχία
1939-1943		Αλβανικό βασίλειο υπό την Ιταλία	Βασίλειο Ιταλίας
1943-1944		Αλβανικό βασίλειο δυνάμει Γερμανία	Τον έλεγχο πήρε η Γερμανία
1944-1992		Λαϊκή σοσιαλιστική δημοκρατία Αλβανίας	1944-1946 Δημοκρατική κυβέρνηση. 1946-1976 Λαϊκή δημοκρατία.
1992		Δημοκρατία Αλβανίας	Το δημοκρατικό κόμμα κερδίζει στις εκλογές.

Πηγή: Wikipedia

<http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CE%BB%CE%B2%CE%B1%CE%BD%CE%AF%CE%B1>

Κεφάλαιο 2. Κομμουνιστική Αλβανία

Την περίοδο του κομμουνισμού η Αλβανία αποτελούσε το μικρότερο μέλος ανάμεσα στις κομμουνιστικές χώρες, ενώ για πολλά χρόνια αποτέλεσε το πιο αργοκίνητο κράτος όσον αφορά την ανάπτυξη της οικονομίας, αλλά και της κοινωνίας, διότι ακολούθησε διαφορετική πολιτική τακτική σε σύγκριση με άλλα πρώην κομμουνιστικά κράτη, οδηγώντας την στην απομόνωση για 46 ολόκληρα χρόνια.

Η απομόνωση στην οποία είχε εισέλθει είχε καταστροφικές συνέπειες τόσο στο οικονομικό περιβάλλον όσο και στο κοινωνικό. Η απομόνωση οδήγησε τους πολίτες να ζουν σε έναν διαφορετικό τρόπο ζωής από τον υπόλοιπο κόσμο εφόσον δεν γνώριζαν τι υπάρχει πέρα από τα αλβανικά σύνορα. Άλλωστε η ονομασία της χώρας δεν είναι τυχαία. Η βαθύτερη έννοια της ονομασίας «Αλβανία» παραπέμπει στην μοναχική ζωή των αετών, καθώς οι Αλβανοί πολίτες αποκαλούν την πατρίδα τους Shqipëria (Σκιπρία) που σημαίνει «χώρα των αετών» και τους εαυτούς τους Shqiptar (Σκιπτάρ) που σημαίνει «γιοί των αετών».

2.1 Το σύστημα του κομμουνισμού

Την περίοδο 1946-1985 ηγέτης του κόμματος εργασίας έγινε ο Ενβέρ Χότζα. Η βασική ιδεολογία του Χότζα ήταν ο εθνικισμός και ο Μαρξισμός-Λενινισμός ενώ η προσήλωση του στον Ιωσήφ Στάλιν ήταν ιδιαίτερα έντονη και σε ορισμένες περιπτώσεις ακραία.

Αρχικά ο Ε. Χότζα οδήγησε την χώρα σε μια σειρά από συμμαχίες με την Γιουγκοσλαβία οι οποίες ξεκίνησαν το 1945 με σκοπό την οικονομική σύνδεση των δύο χωρών. Τα πρώτα χρόνια της συνεργασίας φαινόταν πως είχαν θετικά αποτελέσματα για την οικονομία της Αλβανίας καθώς οι εμπορικές συναλλαγές που πραγματοποιούνταν αλλά και η οικονομική βοήθεια που πρόσφερε η Γιουγκοσλαβία στην Αλβανία ήταν ιδιαίτερα έντονη, όμως το 1948 ο Χότζα διέκοψε τις διπλωματικές τους σχέσεις, διότι η Γιουγκοσλαβία ήθελε να επιβάλει μια συγκεκριμένη κυβερνητική πολιτική στην Αλβανία, η οποία τον έβρισκε αντίθετο. Η αυταρχική πολιτική του τον οδήγησε στην εκτέλεση του υπουργού άμυνας Κ. Τζότζε καθώς θεωρούσε ότι συμμαχούσε υπέρ της Γιουγκοσλαβίας.

Έπειτα από την ρήξη με την Γιουγκοσλαβία το 1948, ο Χότζα προχώρησε σε συνεργασία με την σοβιετική ένωση, όμως το 1961 διέκοψε την μεταξύ τους συνεργασία, επειδή το ΚΚΣΕ αποκήρυξε τον Στάλιν. Έπειτα, το ΑΚΕ στράφηκε προς την Κίνα, όμως για άλλη μια φορά, η προσήλωση του Ε. Χότζα στις σταλινικές απόψεις στάθηκε εμπόδιο στην συνεργασία τους και αυτό είχε ως συνέπεια την ολοκληρωτική απομόνωση της χώρας.

Στα χρόνια της διακυβέρνησης του ο Ε. Χότζα φρόντισε να απομονώσει πλήρως τον αλβανικό λαό. Η αυταρχική πολιτική του είχε ως συνέπεια να εξελιχτεί η χώρα από ένα φεουδαρχικό κατάλοιπο της οθωμανικής αυτοκρατορίας σε ένα κράτος εξαθλιωμένο και αποκομμένο από τον υπόλοιπο κόσμο. Κύριο χαρακτηριστικό αυτής της εποχής ήταν η έντονη στρατιωτική εκπαίδευση που επέβαλε το κόμμα σε άντρες και γυναίκες, δημιουργώντας ένα αντάρτικο κλίμα στην χώρα, έτσι ώστε η Αλβανία να είναι προετοιμασμένη σε περίπτωση πολέμου. Επίσης, ένα ακόμη πολύ βασικό στοιχείο που χαρακτήρισε την κουμμουνιστική Αλβανία ήταν το σταλινικό σύστημα που είχε επιβληθεί στην χώρα, ενώ ο μαρξισμός και ο λενινισμός αποτέλεσαν για πολλά χρόνια το βασικότερο μάθημα διδασκαλίας στα σχολεία, διότι η κυβέρνηση ήθελε να περάσει την συγκεκριμένη ιδεολογία στις επόμενες γενιές. Όμως, αυτό που διαφοροποίησε το Αλβανικό έθνος εκείνη την εποχή από άλλα κομμουνιστικά κράτη ήταν η αυστηρή απαγόρευση κάθε θρησκευτικής λατρείας, που είχε επιβληθεί ανακηρύσσοντας την Αλβανία ως το πρώτο επίσημο άθεο κράτος.

Ο Ε. Χότζα κυριολεκτικά εξαθλίωσε τον λαό. Ακόμη και μετά τον θάνατο του η κυβέρνηση που είχε συσταθεί συνέχισε να επιβάλλει την τακτική που ακολουθούσε, διότι θεωρούσε ότι ήταν η ορθότερη. Μερικές από τις αυστηρές απαγορεύσεις που είχαν επιβληθεί από το ΑΚΕ, ήταν ο περιορισμός των πολιτών να έχουν πρόσβαση σε ξένες πηγές πληροφόρησης. Επιπλέον, το κόμμα του Χότζα αντιτάχθηκε στην δυτική κουλτούρα φθάνοντας σε σημείο να συλλαμβάνονται όσοι είχαν στην κατοχή τους αντικείμενα δυτικής κατασκευής. Οι πολίτες ήταν υποχρεωμένοι να ζητούν άδεια για να αποκτήσουν αντικείμενα όπως αυτοκίνητο και ηλεκτρικά σκεύη. Όμως, ο πιο αυστηρός περιορισμός ήταν η απαγόρευση της εξόδου από την χώρα, καθώς η απομάκρυνση των πολιτών από το αλβανικό έδαφος θεωρούνταν πράξη εσχάτης προδοσίας και τιμωρούνταν με φυλάκιση ή ακόμη και με θάνατο. Σύμφωνα με μαρτυρίες εκείνης της εποχής οι μόνοι που μπορούσαν να εξέρχονται από την Αλβανία με ειδική άδεια ήταν οι διπλωμάτες.

Εξίσου απαγορευμένη ήταν η επίσκεψη τουριστών στο αλβανικό έδαφος, ενώ όλος ο αλβανικός λαός παρακολουθούνταν από μια αλβανική μυστική αστυνομία.

Τα περιοριστικά μέτρα που είχε επιβάλει ο Χότζα άφηναν τον αλβανικό λαό στην πλήρη αμάθεια, ενώ παράλληλα παραπληροφορούσαν τους πολίτες για τις συνθήκες διαβίωσης που επικρατούσαν πέρα από τα αλβανικά σύνορα. Επίσης, η προπαγάνδα⁹ του καθεστώτος του Χότζα προσπαθούσε να παρουσιάσει μια Αλβανία με πλήρη αυτάρκεια γεωργικών προϊόντων. Ωστόσο, αυτό σε καμία περίπτωση δεν ανταποκρινόταν στην πραγματικότητα. Αντίθετα η Αλβανία κατέληξε πλήρως εξαθλιωμένη με τεράστιες ελλείψεις σε προϊόντα.

Εικόνα 2.1: Πέμπτη συνέλευση κόμματος εργασίας

2.2 Οικονομική κατάσταση της Αλβανίας την περίοδο του κομμουνισμού

Την περίοδο 1944-1992 η χώρα βασίστηκε στην μαρξιστική ιδεολογία και την σταλινική οικονομία. Η κυβέρνηση που είχε συσταθεί, την περίοδο του κομμουνισμού, επέβαλε το σταλινικό οικονομικό σύστημα και κατείχε τον πλήρη έλεγχο της οικονομίας ενώ η ιδιωτική δραστηριότητα ήταν ανύπαρκτη και απαγορευμένη.

Η Αλβανία ακολούθησε την τακτική άλλων κομμουνιστικών χωρών της σοβιετικής ένωσης, όμως παρουσίασε μερικά χαρακτηριστικά που την διαφοροποίησαν από άλλες πρώην κομμουνιστικές χώρες. Από άποψη οικονομική και κοινωνική η Αλβανία ήταν λιγότερο προετοιμασμένη χώρα ώστε να προβεί σε μεταρρυθμίσεις ως προς την οικονομική ανάπτυξη, καθώς ήταν η μόνη κομμουνιστική χώρα που δεν ανέλαβε καμία

⁹ Βικιπαίδεια, Ενβέρ Χότζα

σημαντική οικονομική μεταρρύθμιση όπου θα βοηθούσαν σε ανάπτυξη της αγοράς. Όμως, η κύρια διαφοροποίηση της από άλλες κομμουνιστικές χώρες ήταν η συγκεντρωτική οικονομία και ο αυστηρός έλεγχος των ημερομίσθιων και των τιμών.

Το καθεστώς του Χότζα είχε θεσπίσει αυστηρούς εθνικούς κανόνες για όλες τις εμπορικές επιχειρήσεις, τις ιδιωτικές βιομηχανίες, τις εξωτερικές σχέσεις, ακόμη το εσωτερικό και εξωτερικό εμπόριο. Οι νόμοι αυτοί επέτρεπαν στο κράτος να επεμβαίνει σε όλους τους τομείς της εγχώριας παραγωγής αλλά και της κοινωνικής ζωής. Συγκεκριμένα, το κράτος μπορούσε, να διαχειρίζεται τις εμπορικές επιχειρήσεις, εθνικοποίησε τις λιγιστές βιομηχανίες και δήμευσε τις περιουσίες των πλούσιων πολιτικών. Δεν περιορίστηκε όμως μόνο στους πολιτικούς, αλλά και στους απλούς πολίτες, καθώς δήμευσε όλα τα περιουσιακά τους στοιχεία, ώστε να μην υπάρχουν κοινωνικές διαφορές και να έχουν όλοι οι άνθρωποι ίσα περιουσιακά στοιχεία. Εκείνη την εποχή, η κάθε οικογένεια επιτρεπόταν να έχει μόνο μια κατοικία και ελάχιστα οικόσιτα ζώα ενώ απαγορευόταν να έχουν στην κατοχή τους κτήματα ή καταστήματα.

Επίσης, την περίοδο εκείνη, απαγορεύτηκε η ύπαρξη ιδιωτικών επιχειρήσεων, για αυτό το λόγο όλες οι εγχώριες συναλλαγές πραγματοποιούνταν υπό κρατικό έλεγχο, ενώ συγχρόνως εθνικοποιήθηκαν όλες οι δημόσιες και ιδιωτικές υπηρεσίες. Το ΑΚΕ υποστήριξε την ίδρυση πολλών νέων κρατικών βιομηχανιών όμως απέτρεψε την βαριά βιομηχανία. Επίσης, η γεωργία, η κτηνοτροφία, το εμπόριο και οι βιοτεχνίες ήταν οργανωμένες σε συνεταιρισμούς.

Το 1945 η κυβέρνηση ενέκρινε τις πρώτες μεγάλες γεωργικές μεταρρυθμίσεις, που είχαν ως στόχο τη συμπίεση των μεγάλων γαιοκτημόνων. Για την επίτευξη αυτού του στόχου, η κυβέρνηση κρατικοποίησε όλη την εγχώρια Γή και έδωσε την ευκαιρία σε όλους τους ανθρώπους να εργαστούν στην γεωργική παραγωγή, ώστε να κερδίζουν τα προς το ζην. Η κολεκτιβοποίηση της Γής ήταν ένα ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της Αλβανίας καθώς όλη η εγχώρια Γή ελεγχόταν αποκλειστικά από το κράτος και μόνο το 20% της καλλιεργήσιμης Γής είχε δοθεί σε συνεταιρισμούς. Σε αυτό το σημείο είναι σκόπιμο να αναφερθεί ότι, την περίοδο του κομμουνισμού το 70% του συνολικού πληθυσμού αποτελούσε το εργατικό δυναμικό που εργαζόταν στην γεωργική παραγωγή. Όλα αυτά είχαν ως αποτέλεσμα την δημιουργία των τριών κύριων κοινωνικών τάξεων, την εργατική, την αγροτική και την τάξη των αξιόπιστων.

Όσον αφορά την βιομηχανία αναπτύχθηκε χάρις την σοβιετική ένωση, παρόλο που τα θεμέλια της ανάπτυξης είχαν τεθεί από την οικονομική ενίσχυση της Ιταλίας. Οι

βιομηχανίες κλωστοϋφαντουργίας, πλαστικών, ζάχαρης και τροφίμων οι οποίες απασχολούσαν μεγάλο μέρος του πληθυσμού συντέλεσαν στην ανάπτυξη της οικονομίας. Στην συνέχεια, χάρις την οικονομική βοήθεια της Κίνας δημιουργήθηκαν στις μεγάλες πόλεις της Αλβανίας πολλές κρατικές βιομηχανίες οι οποίες παρήγαγαν χρώμιο και χαλκό. Εκείνη την εποχή, για πρώτη φορά η χώρα άρχισε να παράγει μεγάλο μέρος των δικών της προϊόντων στην εγχώρια αγορά. Σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία που προκύπτουν την περίοδο 1960-1970 ο μέσος ετήσιος ρυθμός ανάπτυξης του εθνικού εισοδήματος ήταν 29% υψηλότερος από τον παγκόσμιο μέσο όρο και 56% υψηλότερος από τον Ευρωπαϊκό.¹⁰ Επίσης, κατά την διάρκεια αυτής της περιόδου η Αλβανία ήταν η μόνη χώρα στον κόσμο που δεν επέβαλε φόρο στους πολίτες της.

Είναι σαφές, λοιπόν, ότι την περίοδο του κομμουνισμού η χώρα γνώρισε ταχεία οικονομική ανάπτυξη. Παρά την εξαιρετικά δύσκολη διαβίωση και την κοινωνική υπανάπτυξη που είχε υποστεί το κράτος, η ανεργία βρισκόταν σε πολύ χαμηλά ποσοστά, εφόσον ακόμη και τα παιδιά ήταν υποχρεωμένα να εργάζονται από την ηλικία των δεκαπέντε ετών. Θα πρέπει να αναφερθεί ότι, την εποχή εκείνη, οι τιμές σε όλα τα προϊόντα ήταν εξαιρετικά χαμηλές. Για παράδειγμα, 1 κιλό ψωμί κόστιζε μόλις 40 LEK (0,20 ευρώ)¹¹ και 1 κιλό ζάχαρη κόστιζε 80 LEK (0,50 ευρώ) επίσης οι χαμηλές τιμές στα προϊόντα συνοδεύονταν από τους χαμηλούς μισθούς που έφθαναν τα 800 LEK (5 Ευρώ) τον μήνα.

Συμπερασματικά, είναι φανερό, ότι όλη η οικονομία ελέγχονταν αποκλειστικά από το κράτος. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι, σύμφωνα με τους νόμους που είχαν επιβληθεί, απαγορευόταν αυστηρά να γίνουν επενδύσεις στην χώρα από ξένους επιχειρηματίες. Ενώ, οι εμπορικές συναλλαγές που πραγματοποιούσε η χώρα με τα κράτη της βαλκανικής χερσονήσου και της Ευρώπης αφορούσαν κυρίως εξαγωγές, ενώ οι εισαγωγές ήταν περιορισμένες και αφορούσαν βασικά προϊόντα τα οποία ήταν αδύνατο να παραχθούν εντός της χώρας.

¹⁰ Wikipedia, Albania

¹¹ Η ισοτιμία των μισθών και των τιμών των προϊόντων βασίζεται σε σημερινές τιμές (140,1 LEK= 1 EUR). Είναι δύσκολο να προσδιορισθεί η ακριβής ισοτιμία ωστόσο οι τιμές ήταν πολύ χαμηλότερες από τις σημερινές, θα μπορούσαμε να πούμε με κάθε επιφύλαξη ότι τα 40 LEK εκείνης της εποχής αντιστοιχούν σε 0,04 EUR σε τιμές του 2015.

2.2.1 Εξωτερικό εμπόριο Αλβανίας την περίοδο του κομμουνισμού

Όπως αναφέρθηκε στην προηγούμενη παράγραφο, οι εμπορικές σχέσεις της Αλβανίας με άλλες χώρες ήταν περιορισμένες. Οι εμπορικές συναλλαγές πραγματοποιούνταν κυρίως με χώρες της Βαλκανικής χερσονήσου, ωστόσο κατά διαστήματα, όταν υπήρχε κάποια διαφωνία ανάμεσα τους, διέκοπταν κάθε είδους εμπορική συναλλαγή.

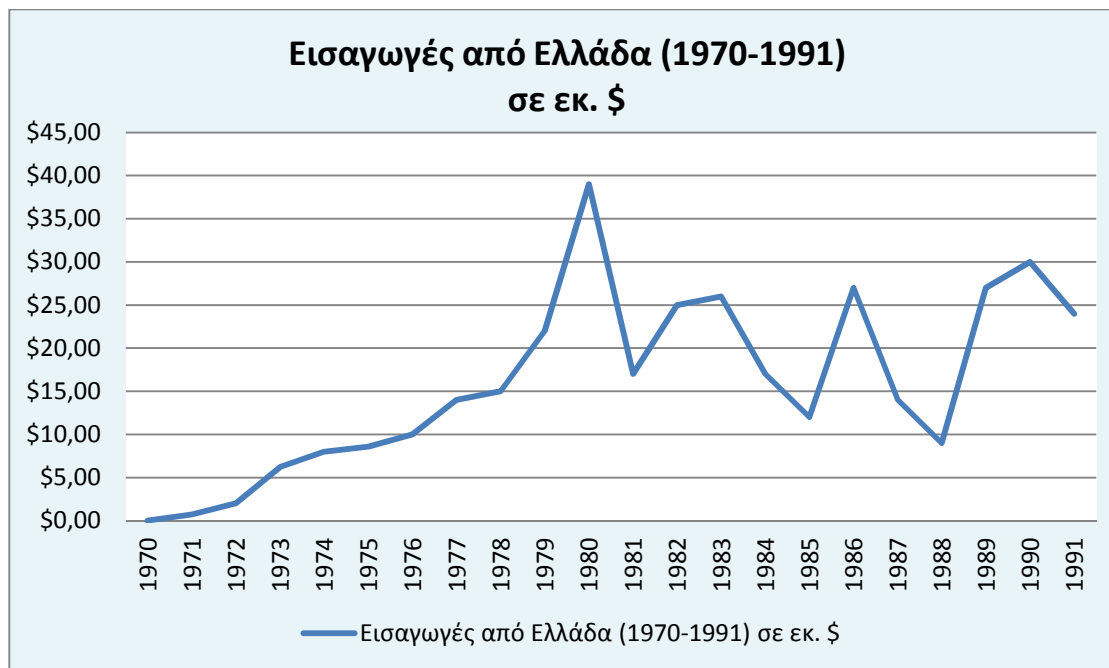
Όπως φαίνεται στον πίνακα 2.1, η Αλβανία την δεκαετία του 1950 πραγματοποίησε εμπορικές συναλλαγές κυρίως με την Βουλγαρία και την Ρουμανία. Επίσης, το 1960 η συμφωνία Αλβανίας-Κίνας ωφέλησε την Αλβανία καθώς το 1970 η συνολική αξία των εξαγωγών έφθασε το 45,3%.¹² Όσο αφορά τις εμπορικές συναλλαγές της Αλβανίας με την Ελλάδα ξεκίνησαν το 1971 και αφορούσαν κυρίως εισαγωγές και εξαγωγές κτηνοτροφικών προϊόντων. Οι εξαγωγές προς την Ελλάδα το 1990 αποτελούσαν το 4,5% επί του συνολικού μεριδίου των εξαγωγών της Αλβανίας ενώ σύμφωνα με το διάγραμμα 2.1 οι εισαγωγές από την Ελλάδα το 1990 διαμορφώθηκαν στα 30 εκ. δολάρια .

Πίνακας 2.1: Εξωτερικό εμπόριο Αλβανίας (1950-1990)

Εξωτερικό εμπόριο Αλβανίας (1950-1990) (Μερίδιο στο συνολικό εμπόριο των εξαγωγών)						
Έτος	Βουλγαρία	Γιουγκοσλαβία	Ρουμανία	Ελλάδα	Τουρκία	Κίνα
1950	1,8%	0,0%	9,8%	0,0%	0,0%	0,0%
1960	3,3%	0,5%	2,1%	0,0%	0,0%	7,0%
1970	4,8%	2,6%	3,1%	0,0%	0,0%	45,3%
1980	3,4%	16,4%	9,6%	9,5%	2,6%	0,0%
1990	7,1%	5,8%	4,8%	4,5%	1,0%	5,7%

Πηγή: Βαλντέν Σ, Βαλκανική συνεργασία και ευρωπαϊκή ολοκλήρωση σελ.389

¹² Βαλντέν, Σ, 1994, σελ 389.

Διάγραμμα 2.1: Εισαγωγές από Ελλάδα (1970-1991)

Πηγή: Βαλντέν Σ, Βαλκανική συνεργασία και ευρωπαϊκή ολοκλήρωση σελ.410-411

2.3 Οικονομική κατάσταση της Αλβανίας μετά την πτώση του κομμουνισμού

Ύστερα από 46 χρόνια κομμουνιστικού καθεστώτος και εξαθλίωσης του αλβανικού λαού, το 1990 οι φοιτητές του πανεπιστημίου των Τιράνων, με προτροπή του τότε καθηγητή Σαλί Μπερίσα, ξεσηκώθηκαν διαδηλώνοντας εναντίων του κομμουνισμού. Οι φοιτητές κατέστρεψαν όλα τα σύμβολα του κομμουνισμού όπως, για παράδειγμα, την προτομή του Ενβέρ Χότζα, η οποία βρισκόταν σε κάθε σημείο της Αλβανίας, θέλοντας με αυτόν τον τρόπο να καταρρίψουν το σύστημα του κομμουνισμού. Στην συνέχεια, η επαναστατική ιδέα εξαπλώθηκε και σε άλλες μεγάλες πόλεις της χώρας στις οποίες οι πολίτες προχώρησαν στις ίδιες ενέργειες για την κατάλυση του κόμματος. Με αφορμή τις αναταραχές που δημιουργήθηκαν το 1992 διεξήχθησαν οι πρώτες πολυκομματικές εκλογές οι οποίες ανέδειξαν τον Σαλί Μπερίσα ως τον πρώτο πρωθυπουργό της Αλβανίας. Με την εκλογή του Μπερίσα η χώρα εισήλθε σε δημοκρατικό καθεστώς.

Η πτώση του κομμουνισμού όμως είχε ως συνέπεια την οικονομική κατάρρευση της χώρας με αποτέλεσμα την μαζική μετανάστευση των πολιτών προς τα γειτονικά κράτη. Την περίοδο 1991-1992 το ΑΕΠ μειώθηκε στο 37%, η ανεργία έφθασε στο 30%, ο

πληθωρισμός¹³ σκαρφάλωσε στο 236%, στις εξαγωγές παρατηρήθηκε πτώση φθάνοντας, το 1991, τα 151 εκ. δολάρια έναντι των 380 εκ. δολαρίων το 1989. Το εσωτερικό νομισματικό σύστημα της χώρας κατέρρευσε και αυξήθηκε το εξωτερικό χρέος¹⁴ φθάνοντας τα 400 εκ. δολάρια και τέλος, το ένα τρίτο των καταναλωτικών αγαθών προέρχονταν από φιλανθρωπική βοήθεια¹⁵ ξένων χωρών.

Η οικονομία της χώρας είχε καταρρεύσει. Για να αντιμετωπίσει την κατάσταση η νέα κυβέρνηση, που ανέλαβε το κατεστραμμένο κράτος, θέλησε να βελτιώσει το οικονομικό σύστημα, γι' αυτό τον λόγο εισήγαγε νέες σημαντικές μεταρρυθμίσεις, ώστε να προοδεύσει σταδιακά η οικονομία. Η κυβέρνηση του Σαλί Μπερίσα προχώρησε σε πολλές ιδιωτικοποιήσεις μικρών επιχειρήσεων και βιοτεχνιών, έκανε σημαντικές μεταρρυθμίσεις στο τραπεζικό σύστημα καθώς και σε πολλούς άλλους τομείς της οικονομικής και κοινωνικής ζωής. Στόχος της κυβέρνησης ήταν ο έλεγχος του προϋπολογισμού και η απελευθέρωση του εξωτερικού εμπορίου, ενώ ταυτόχρονα δημιούργησε ένα κατάλληλο νομικό πλαίσιο που επέτρεπε την προσέλκυση νέων κεφαλαίων στην χώρα προκειμένου να γίνουν τα πρώτα βήματα για την ανάπτυξη της οικονομίας.

Η κυβέρνηση εφάρμοσε ένα πρόγραμμα σταθεροποίησης μέσω του οποίου έγινε απελευθέρωση της δημοσιονομικής πολιτικής. Επίσης, στράφηκε στην καπιταλιστική οικονομία, αποκρατικοποίησε την εγχώρια παραγωγή, έκανε ίση αναδιανομή της καλλιεργήσιμης Γής στους πολίτες, και δέχθηκε ξένες επενδύσεις και κεφάλαια. Σημαντικό ρόλο στη ανάπτυξη της οικονομίας αποτέλεσε η έντονη εξωτερική βοήθεια από τις Ηνωμένες Πολιτείες, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Στις αρχές του 1993 τα μεταρρυθμιστικά μέτρα της κυβέρνησης φάνηκε πως απέδιδαν. Από το 1992 έως το 1996 το ΑΕΠ ανέβηκε στο 10% και ο πληθωρισμός είχε πέσει στο 6%. Η απελευθέρωση των τιμών και τα εμβάσματα των μεταναστών λειτούργησαν θετικά για την αλβανική οικονομία., θα πρέπει να σημειωθεί ότι τα εμβάσματα των μεταναστών τα οποία προέρχονταν κυρίως από την Ελλάδα και την Ιταλία την τετραετία 1992-1996 έφθαναν το 25% του ΑΕΠ ενώ βοήθησαν σημαντικά στην μείωση της ανεργίας, στην καταπολέμηση της φτώχειας και στην ενίσχυση της ρευστότητας στην αλβανική αγορά.

¹³ Ο πληθωρισμός το 1991 ανήλθε στο 104%, το 1992 στο 236% και το 1993 στο 31% .

¹⁴ Βαλντέν,Σ, 1994, σελ 232.

¹⁵ Η ανθρωπιστική βοήθεια την περίοδο 1990-1992 προήλθε κυρίως από την Ιταλία (300 εκ \$) ακολούθησαν η Γερμανία (35 εκ \$), η Τουρκία (32 εκ \$), η Ελλάδα (28 εκ.\$) και οι ΗΠΑ (9 εκ. \$).

Επίσης, οι ξένες επενδύσεις, οι οποίες ήταν έντονες την εποχή εκείνη κυρίως από Έλληνες επιχειρηματίες, βοήθησαν σε σημαντικό βαθμό στην ανάπτυξη της αλβανικής οικονομίας. Η Αλβανία την περίοδο εκείνη, σύμφωνα με δημοσιεύσεις του ΔΝΤ, θεωρήθηκε ως η ταχύτερα αναπτυσσόμενη οικονομία, παρόλα αυτά όμως, εξακολούθησε να αποτελεί την πιο φτωχή και υποανάπτυκτη χώρα της Ευρώπης γεγονός που ισχύει έως σήμερα.

Διάγραμμα 2.2: Μακροοικονομική ανάπτυξη Αλβανίας (1981-1996)

Πηγή: http://kushnirs.org/macroeconomics/gdp/gdp_albania.html

Κεφάλαιο 3. Αλβανική οικονομία 1997-2014

Η Αλβανία είχε σημειώσει εξαιρετική οικονομική πρόοδο από τις αρχές του 1990 μέχρι το 1996. Ωστόσο, την περίοδο εκείνη εμφανίστηκαν στην χώρα εικονικές εταιρείες πυραμιδικού τύπου οι οποίες συνέβαλαν στην εξάπλωση της μαύρης αγοράς στην χώρα. Οι εν λόγω επιχειρήσεις αποτελούσαν ανεπίσημη μορφή πιστωτικής αγοράς και έδιναν την δυνατότητα στους πολίτες να αγοράσουν μετοχές είτε από τα γραφεία που είχαν ιδρυθεί είτε από τους πάγκους που είχαν στηθεί σε όλους τους δρόμους της Αλβανίας. Με την πάροδο του χρόνου, αυτές οι εταιρείες αυξάνονταν διαρκώς με αποτέλεσμα τον Ιανουάριο του 1997 να ξεσπάσει το «σκάνδαλο της πυραμίδας», το οποίο είχε ως συνέπεια την κατάρρευση των πυραμιδοειδών σχημάτων καθώς και την οικονομική ρήξη της χώρας.

Η οικονομική κατάσταση της χώρας, ύστερα από την κατάρρευση των πυραμιδοειδών σχημάτων, όπως θα παρουσιάσει στις επόμενες παραγράφους, σημείωσε εξαιρετική πρόοδο από το 1998 έως το 2010. Όμως, τα τελευταία πέντε χρόνια η οικονομία της χώρας έχει παρουσιάσει πτώση καθώς έχει επηρεαστεί από την οικονομική κρίση που έχει ξεσπάσει στην Ευρωζώνη.

3.1 Κατάρρευση οικονομικών πυραμίδων

Οι παράγοντες που συντέλεσαν στην εξάπλωση των εικονικών εταιρειών ήταν η έλλειψη του επίσημου χρηματοπιστωτικού συστήματος της χώρας και η μη εξοικείωση των Αλβανών με τις χρηματοπιστωτικές αγορές. Αρχικά, οι επιχειρήσεις αυτές προσέλκυαν τους επενδυτές με το σλόγκαν «Να γίνουμε ιδιοκτήτες της νέας Αλβανίας, η Αλβανία φτιάχνετε κάθε μέρα, με τις μετοχές μπορείτε και εσείς να επενδύσετε στο μέλλον σας»,¹⁶ ενώ στη συνέχεια, τα ποσοστά που υπόσχονταν ήταν ιδιαίτερα δελεαστικά, αφού σε ορισμένες περιπτώσεις έφθαναν το 50% μέσα σε ένα μήνα.

Ο ραγδαίος ρυθμός ανάπτυξης των εταιρειών αυτών συνέβαλε στην γνωστοποίηση τους. Όλο και περισσότεροι αμαθείς πολίτες, με σκοπό να αυξήσουν τα έσοδα τους, εμπιστεύονταν τα χρήματά τους σε αυτές της εταιρείες χωρίς να γνωρίζουν ότι πρόκειται για συστήματα πυραμίδας. Αυτή η μορφή χρηματιστηριακής αγοράς, που είχαν

¹⁶ Τσερχοζί, Χ, 2012, σελ 13

δημιουργήσει οι παρατράπεζες, έπαιξε σημαντικό ρόλο στην μετάβαση του πολιτικού συστήματος. Οι πιο γνωστές εταιρείες ήταν η Vefa (Βέφα), Gjallica (Γιαλίτσα), Sude (Σούντε), Xhafferri (Τζαφέρι) και τα ποσοστά που υπόσχονταν ανέρχονταν από 10% έως 50%, ενώ τα ποσά που κατέθεσαν οι Αλβανοί πολίτες ανήλθαν σε 1,2 δισ. δολάρια. Είναι σκόπιμο να αναφερθεί ότι η κυβέρνηση γνώριζε για αυτές τις εταιρείες, ωστόσο δεν προχώρησε στην λήψη μέτρων για την καταπολέμηση τους.

Η πρώτη εταιρεία που κατέρρευσε ήταν η Sude. Οι υπεύθυνοι δήλωσαν ότι οι πολίτες θα αποζημιωθούν, ωστόσο αυτό δεν συνέβη ποτέ. Η κατάρρευση και των άλλων εταιρειών δεν άργησε να έρθει. Θύματα της κατάρρευσης ήταν οι Αλβανοί πολίτες όπου έχασαν όλες τους τις οικονομίες και οι μετανάστες οι οποίοι είχαν επενδύσει τα χρήματά τους σε αυτά τα ιδρύματα, με σκοπό να αυξήσουν τα κέρδη τους, ώστε να μπορέσουν να επιστρέψουν σύντομα πίσω στην πατρίδα τους.

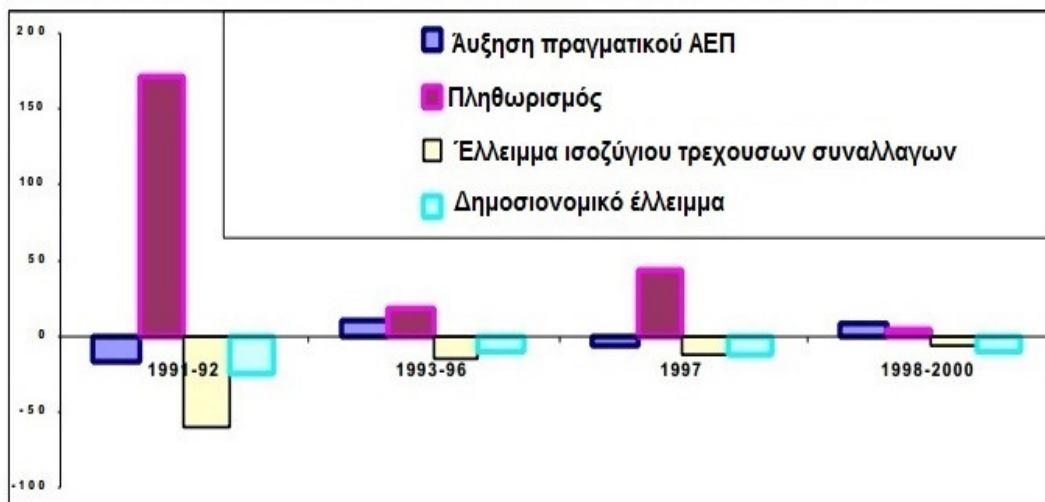
Το γεγονός αυτό κατέστρεψε την εθνική οικονομία και αποτέλεσε αφορμή να δημιουργηθούν κοινωνικές αναταραχές οι οποίες διήρκησαν ένα χρόνο. Οι εξαγριωμένοι πολίτες οι οποίοι είχαν εξαπατηθεί απαιτούσαν να αποζημιωθούν, γι' αυτόν τον λόγο ξεκίνησαν ομαδικές διαδηλώσεις που είχαν ως συνέπεια τις καταστροφές σε σχολεία, δημόσια κτήρια και επιχειρήσεις. Η χαοτική κατάσταση που επικρατούσε στην χώρα είχε ως αποτέλεσμα την παράλυση της οικονομίας, την αύξηση της ανεργίας και της εγκληματικότητας. Ακόμη, οι βιομηχανίες σταμάτησαν την παραγωγή, το LEK υποτιμήθηκε έναντι του δολαρίου κατά 40%, οι τιμές αυξήθηκαν κατά 28%, οι ξένοι επενδυτές έπαψαν να στηρίζουν το κράτος και οι Αλβανοί πολίτες μετανάστευσαν μαζικά προς την Ελλάδα, Ιταλία και Βόρεια Αμερική.

Η πρόοδος, που φαινομενικά είχε συντελεστεί, αποδείχθηκε τελικά εξαιρετικά εύθραυστη. Η οικονομία της χώρας είχε καταστραφεί ολοσχερώς, για τον λόγο αυτό η νέα κυβέρνηση, που ανέλαβε τα ινία, προσπάθησε να βάλει σε μία τάξη την χώρα. Η ανάγκη για μεταρρυθμίσεις έφερε στο προσκήνιο ένα μεταρρυθμιστικό πρόγραμμα το οποίο εξέφραζε την θέληση της νέας κυβέρνησης για ανάκαμψη της οικονομικής σταθερότητας. Τότε, η κυβέρνηση προέβη σε συμφωνία μνημονίου με το ΔΝΤ, ώστε να μπορέσει να ορθοποδήσει η χώρα.

3.2 Μακροοικονομική ανάπτυξη την δεκαετία 1990-2000

Όπως αναφέρθηκε σε προηγούμενη παράγραφο, στην Αλβανία εφαρμόστηκε ένα πρόγραμμα σταθεροποίησης με την βοήθεια της παγκόσμιας τράπεζας και του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου. Ως αποτέλεσμα της οικονομικής σταθεροποίησης και των διαρθρωτικών ρυθμίσεων η Αλβανία γνώρισε μια θετική μακροοικονομική ανάπτυξη της τάξης του 9% ετησίως την περίοδο 1993-1996 και 7,7% ετησίως την περίοδο 1998-2000. Επίσης, σημειώθηκε μείωση του πληθωρισμού από 236% το 1992 σε 3,9% το 2000.¹⁷

Θα μπορούσαμε να αναλύσουμε την μακροοικονομική ανάπτυξη στην Αλβανία διαιρώντας την μεταβατική περίοδο σε τέσσερις υποπεριόδους με βάση την αύξηση του ΑΕΠ και του πληθωρισμού όπως φαίνεται στο παρακάτω διάγραμμα.

Διάγραμμα 3.1: Μακροοικονομική σταθεροποίηση στην Αλβανία (1991-2000)

Πηγή: Haderi, S, http://www.bankofalbania.org/web/pub/dhorikule_ang_127_1.pdf σελ. 277

Πρώτη περίοδος (1991-1992). Η πρώτη περίοδος, μετά την πτώση του κομμουνισμού, χαρακτηρίζεται από μια δραστική μείωση του ΑΕΠ και από μία πρωτοφανή αύξηση του πληθωρισμού, όπου ανήλθε στο 236%. Το διάστημα αυτό έγιναν οι πρώτες μεταρρυθμίσεις οι οποίες αποσκοπούσαν στην βελτίωση της οικονομίας. Το πακέτο σταθεροποίησης που εξέδωσε η νέα κυβέρνηση ξεκίνησε με την ιδιωτικοποίηση των επιχειρήσεων, την εγκατάσταση του δικτύου κοινωνικής ασφάλισης και τέλος με την μεταρρύθμιση των οικονομικών και φορολογικών συστημάτων. Ως αποτέλεσμα των πρώτων μέτρων ο αριθμός της ύφεσης επιβραδύνθηκε σημαντικά από -285% στο -7%.¹⁸

¹⁷ Haderi, S, σελ 276.

¹⁸ Haderi, S, σελ 276.

Δεύτερη περίοδος (1993-1996). Η δεύτερη περίοδος χαρακτηρίζεται από μια αξιοσημείωτη οικονομική ανάπτυξη που έφθασε το 9%. Ο πληθωρισμός μειώθηκε στο 17,5% και βελτιώθηκε το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών. Οι σημαντικότεροι λόγοι που συντέλεσαν στη θετική εξέλιξη και ανάπτυξη της οικονομίας ήταν η απελευθέρωση των αγορών καθώς και η ιδιωτικοποίηση της καλλιεργήσιμης γης που έφθασε στο 93%.¹⁹

Τρίτη περίοδος (1997). Η τρίτη περίοδος στιγματίσε την Αλβανική κοινωνία. Η κατάρρευση των συστημάτων πυραμίδας προκάλεσε οικονομική και κοινωνική αναταραχή στην χώρα, όπου οδήγησε στην μείωση της παραγωγής, αύξηση του πληθωρισμού στο 42,1% και επιδείνωση του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών με το δημοσιονομικό έλλειμμα να αυξάνεται. Για την καταπολέμηση του δημοσιονομικού ελλείμματος, η κυβέρνηση εφάρμοσε ένα πρόγραμμα σταθεροποίησης κυρίως στον τομέα των μεσαίων και μεγάλων επιχειρήσεων αυξάνοντας το ΦΠΑ στο 20%.²⁰

Τέταρτη περίοδος (1998-2000). Η περίοδος αυτή χαρακτηρίζεται από μακροοικονομική σταθεροποίηση. Συγκεκριμένα, στατιστικά στοιχεία έδειξαν ότι το ΑΕΠ αυξήθηκε στο 7,7% και ο πληθωρισμός μειώθηκε στο 3,9%. Παράγοντες που βοήθησαν στην πρόοδο αυτή ήταν η ιδιωτικοποίηση των τον κρατικών τραπεζών και των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.²¹

3.3 Οικονομική κατάσταση σήμερα

Αποτελεί πραγματικότητα το γεγονός ότι οι επιπτώσεις στην οικονομία της Αλβανίας, μετά τη πτώση του κομμουνισμού και μετά την κατάρρευση των πυραμίδων, ήταν δυσχερείς. Πλέον όμως, η χώρα έχει εισέλθει σε μία ελεύθερη αγορά. Η οικονομία παρουσιάζει αυξητική πορεία με το ΑΕΠ να αυξάνετε χρόνο με τον χρόνο, τις συνθήκες διαβίωσης να βελτιώνονται και τους μισθούς να αυξάνονται. Η δύσκολη μεταστροφή της Αλβανίας, σε μια πιο σύγχρονη οικονομία ελεύθερης αγοράς, γνώρισε πρωτοφανή επιτυχία προς την σταθεροποίηση της μακροοικονομικής κατάστασης. Ωστόσο, η Αλβανία εξακολουθεί να παραμένει μια από τις φτωχότερες χώρες παγκοσμίως.

¹⁹ Haderi, S, σελ 277.

²⁰ Haderi, S, σελ 277.

²¹ Haderi, S, σελ 278.

Τα τελευταία χρόνια η χώρα παρουσιάζει οικονομική ανάπτυξη σε όλους τους τομείς. Κύρια πηγή της οικονομικής ανάπτυξης αποτελούν οι φυσικοί πόροι, όπως ο ορυκτός πλούτος, ενώ παράλληλα διαθέτει κάλο γεωργικό και κτηνοτροφικό δυναμικό. Επίσης, παρουσιάζει πολύ καλές προοπτικές για τουρισμό, όμως η αργοπορημένη εκβιομηχάνιση και η έλλειψη των απαραίτητων υποδομών και κεφαλαίων συμβάλουν καθοριστικά στην παρεμπόδιση της οικονομικής ανάπτυξης.

Σήμερα, η οικονομία της χώρας ενισχύεται κυρίως από την γεωργία,²² η οποία παραμένει ο σημαντικότερος παράγοντας οικονομικής ανάπτυξης, συμβάλλοντας στο ένα πέμπτο (1/5) του ΑΕΠ ενώ αποτελεί κύρια πηγή απασχόλησης ιδίως στις αγροτικές περιοχές καθώς απασχολεί το 45% του εργατικού δυναμικού.

Ακόμη ένας βασικός τομέας είναι η βιομηχανία στην οποία όμως απασχολείται μόνο ένα μικρό ποσοστό του εργατικού δυναμικού. Οι κυριότερες επιχειρήσεις σε αυτόν τομέα είναι οι βιομηχανίες κλωστοϋφαντουργίας, η ξυλεία, η μεταποίηση τροφίμων, το πετρέλαιο, το τσιμέντο, τα ορυχεία, τα χημικά προϊόντα, και η υδροηλεκτρική ενέργεια.

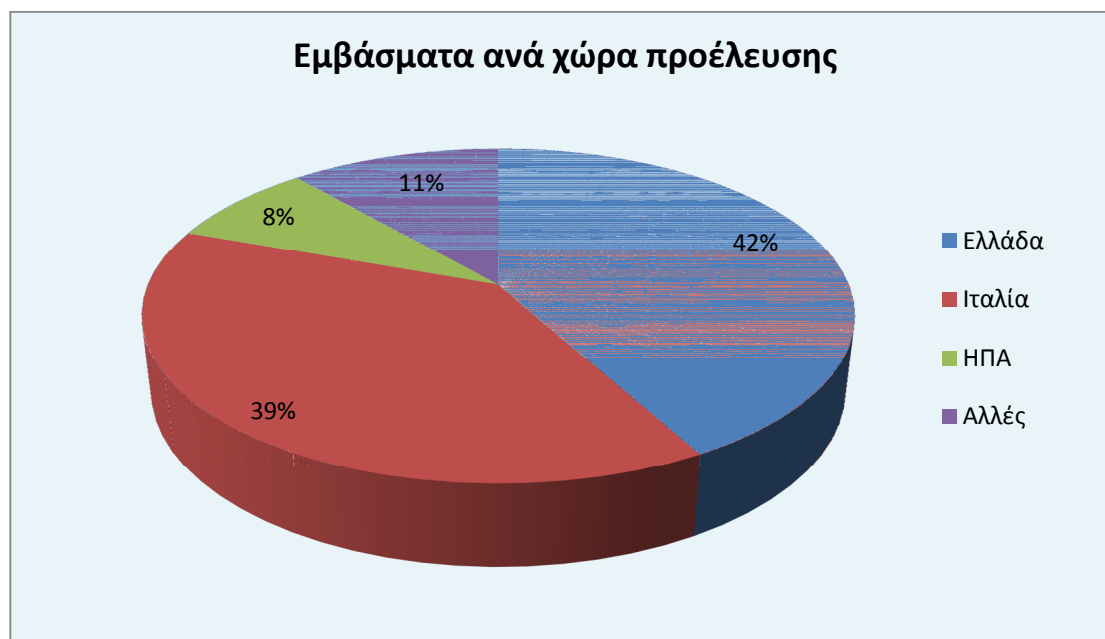
Επιπλέον, μια σημαντική πηγή στην ενίσχυση της οικονομίας αποτελεί και ο τομέας των υπηρεσιών, καθώς συμβάλλει στα δύο πέμπτα (2/5) του ΑΕΠ και απασχολεί περίπου το (1/5) του πληθυσμού. Όσο αφορά τον τομέα του τουρισμού, κατά την διάρκεια του κομμουνισμού, όπως έχει προαναφερθεί, ήταν ανύπαρκτος. Ωστόσο, από το 2000 δημιουργήθηκαν οι κατάλληλες υποδομές με αποτέλεσμα την προσέλκυση μεγάλου αριθμού επισκεπτών.

Τέλος, θα πρέπει να σημειωθεί ότι καταλυτική πηγή οικονομικής ανάπτυξης αποτελεί η συμβολή των μεταναστευτικών εμβασμάτων. Τα εμβάσματα τα οποία εισέρχονται στην Αλβανία προέρχονται κατά κύριο λόγο από την Ελλάδα με μερίδιο 42% και την Ιταλία με 38,5% όπως φαίνεται στο διάγραμμα.

Ωστόσο, από το 2009, λόγω της δυσμενούς οικονομικής κατάστασης που επικρατεί στην Ευρωζώνη, σημειώθηκε μεγάλη πτώση στα εμβάσματα που εισέρχονται στην Αλβανία. Σύμφωνα με τους οικονομολόγους, αυτό οφείλεται κυρίως σε μετανάστες που κατοικούν σε Ελλάδα και Ιταλία. Όπως φαίνεται στον πίνακα 3.1, τα εμβάσματα που έστελναν οι μετανάστες στην Αλβανία είχαν ανοδική πορεία μέχρι το 2008 όπου

²² Οι κύριες καλλιέργειες της χώρας είναι το σιτάρι, το καλαμπόκι, τα ζαχαρότευτλα, το καρπούζι, τα μήλα, τα σταφύλια, τα κεράσια, τα ροδάκινα, τα καρύδια, τα κάστανα, τα σύκα και σε ορισμένες περιοχές οι ελιές.

αποτελούσαν περίπου το 15% του ΑΕΠ, όμως σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία πλέον αποτελούν το 5% του ΑΕΠ.

Διάγραμμα 3.2: Εμβάσματα μεταναστών ανά χώρα προέλευσης

Πηγή: INSTAT

Πίνακας 3.1: Εισαγωγές μεταναστευτικών εμβασμάτων

Εμβάσματα μεταναστών 2004-2014											
Έτος	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014 ²³
Αξία σε εκ. Ευρώ	780	802	937	952	833	782	696	669	680	500	116
Μεταβολή από προηγ. Έτος (%)	-	3,6	16,8	1,6	-12,5	-6,1	-10,9	-3,8	1,5	-26,4	

Πηγή: Τράπεζα της Αλβανίας, Γραφείο ΟΕΥ Τυρώνων

²³ Τελευταία προσωρινά στοιχεία: Τα δεδομένα του πίνακα για το έτος 2014 βασίζονται σε στοιχεία έως το τέλος του τρίτου τρίμηνου του 2014. Το τρίτο τρίμηνο τα εμβάσματα ανήλθαν στα 116 εκ. ευρώ σημειώνοντας αύξηση 2% συγκριτικά με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2013.

Το 2014 χαρακτηρίστηκε ως χρονιά ανάπτυξης για την Αλβανική οικονομία. Σύμφωνα με στοιχεία που εξέδωσε η τράπεζα της Αλβανίας, το πρώτο εξάμηνο του 2014 η οικονομία επιβραδύνθηκε στο 1,6% όμως, το δεύτερο εξάμηνο η οικονομία παρουσίασε σημαντική βελτίωση. Ωστόσο, θα πρέπει να αναφερθεί ότι το δημόσιο χρέος της χώρας παρέμεινε πάνω από τα όρια αγγίζοντας το 70% του ΑΕΠ ενώ, σύμφωνα με δημοσιεύσεις του Υπουργείου οικονομικών της Αλβανίας, αναμένεται περαιτέρω αύξηση στο 72,1% για τα επόμενα δύο χρόνια.

Πίνακας 3.2: Βασικά οικονομικά μεγέθη 2014

Βασικά οικονομικά μεγέθη 2014	
Αύξηση ΑΕΠ (σταθερές τιμές)	2,1%
Κατά κεφαλήν ΑΕΠ (τρέχουσες τιμές σε Ευρώ)	1.752,44
Αύξηση κατά κεφαλήν ΑΕΠ	2,6%
Πληθωρισμός	1,6%
Πληθωρισμός στο τέλος της χρονιάς	0,7%
Έλλειμμα ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών (ως προς το ΑΕΠ)	-10,4%
Δημόσιο χρέος (ως προς το ΑΕΠ)	70%

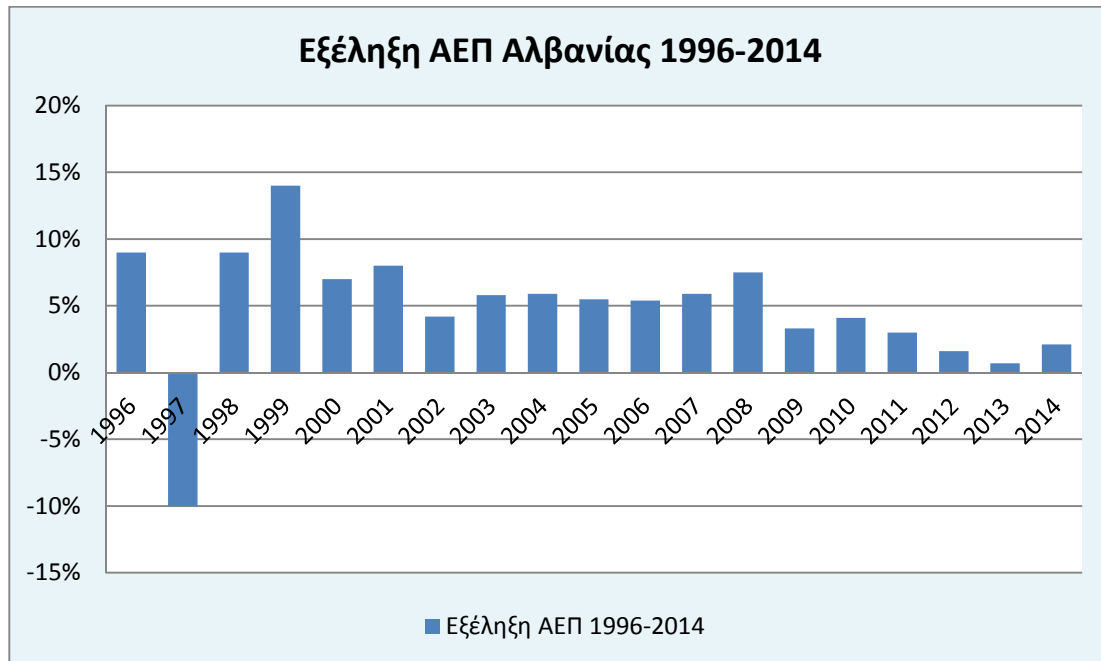
Πηγή: Economy Watch

3.4 Οικονομική ανάπτυξη-ΑΕΠ

Η οικονομική κατάσταση της Αλβανίας χαρακτηρίζεται από τους οικονομολόγους ως ασταθής. Η κύρια αιτία είναι η συνεχής μεταβολή του ΑΕΠ.²⁴ Ο ρυθμός της ετήσιας ανάπτυξης του ΑΕΠ στην Αλβανία από το 1996 μέχρι το 2004 ήταν κατά μέσο όρο 4,2%. Όμως, εξαίρεση αποτελούν οι χρονιές 1997 και 1999. Το 1997 το ΑΕΠ δέχθηκε σημαντική μείωση φθάνοντας το -10,8%, όπως αναφέρθηκε σε προηγούμενο κεφάλαιο, λόγω της κατάρρευσης των πυραμιδοειδών σχημάτων, ενώ σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία που προκύπτουν το 1999 το ΑΕΠ σημείωσε το υψηλότερο ποσοστό με αύξηση που έφθασε το 13,5%.

²⁴ Ο ρυθμός ανάπτυξης του ΑΕΠ από το 1996 έως το 2014 είναι κατά μέσο όρο 5,08%

Την τελευταία δεκαετία ο ρυθμός ανάπτυξης²⁵ της Αλβανικής οικονομίας ακλουθούσε ανοδική πορεία. Όμως, όπως φαίνεται στο διάγραμμα 3.3, το 2009 η οικονομία παρουσίασε κάμψη η οποία, σύμφωνα με τους οικονομολόγους, οφείλετε στην οικονομική κρίση που έχει ξεσπάσει στην Ευρωζώνη, καθώς η οικονομία της Αλβανίας εξαρτάτε απόλυτα από της γειτονικές χώρες κυρίως λόγω των εμβασμάτων που στέλνουν οι μετανάστες αλλά και από τις μεταξύ τους εμπορικές συναλλαγές οι οποίες αποτελούν ακρογωνιαίο λίθο για την ανάπτυξη της οικονομίας της χώρας.

Διάγραμμα 3.3: Εξέλιξη ΑΕΠ Αλβανίας (1996-2014)

Πηγή: Trading economy

Σύμφωνα με τις τελευταίες εκτιμήσεις του Αλβανικού Υπουργείου οικονομικών, ο ρυθμός ανάπτυξης της αλβανικής οικονομίας σε σταθερές τιμές για το 2014 παρουσίασε άνοδο και ανήλθε στο 2,1% του ΑΕΠ, ενώ για το 2015 σύμφωνα με τις εκτιμήσεις των διεθνών οργανισμών αναμένετε περαιτέρω επιτάχυνση της Αλβανικής οικονομίας και διαμόρφωση του ΑΕΠ στο 3%.

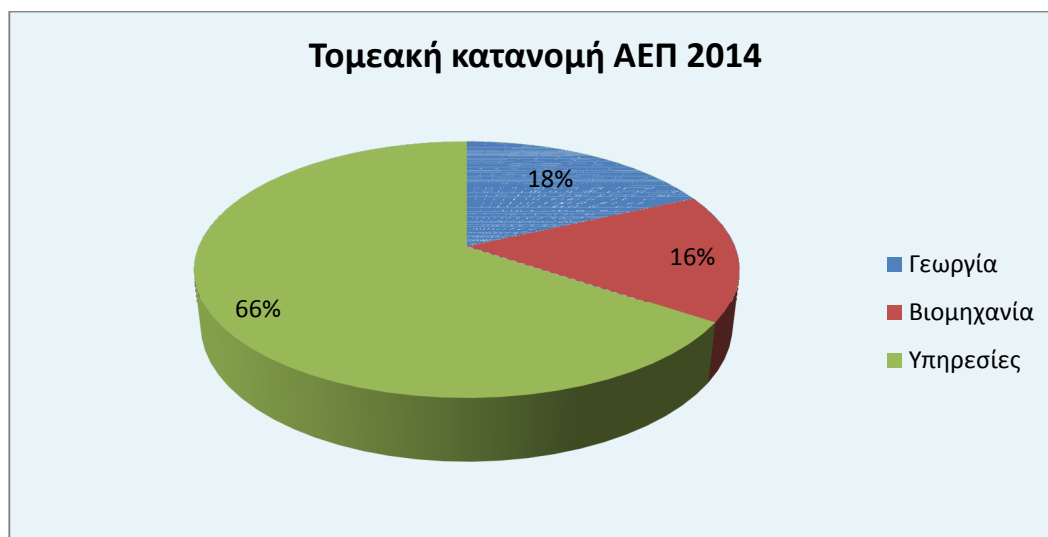
²⁵ Ο ρυθμός ανάπτυξης του ΑΕΠ από το 2005 έως το 2014 είναι κατά μέσο όρο 0,85%.

Πίνακας 3.3: Ρυθμός ανάπτυξης Αλβανικής οικονομίας

Ρυθμός ανάπτυξης Αλβανικής οικονομίας (Εκτιμήσεις διεθνών οργανισμών)					
Έτος	2012	2013	2014εκτίμηση	2015πρόβλεψη	2016πρόβλεψη
World Bank	1,6%	1,4%	2,1%	3,0%	5,3%
ΔΝΤ	1,3%	1,7%	2,1%	3,3%	4,0%
Υπ. Οικ. Αλβανίας	4,2%	1,6%	2,1%	4,1%	4,2%
EBRD	1,1%	0,4%	1,7%	2,5%	

Πηγή: ΔΝΤ, Παγκόσμια τράπεζα, EBRD, Υπουργείο οικονομικών Αλβανίας

Στην Αλβανία ο τομέας των υπηρεσιών κατέχει το μεγαλύτερο ποσοστό ως προς το ΑΕΠ και ακολουθεί ο αγροτικός τομέας η συνεισφορά του οποίου στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας είναι ιδιαίτερα σημαντική. Για το 2014 το ΑΕΠ ανά τομέα οικονομικής δραστηριότητας, κατανέμεται κατά 65,3% στον τομέα των υπηρεσιών, κατά 18,4% στον τομέα της γεωργίας και κατά 16,3% στον τομέα της βιομηχανίας. Θα πρέπει να αναφερθεί ότι τα τελευταία χρόνια η συνεισφορά των υπηρεσιών ως προς το ΑΕΠ εξακολουθούν να κατέχουν υψηλό ποσοστό, ενώ η συνεισφορά της βιομηχανίας η οποία το 2013 αντιστοιχούσε στο 18% του ΑΕΠ παρατηρείται ότι σταδιακά συρρικνώνεται. Όσο αφορά την γεωργία φαίνεται να αυξάνεται αργά και σταθερά. Αυτό οφείλεται στους επαναπατριζόμενους μετανάστες, καθώς, ένα μεγάλο ποσοστό αυτών των ανθρώπων επιλέγει να απασχοληθεί με τον αγροτικό τομέα.

Διάγραμμα 3.4: Τομεακή κατανομή ΑΕΠ

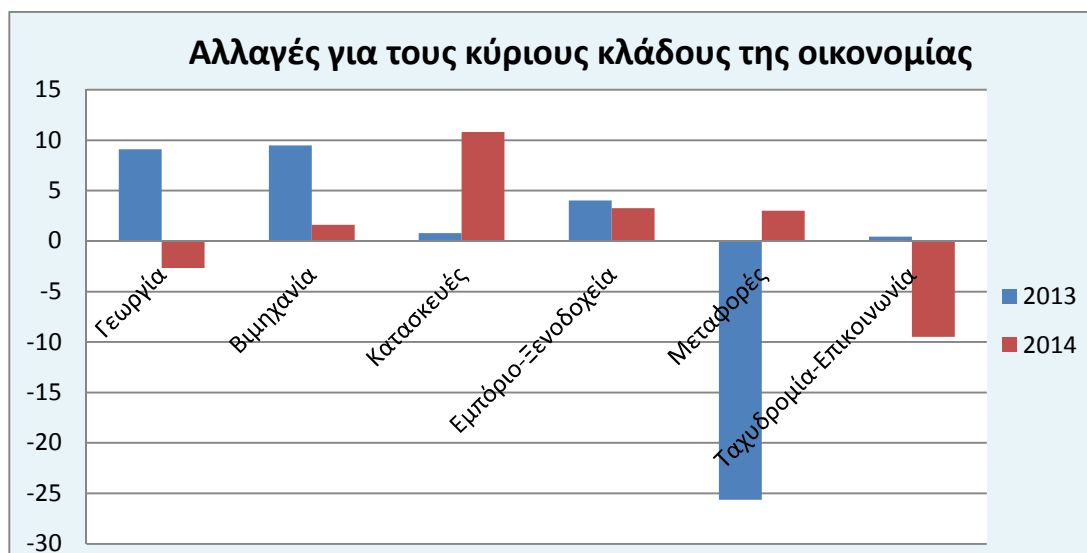
Πηγή: INSTAT

Σύμφωνα με πρόσφατες δημοσιεύσεις της στατιστικής υπηρεσίας INSTAT, η οικονομία²⁶ της Αλβανίας, το πρώτο τρίμηνο του 2014, αυξήθηκε κατά 1,6% σε σύγκριση με το πρώτο τρίμηνο του 2013. Συγκεκριμένα, στο πρώτο τρίμηνο του 2014 μεγαλύτερη αύξηση παρατηρήθηκε στον τομέα της βιομηχανίας και της γεωργίας με ποσοστά 7,8% και 3,8% αντίστοιχα. Ενώ οι τομείς των κατασκευών και των μεταφορών μειώθηκαν με το ποσοστό να φθάνει το 22,4% και 4,5% αντιστοίχως.

Το δεύτερο τρίμηνο του 2014 η οικονομία σημείωσε πτώση κατά 0,6% σε σχέση με το δεύτερο τρίμηνο του 2013. Μεγαλύτερη αύξηση παρατηρήθηκε στον τομέα της γεωργίας με ποσοστό 3,7% και του εμπορίου με ποσοστό 4,88%. Μείωση υπέστησαν οι τομείς των κατασκευών και μεταφορών με ποσοστό της τάξης του 20,9% και 20,4%.

Το τρίτο τρίμηνο του 2014, σε σύγκριση με το τρίτο τρίμηνο του 2013, η οικονομία υπέστη αύξηση της τάξης του 3,3%. Ο τομέας των μεταφορών σημείωσε την μεγαλύτερη μείωση με ποσοστό 24,0%, ενώ ο τομέας του εμπορίου παρουσίασε αύξηση 10,6%. Ακολούθησε ο τομέας των κατασκευών με ποσοστό 8,96% και ο τομέας της επικοινωνίας με ποσοστό 5,4%.

Το τελευταίο τρίμηνο του 2014 σημειώθηκε αύξηση κατά 2,4% σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2013. Η μεγαλύτερη αύξηση παρατηρήθηκε στον τομέα των κατασκευών με ποσοστό 10,8% ενώ ο κλάδος της επικοινωνίας υπέστη μείωση 9,4%.

Διάγραμμα 3.5: Αλλαγές για τους κύριους κλάδους της οικονομίας (Σύγκριση τέταρτο τρίμηνο 2013-2014)

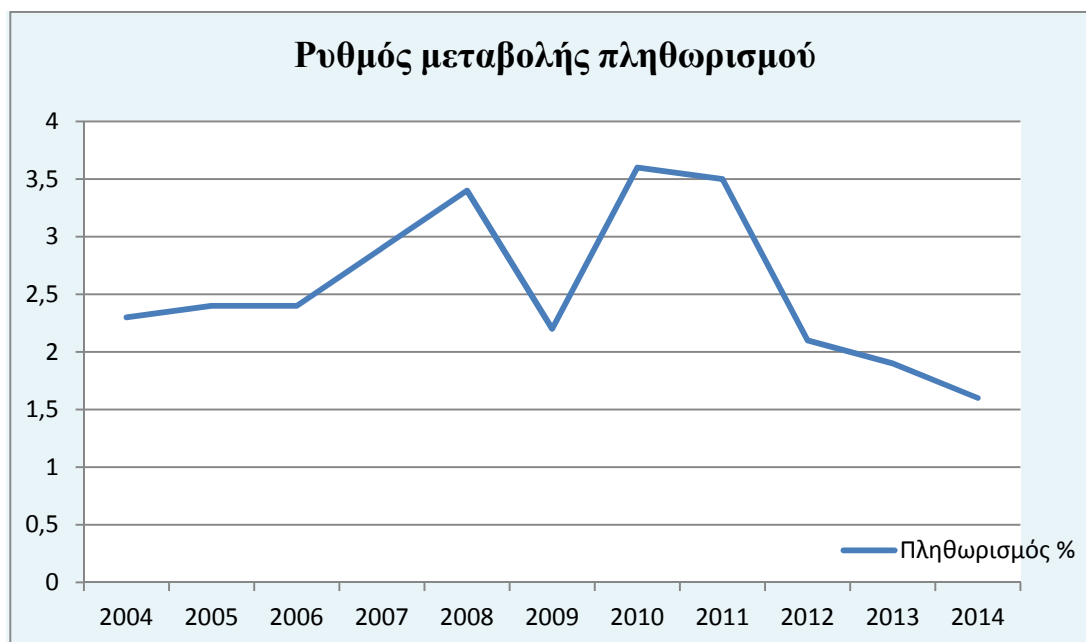
Πηγή: INSTAT

²⁶ Οι εκτιμήσεις είναι προσωρινές και βασίζονται σύμφωνα με τους δείκτες Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας

3.5 Πληθωρισμός

Ο πρώτος επίσημος δείκτης πληθωρισμού στην Αλβανία εκτιμήθηκε το 1991. Ο πληθωρισμός στην Αλβανία αποτελεί ιδιαίτερη περίπτωση και θα μπορούσε να χωριστεί σε τρεις υποπεριόδους.

- Η πρώτη περίοδος είναι πριν το 1991 όπου το ποσοστό ήταν μηδενικό λόγω της συγκεντρωτικής οικονομίας.
- Η δεύτερη περίοδος είναι από το 1991 μέχρι το 1998 όπου ο πληθωρισμός παρουσίασε εξαιρετικά υψηλά ποσοστά, κυρίως το 1992 λόγω της πτώσης του κομμουνισμού, με ποσοστό 236% και το 1997 με ποσοστό που ανήλθε στο 42,8% λόγω της κατάρρευσης των πυραμιδοειδών σχημάτων.
- Τέλος, η τρίτη περίοδος είναι από το 1999 μέχρι σήμερα,²⁷ με τον πληθωρισμό να διατηρείτε σε χαμηλά επίπεδα και να κυμαίνεται κατά μέσο όρο στο 2%-3%.

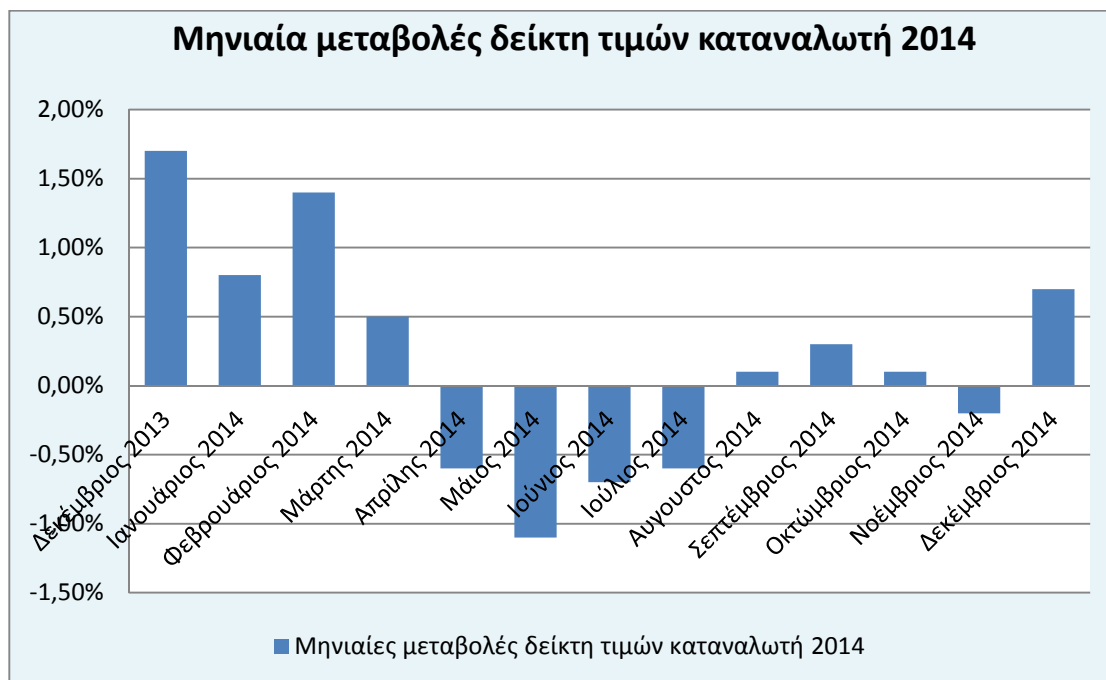

Διάγραμμα 3.6: Ρυθμός μεταβολής πληθωρισμού

Πηγή: INSTAT

²⁷ Ο πληθωρισμός της Αλβανίας από το 1995 έως το 2014 είναι κατά μέσο όρο 3,20%. Το υψηλότερο ποσοστό καταγράφηκε το 1997 όπου έφθασε το 42,8% ενώ το 2001 παρατηρήθηκε το χαμηλότερο ποσοστό φθάνοντας το -2,11%.

Σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία του Υπουργείου Οικονομικών Αλβανίας, το 2014 ο πληθωρισμός κυμάνθηκε σε σταθερά επίπεδα παραμένοντας κάτω από τον προβλεπόμενο στόχο. Τον Δεκέμβριο του 2014 ο πληθωρισμός διαμορφώθηκε στο 0,7% ως συνέπεια της αύξησης των τιμών των τροφίμων και της μείωσης των τιμών του πετρελαίου. Το πρώτο εξάμηνο του 2014 ο πληθωρισμός κυμάνθηκε στο 1,5% . Ωστόσο, το δεύτερο εξάμηνο παρουσιάσθηκε κάμψη, όπως φαίνεται στο διάγραμμα 3.7.

Διάγραμμα 3.7: Μηνιαία μεταβολή δείκτη τιμών καταναλωτή

Πηγή: INSTAT

Ο δείκτης τιμών καταναλωτή τον Δεκέμβριο του 2014 διαμορφώθηκε στις 117 μονάδες σημειώνοντας αύξηση έναντι των 116,2 μονάδων τον Δεκέμβρη του 2013. Μεγαλύτερη μείωση καταγράφηκε στον τομέα της υγείας με ποσοστό 5,6% και στον τομέα των μεταφορών με ποσοστό 1,1%. Ενώ, στους υπόλοιπους κλάδους, σημειώθηκε άνοδος με τις σημαντικότερες αυξήσεις να αφορούν τους τομείς της εκπαίδευσης, των αλκοολούχων ποτών και της επικοινωνίας με ποσοστό 11,2%, 7,1% και 3,9% αντίστοιχα.

Πίνακας 3.4: Πληθωρισμός για τις βασικές ομάδες προϊόντων

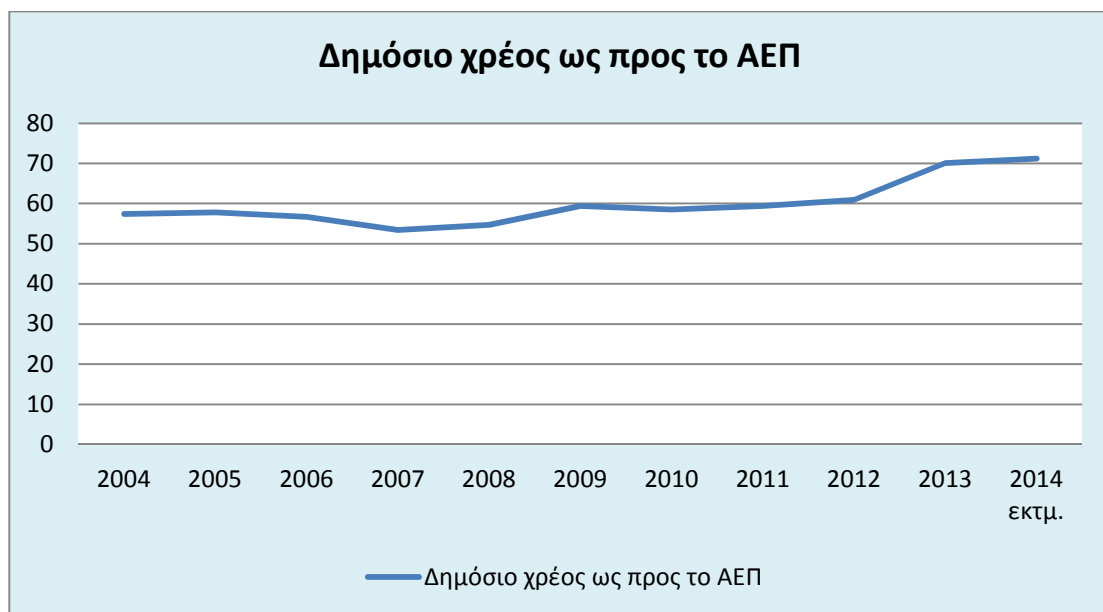
Πληθωρισμός ανά ομάδα προϊόντων (2014)	
Ομάδα προϊόντων	Ποσοστό (%)
Τρόφιμα-Μη αλκοολούχα ποτά	0,4
Αλκοολούχα ποτά-Καπνός	7,1
Ένδυση-Υπόδηση	0,1
Ενοίκια-Νερό-Καύσιμα-Ηλεκτρική ενέργεια	0,5
Οικιακός εξοπλισμός	0,3
Μεταφορές	-1,1
Επικοινωνία	3,9
Διασκέδαση	0,1
Εστιατόρια- Ξενοδοχεία	1,5
Προϊόντα και υπηρεσίες	3,1
Υγεία	-5,6
Εκπαίδευση	11,2

Πηγή: INSTAT

3.6 Δημόσιο χρέος

Σύμφωνα με δημοσιεύσεις του υπουργείου οικονομικών της Αλβανίας, το δημόσιο χρέος²⁸ της χώρας αυξάνεται διαρκώς, με την μεγαλύτερη αύξηση να παρουσιάζεται τα τελευταία δύο χρόνια, όπως φαίνεται στο διάγραμμα 3.8. Το δημόσιο χρέος από το 2004 έως το 2011 διατηρούσε σταθερό ποσοστό που κυμαινόταν στο 50-55%. Ωστόσο, σύμφωνα με τελευταία στοιχεία, το 2014 το δημόσιο χρέος της Αλβανίας έφθασε το 70% του ΑΕΠ σημειώνοντας το υψηλότερο ποσοστό ύστερα από το πρωτοφανές 85% που καταγράφηκε το 1997 μετά την πτώση των πυραμιδοειδών σχημάτων.

²⁸ Το δημόσιο χρέος της Αλβανίας το 1997 παρουσίασε το μεγαλύτερο ποσοστό ως προς το ΑΕΠ όπου ανήλθε στο 85% ενώ το 2007 σημείωσε το χαμηλότερο ποσοστό με 53,40%.

Διάγραμμα 3.8: Δημόσιο χρέος Αλβανίας

Πηγή: Trading economics

3.7 Άμεσες Ξένες Επενδύσεις

Η πορεία των άμεσων ξένων επενδύσεων στην Αλβανία τα τελευταία χρόνια ακολουθεί ανοδική πορεία. Ωστόσο, συγκριτικά με άλλες γειτονικές της χώρες, βρίσκεται σε χαμηλότερο επίπεδο, καθώς η διαφθορά και η έλλειψη υποδομών που την διακρίνει εμποδίζει τους επιχειρηματίες να επενδύσουν στην χώρα. Σύμφωνα με πρόσφατες δημοσιεύσεις της τράπεζας της Αλβανίας, η αξία των εισροών των άμεσων ξένων επενδύσεων σημείωσε το 2014 μείωση και το ύψος των εισροών ανήλθε τον Σεπτέμβριο του 2014 στα 590,6 εκ. ευρώ.

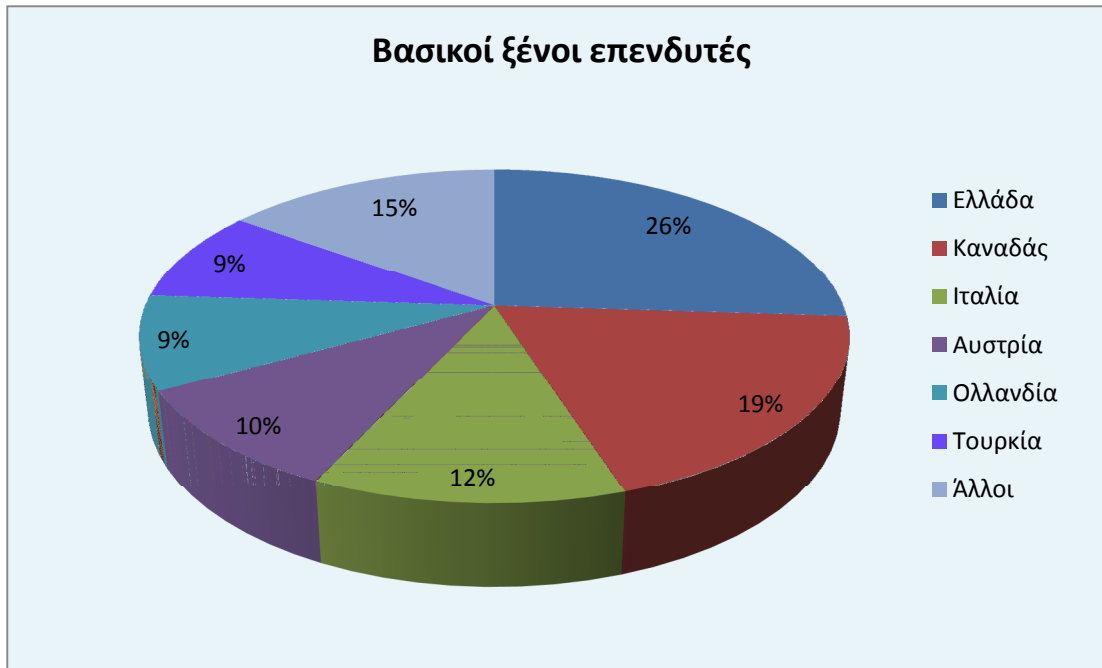
Πίνακας 3.5: Εισροές άμεσων ξένων επενδύσεων

Εισροές ΑΞΕ 2008-2014							
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014 ²⁹
Αξία σε εκ. ευρώ	665,15	716,91	793,33	630,35	665,78	944,76	590,06
Μεταβολή από προηγούμενο έτος (%)	38,2	7,7	10,6	-20,5	5,6	41,9	

Πηγή: Τράπεζα Αλβανίας

²⁹ Τελευταία επίσημα προσωρινά στοιχεία έως τον Σεπτέμβριο του 2014.

Οι βασικότεροι ξένοι επενδυτές στην Αλβανία είναι οι Έλληνες επιχειρηματίες. Ακολουθεί ο Καναδάς, η Ιταλία, η Αυστρία, η Ολλανδία και η Τουρκία. Το μεγαλύτερο μέρος των άμεσων ξένων επενδύσεων στην Αλβανία αφορούν κυρίως τον κλάδο της βιομηχανίας με ποσοστό 25,4%, τον τομέα των ορυχείων με ποσοστό 23,1%, τον τομέα των τραπεζών με 21,3% και τον τομέα των επικοινωνιών με ποσοστό 11,4%.

Διάγραμμα 3.9: Βασικοί Ξένοι επενδυτές Αλβανίας

Πηγή: Γραφείο ΟΕΥ

3.8 Ανεργία

Ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζει το Αλβανικό κράτος, από την πτώση του κομμουνισμού μέχρι σήμερα, είναι η ανεργία. Περίπου το ένα τρίτο (1/3) του συνολικού πληθυσμού ζει σε συνθήκες φτώχειας. Μέχρι το 2008 η ανεργία βρισκόταν σε σχετικά σταθερό επίπεδο φθάνοντας το 12,5%, όμως τα τελευταία χρόνια, λόγω της οικονομικής κρίσης που έχει ξεσπάσει στην ευρωζώνη, η ανεργία στην χώρα αυξάνεται με γρήγορους ρυθμούς, όπως θα δούμε στον πίνακα 3.6.

Η ανεργία των γυναικών ηλικίας 15-29 ανέρχεται περίπου στο 21% ενώ για τους άνδρες της ίδιας ηλικίας στο 27%. Για την ηλικία 30-64 η ανεργία των γυναικών φθάνει το 9,7% και των ανδρών το 10,2%. Το 2014 η ανεργία έφθασε στο 14%. Τρεις στους επτά εργαζόμενους απασχολούνταν στους τομείς των κατασκευών, της βιομηχανίας, της

εκπαίδευσης και του εμπορίου. Ενώ, ο γεωργικός τομέας απασχόλησε το 45% του εργατικού δυναμικού.

Σύμφωνα με έρευνα του Εργατικού Δυναμικού, παρατηρήθηκε μείωση της ανεργίας το 2014 συγκριτικά με τα ποσοστά ανεργίας του 2013. Συγκεκριμένα, η στατιστική υπηρεσία INSTAT, αναφέρει πως η ανεργία των νέων ηλικίας 15-29 το 2014 ανήλθε στο 32,4% ενώ για την ηλικιακή ομάδα 30-64 η ανεργία ανήλθε στο 17,4%.

Σύμφωνα με τους οικονομολόγους, η ραγδαία αύξηση της ανεργίας τα τελευταία χρόνια οφείλεται κυρίως στο γεγονός ότι ολοένα και περισσότεροι Αλβανοί μετανάστες που βρίσκονται στην Ελλάδα επιστρέφουν πίσω στην πατρίδα τους.

Πίνακας 3.6: Ανεργία Αλβανίας

Ποσοστό ανεργίας Αλβανίας 2008-2014							
Έτος	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Ποσοστό %	12,5	13,6	13,5	13,3	13,3	15,6	14

Πηγή: INSTAT

Κεφάλαιο 4. Εξωτερικό εμπόριο Αλβανίας 2014

Η οικονομία της Αλβανίας, όπως έχει προαναφερθεί σε προηγούμενο κεφάλαιο, βασίζεται σε μεγάλο βαθμό από τα εμβάσματα των μεταναστών. Όμως, όπως και σε πολλά άλλα κράτη, βασική πηγή εσόδων είναι το εμπόριο το οποίο αποτελεί σημαντικό καταλύτη για την οικονομική ανάπτυξη και ευημερία του κράτους.

Οι σημαντικότεροι εμπορικοί εταίροι της Αλβανίας προέρχονται από τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατέχοντας το μεγαλύτερο μερίδιο της συνολικής αξίας του αλβανικού εμπορίου με ποσοστό 65,1%. Από αυτά τα κράτη, όπως θα δούμε παρακάτω, οι χώρες που αποτελούν τους βασικότερους εμπορικούς προμηθευτές της Αλβανίας είναι η Ιταλία, η οποία κατατάσσεται στην πρώτη θέση, και στην συνέχεια η Ελλάδα, η οποία τα τελευταία χρόνια κατατάσσεται στην δεύτερη θέση. Επίσης, η Τουρκία, η Κίνα, η Ρωσία, η Σερβία, το Κόσσοβο και η Ηνωμένες πολιτείες αποτελούν τους σημαντικότερους εμπορικούς εταίρους της Αλβανίας εκτός Ευρωπαϊκής ένωσης.

4.1 Όγκος εμπορίου

Σύμφωνα με στοιχεία που δημοσίευσε η αλβανική στατιστική υπηρεσία INSTAT η συνολική αξία των εμπορικών συναλλαγών της Αλβανίας για το 2014 ανήλθε στα 5,77 δισ. ευρώ σημειώνοντας αύξηση 5,7% σε σύγκριση με το 2013. Το 2014 η αξία των εισαγωγών αυξήθηκε κατά 6,6%, όμως όπως φαίνεται στον πίνακα 4.1, η αξία των εξαγωγών είναι σαφώς μικρότερη από αυτή των εισαγωγών, παρόλα αυτά παρατηρήθηκε αύξηση των εξαγωγών με ποσοστό που ανήλθε στο 3,7%.

Το έλλειμμα, που σημειώνετε διαχρονικά στο εμπορικό ισοζύγιο της Αλβανίας, το 2014, σύμφωνα με τον πίνακα 4.1, παρουσίασε επιδείνωση -2,11 δισ. Ευρώ δηλαδή ήταν 9,3% υψηλότερο από το 2013. Η διεύρυνση του εμπορικού ελλείμματος οφείλεται στο δυσμενές εμπορικό ισοζύγιο που έχει η χώρα με την Κίνα, την Ρωσία, την Ελλάδα, την Ιταλία, την Γερμανία και την Τουρκία. Ωστόσο, το 2014 παρατηρήθηκε ότι το εμπορικό ισοζύγιο με την Ισπανία, το Κόσσοβο, την Μάλτα και το Μαυροβούνιο βελτιώθηκε σημαντικά.

Πίνακας 4.1: Εξωτερικό εμπόριο Αλβανίας

Εξωτερικό εμπόριο Αλβανίας 2010-2014						
(σε δισ. Ευρώ)						
	2010	2011	2012	2013	2014	Μεταβολή 2013/2014 %
Εισαγωγές	3,412	3,885	3,774	3,695	3,944	6,6
Εξαγωγές	1,153	1,406	1,521	1,759	1,826	3,7
Εμπορικό Ισοζύγιο	-2,250	-2,258	-2,253	-1,935	-2,117	9,3
Συνολικός όγκος εμπορίου	4,565	5,291	5,295	5,454	5,770	5,7

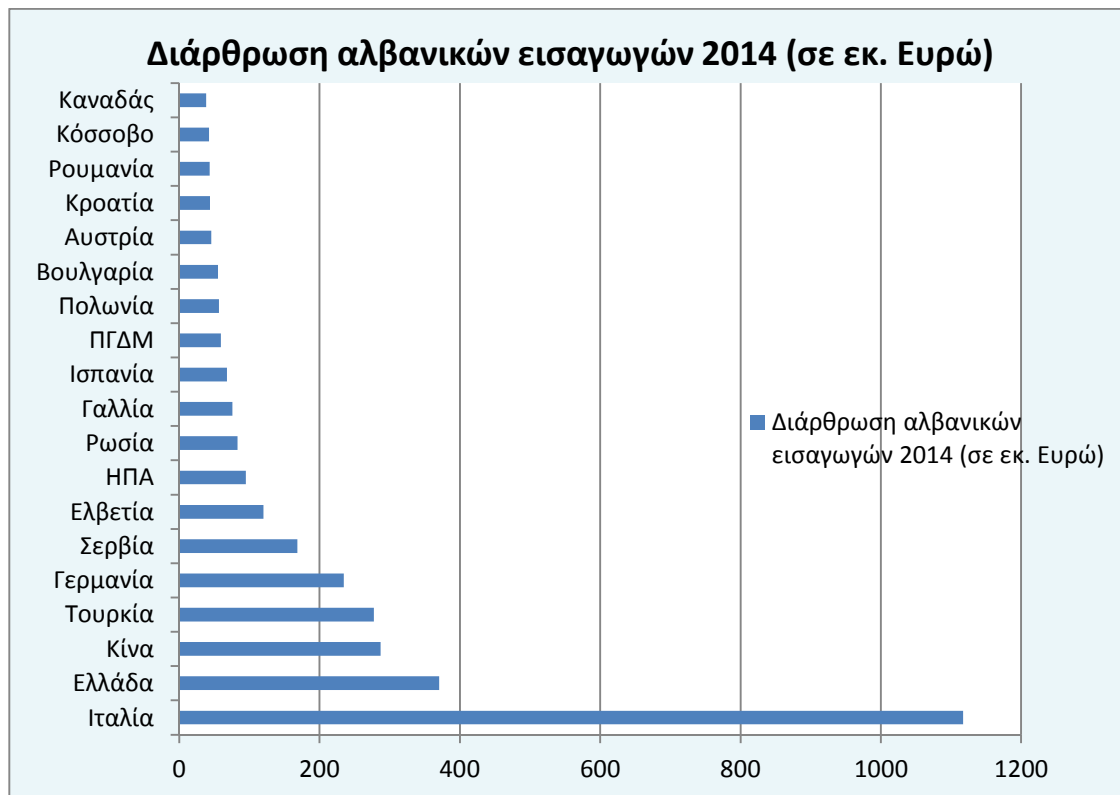
Πηγή: INSTAT

4.2 Εισαγωγές

Η Αλβανία αν και είναι πλούσια σε φυσικούς πόρους και προϊόντα έχει τεράστιες ελλείψεις σε υποδομές. Για τον λόγο αυτό, εισάγει πολλά προϊόντα από άλλες χώρες. Τα βασικότερα αγαθά που εισάγει είναι πρώτιστος τα τρόφιμα, τα ποτά και τα καπνικά προϊόντα. Στη συνέχεια είναι τα ορυκτά, τα καύσιμα, η ηλεκτρική ενέργεια, τα χημικά, τα κατασκευαστικά προϊόντα, ο μηχανολογικός εξοπλισμός και τα ανταλλακτικά.

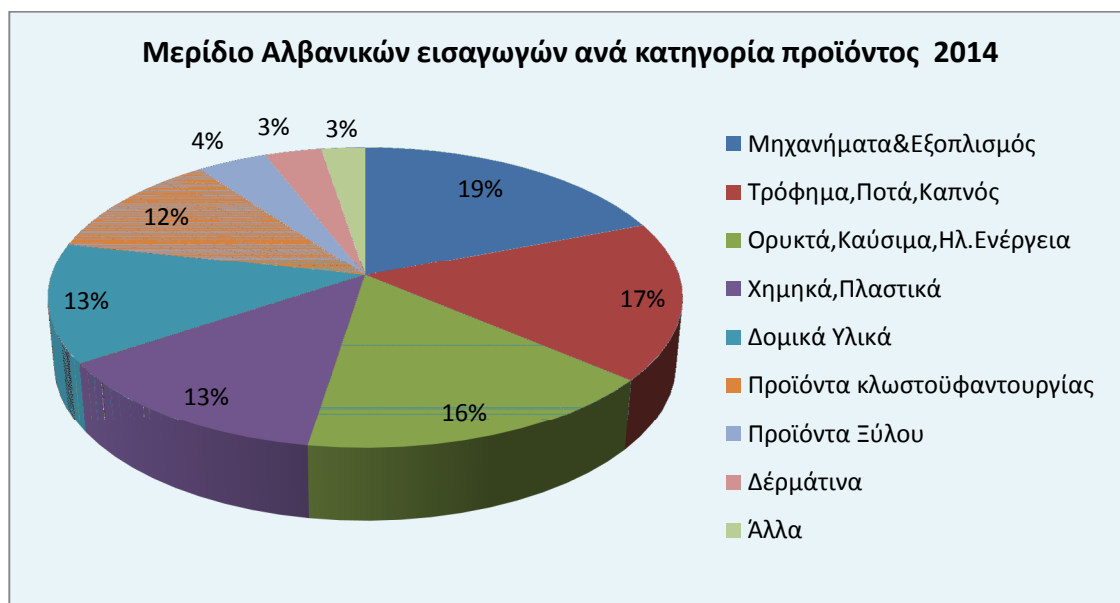
Το 2014 η συνολική αξία των εισαγωγών σημείωσε αύξηση της τάξης του 6,6%, σε σύγκριση με το 2013 και οι εισαγωγές ανήλθαν στα 3,94 δισ. Ευρώ. Τα κράτη μέλη της Ε.Ε εξακολούθησαν να αποτελούν τον βασικότερο εμπορικό εταίρο και η συνολική αξία των εισαγωγών από αυτές της χώρες ανήλθε στα 2,4 δισ. Ευρώ, δηλαδή στο 75% επί της συνολικής αξίας των εισαγωγών με την Ιταλία και την Ελλάδα να βρίσκονται στην κορυφή με ποσοστό 29,7% κα 9,4% αντίστοιχα. Όσο αφορά τις χώρες οι οποίες είναι εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης παρατηρείται ότι η Κίνα και η Τουρκία καταλαμβάνουν εξίσου σημαντικές θέσεις με ποσοστό που αυξάνεται χρόνο με τον χρόνο ιδίως το 2014 το ποσοστό για την Κίνα έφθασε το 7,3% σημειώνοντας αύξηση 15,2% ενώ η Τουρκία το 2014 κατείχε μερίδιο 7,6% επί του συνόλου των εισαγωγών σημειώνοντας αύξηση 18,5% έναντι του 2013.

Το 2014 τα βασικότερα εισαγόμενα προϊόντα της Αλβανίας ήταν κυρίως ο μηχανολογικός εξοπλισμός με ποσοστό που ανήλθε στο 19% και στην συνέχεια ακολούθησαν τα τρόφιμα με ποσοστό 17% και τα ορυκτά με ποσοστό 13%.

Διάγραμμα 4.1: Διάρθρωση αλβανικών εισαγωγών 2014

Πηγή: Γραφείο ΟΕΥ

Διάγραμμα 4.2: Μερίδιο εισαγωγών ανά κατηγορία προϊόντος

Πηγή: Γραφείο ΟΕΥ

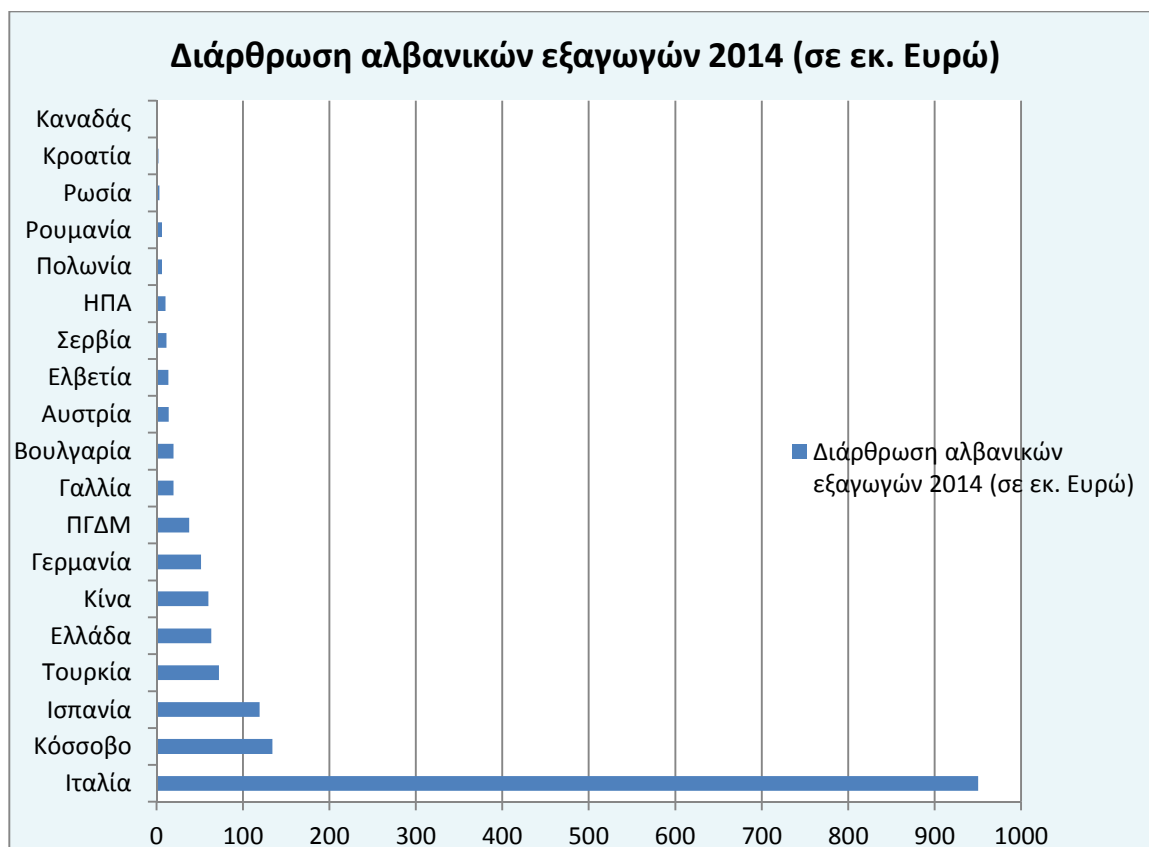
4.3 Εξαγωγές

Η Αλβανία εξαγεί προϊόντα, όπως τρόφιμα κυρίως φρούτα και λαχανικά, ορυκτά, χημικά προϊόντα, δερμάτινα και κλωστοϋφαντουργικά είδη. Οι εξαγωγές αφορούν κατά κύριο λόγο τις χώρες της Ευρώπης ιδιαίτερα την Ιταλία, την Ισπανία και την Γερμανία οι οποίες αποτελούν τους σημαντικότερους εμπορικούς εταίρους. Θα πρέπει να σημειωθεί όμως, ότι οι εξαγωγές της Αλβανίας βασίζονται στην επανεξαγωγή αγαθών τα οποία παράγονται με εισαγόμενες πρώτες ύλες παραγγελιοδόχων επιχειρήσεων και εισάγονται στην χώρα υπό το καθεστώς τελειοποίησης.³⁰

Το 2014 η συνολική αξία των εξαγωγών της Αλβανίας ανήλθε στο 1,8 δισ. ευρώ σημειώνοντας μικρή αύξηση της τάξης του 3,8% συγκριτικά με το 2013. Η αξία των αλβανικών εξαγωγών προς τις χώρες της Ευρωπαϊκής ένωσης, οι οποίες αποτελούν το 65,0% της συνολικής αξίας των εξαγωγών της χώρας, για το 2014 ανήλθαν στο 1,4 δισ. ευρώ σημειώνοντας αύξηση 16,1% συγκριτικά με το 2013. Ενώ το υπόλοιπο 35% της συνολικής αξίας των εξαγωγών διαμοιράστηκε στις χώρες εκτός Ε.Ε. Συγκεκριμένα, η Ιταλία το 2014 εξακολούθησε να αποτελεί την πρώτη χώρα ως προς τις εξαγωγές της Αλβανίας, ως συνέχεια των προηγούμενων ετών, με ποσοστό που ανήλθε στο 52,1%, την δεύτερη θέση κατέλαβε το Κόσσοβο με μερίδιο 9,5% επί του συνόλου των εξαγωγών σημειώνοντας αύξηση 25%, επίσης η Ισπανία κατέκτησε την τρίτη θέση με ποσοστό 7,5% σημειώνοντας πτώση της τάξης του 65%, ενώ η Τουρκία εξακολούθησε να κατέχει την τέταρτη θέση με ποσοστό της τάξης του 6,5%.

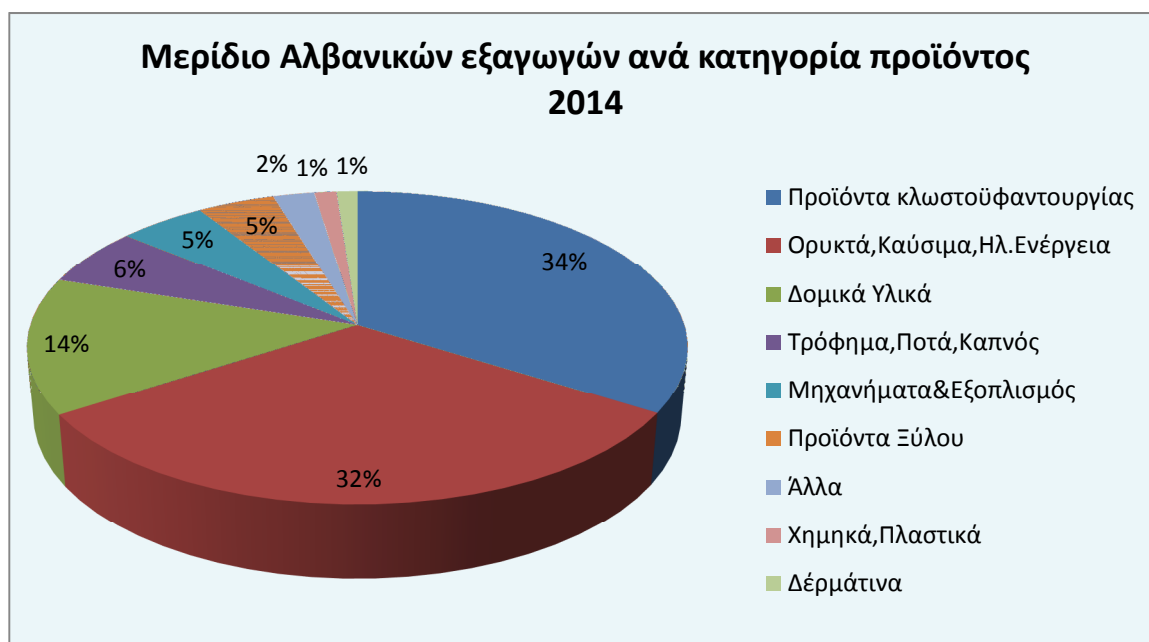
Τα βασικότερα εξαγόμενα προϊόντα της Αλβανίας είναι κατά κύριο λόγο τα κλωστοϋφαντουργικά είδη με ποσοστό που ανήλθε το 2014 στο 34% και στην συνέχεια ακολουθούν τα ορυκτά με ποσοστό 32% και τα δομικά υλικά με 14%.

³⁰ Γραφείο ΟΕΥ, 2013, Εξωτερικό εμπόριο Αλβανίας 2013, σελ 7

Διάγραμμα 4.3: Διάρθρωση αλβανικών εξαγωγών 2014

Πηγή: INSTAT

Διάγραμμα 4.4: Μερίδιο εξαγωγών ανά κατηγορία προϊόντος

Πηγή: INSTAT

4.4 Τελωνιακό καθεστώς Αλβανίας

Η λειτουργία των αλβανικών τελωνείων ανήκει στην αρμοδιότητα της γενικής διεύθυνσης τελωνείων η οποία υπάγεται στο υπουργείο οικονομικών. Η Αλβανία από το 1985 υπέγραψε την διεθνή συμφωνία TIR και από το 1992 είναι μέλος του παγκόσμιου οργανισμού τελωνείων.³¹ Τα σημαντικότερα τελωνεία μέσω των οποίων πραγματοποιούνται εισαγωγές και εξαγωγές εμπορευμάτων είναι το τελωνείο του Αργυρόκαστρου, το λιμάνι των Αγίων Σαράντα, της Αυλώνας, των Τιράνων και της Κορυτσάς.

Η παρουσία των αλβανικών τελωνίων έχει ως σκοπό την προστασία της κοινωνίας από την παράνομη διεθνή διακίνηση προϊόντων, την εξασφάλιση της ομαλής λειτουργίας των αγορών και την συλλογή φόρων.

Το τελωνιακό καθεστώς της Αλβανίας χωρίζεται σε οκτώ κατηγορίες³² οι οποίες αναλύονται παρακάτω:

- Καθεστώς ελεύθερης κυκλοφορίας: Αφορά εισαγωγές αγαθών σε ελεύθερη κυκλοφορία τα οποία απευθύνονται σε μόνιμα σημεία πωλήσεων στην αλβανική επικράτεια
- Εξαγωγικό καθεστώς: Αφορά τα προϊόντα τα οποία παράγονται εντός της χώρας με σκοπό την εξαγωγή τους
- Μεταποίηση υπό τελωνιακό έλεγχο: Αφορά προϊόντα ξένης προέλευσης τα οποία υπόκεινται σε διαδικασία μετασχηματισμού εντός των αλβανικών συνόρων με σκοπό την επανεξαγωγή τους
- Καθεστώς διεκπεραίωσης υπό τελωνιακό έλεγχο: Αφορά προϊόντα ξένης προέλευσης τα οποία υπόκεινται σε διαδικασία μετασχηματισμού όπου μεταβάλλετε η φυσική τους κατάσταση εντός των αλβανικών συνόρων
- Καθεστώς προσωρινής άδειας: Αφορά προϊόντα ξένης προέλευσης τα οποία προορίζονται για επανεξαγωγή με μέγιστη διάρκεια παραμονής ενός έτους
- Καθεστώς παθητικής διεκπεραίωσης: Αφορά αγαθά τα οποία παράχθηκαν στην Αλβανία και εξήχθησαν με σκοπό την εισαγωγή τους στο εσωτερικό της χώρας
- Καθεστώς διέλευσης: Αφορά αγαθά τα οποία μεταφέρονται από την μια χώρα σε μία τρίτη μέσω της Αλβανίας

³¹ Γραφείο ΟΕΥ, Διάρθρωση και αρμοδιότητες αλβανικών τελωνείων, σελ 1.

³² Γραφείο ΟΕΥ, Διάρθρωση και αρμοδιότητες αλβανικών τελωνείων σελ 2.

- Καθεστώς προσωρινής αποθήκευσης: Αφορά προϊόντα τα οποία παραμένουν στα τελωνεία της χώρας μέχρι να προσδιοριστεί ο προορισμός τους

Κεφάλαιο 5. Οικονομικές σχέσεις Ελλάδας-Αλβανίας

Οι Ελληνοαλβανικές σχέσεις ήταν σχεδόν ανύπαρκτες έως το 1970. Η κυριότερη αιτία ήταν ότι η Ελλάδα διεκδικούσε τα εδάφη της Βορείου Ηπείρου, ενώ, παράλληλα, η κομμουνιστική Αλβανία δεν ενδιαφερόταν για την ανάπτυξη και εξομάλυνση των σχέσεων τους. Η σχετική ομαλοποίηση των σχέσεων των δύο χωρών σε εμπορικό και διπλωματικό επίπεδο επήλθε τον Μάιο του 1971. Ωστόσο πέρασαν πέντε χρόνια έως ότου υπογραφεί η πρώτη διακρατική συμφωνία.

Ύστερα από την πτώση του κουμμουνισμού, στα μέσα της δεκαετίας του 1990, με την επίσκεψη του τότε πρωθυπουργού της Ελλάδος Κ. Μητσοτάκη και του υπουργού εξωτερικών Α. Σαμαρά οι σχέσεις των δύο χωρών αναθερμάνθηκαν. Η εξομάλυνση των σχέσεων μεταξύ των δύο χωρών έφερε στο προσκήνιο την δημιουργία οικονομικών και πολιτικών συμφωνιών. Η σημαντικότερη διαπραγμάτευση ήταν το άνοιγμα των συνόρων. Η απόφαση αυτή είχε ως αποτέλεσμα την μαζική μετανάστευση των Αλβανών πολιτών προς την Ελλάδα. Η συμφωνία αυτή ήταν ωφέλιμη και για τις δύο χώρες καθώς η Ελλάδα απέκτησε φθηνό εργατικό δυναμικό και οι Αλβανοί πολίτες κατάφεραν να ξεφύγουν από την δυσμενή οικονομική κατάσταση στην οποία βρισκόταν το κράτος την περίοδο εκείνη. Ενώ παράλληλα κατάφεραν να ενισχύσουν οικονομικά τις οικογένειες τους μέσω των εμβασμάτων που έστελναν στην Αλβανία.

Η Ελλάδα μετά το άνοιγμα των συνόρων μπόρεσε να επενδύσει οικονομικά στην Αλβανία. Συγκεκριμένα, Έλληνες επιχειρηματίες δραστηριοποιήθηκαν στον τομέα των επιχειρήσεων ιδρύοντας μικρές βιομηχανίες και καταστήματα. Επιπλέον, ελληνικές εργολαβικές εταιρείες ανέλαβαν την δημιουργία κατασκευαστικών έργων. Ωστόσο, το άνοιγμα των συνόρων έφερε αρκετά προβλήματα τόσο στην Ελλάδα όσο και στην Αλβανία. Οι αντιδράσεις των Ελλήνων και Αλβανών εθνικιστών, η μαζική είσοδος Αλβανών μεταναστών στην Ελλάδα και η διαφορετική στάση των δύο χωρών σε βαλκανικά ζητήματα αποτέλεσαν τα κυριότερα σημεία αντιπαράθεσης στις Ελληνο-Αλβανικές σχέσεις³³.

Σταδιακά, με το πέρασμα του χρόνου οι δύο χώρες κατάφεραν να αποκαταστήσουν τις μεταξύ τους σχέσεις, επιτυγχάνοντας μια καλή και σταθερή συνεργασία τόσο σε οικονομικό όσο και σε διπλωματικό επίπεδο. Επιπλέον, όλο και περισσότεροι Έλληνες

³³ Βαλντέν, Σ, 1994, σελ 234

επιχειρηματίες επένδυσαν οικονομικά ιδρύοντας επιχειρήσεις οι οποίες συνέβαλλαν στην ανάπτυξη του κράτους.

5.1 Ελληνικές επιχειρήσεις στην Αλβανία

Η Αλβανία τα τελευταία χρόνια έχει αποδείξει ότι αποτελεί μια ταχύτατα αναπτυσσόμενη χώρα, γι' αυτόν τον λόγο πολλοί είναι οι επιχειρηματίες οι οποίοι σπεύδουν να επενδύσουν οικονομικά σε αυτήν, καθώς αποτελεί μια χώρα με σημαντικές ελλείψεις και οι ευκαιρίες για επενδύσεις είναι μεγάλες. Οι επενδυτές έχουν την δυνατότητα να δραστηριοποιηθούν σε πολλούς και διάφορους τομείς όπως για παράδειγμα στις βιομηχανίες (κλωστοϋφαντουργίας, τροφίμων, ποτών, καπνού), στον τομέα των τηλεπικοινωνιών, των τραπεζών, των κατασκευών, της υγείας, της εκπαίδευσης, της ενέργειας και του εμπορίου.

Η Ελλάδα από τα μέσα της δεκαετίας του 1990, ύστερα από το άνοιγμα των συνόρων, ήταν η πρώτη χώρα που επένδυσε οικονομικά στην Αλβανία. Οι λόγοι που οδήγησαν τους Έλληνες επιχειρηματίες να επενδύσουν πρώτοι σε ένα κατεστραμμένο κράτος ήταν κυρίως οικονομικοί. Η κίνηση αυτή είχε ως αποτέλεσμα την ανόρθωση και σταθεροποίηση της αλβανικής οικονομίας, αλλά και την εξομάλιση των διπλωματικών σχέσεων μεταξύ των δύο χωρών.

Οι Ελληνικές επιχειρήσεις στο Αλβανικό κράτος έχουν συντελέσει σημαντικά στην εξάλειψη της ανεργίας δημιουργώντας περίπου 10.000 θέσεις εργασίας και φθάνοντας έως το 2014 τις 550 επιχειρήσεις, εκ των οποίων οι περισσότερες εδρεύουν στα Τίρανα, το Δυρράχιο, το Αργυρόκαστρο και την Κορυτσά. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι οι περισσότερες από αυτές τις επιχειρήσεις είναι μεγάλες και όχι μικρομεσαίες. Επίσης, αποτελούνται από υψηλόβαθμα στελέχη Ελληνικής καταγωγής οι οποίοι συνεργάζονται με επιχειρήσεις που εδρεύουν στην Ελλάδα. Η κύρια δραστηριοποίηση των εταιρειών αυτών είναι στους τομείς των τηλεπικοινωνιών, των τραπεζών, των πετρελαιοειδών καθώς επίσης και των τροφίμων. Ενώ η συμμετοχή των κατασκευαστικών εταιρειών στα οδικά έργα που λαμβάνουν χώρα είναι ιδιαίτερα σημαντική.

Συγκεκριμένα, οι δημοφιλέστερες Ελληνικές Επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην Αλβανία και αφορούν τον χρηματοπιστωτικό τομέα είναι η Εθνική τράπεζα με 27 υποκαταστήματα, η Εμπορική τράπεζα με 13 υποκαταστήματα, η Alpha Bank με 42

υποκαταστήματα και η τράπεζα Πειραιώς η οποία στην Αλβανία είναι γνωστή ως Tirana Bank με 53 υποκαταστήματα.

Στον τομέα των τηλεπικοινωνιών η Albanian Mobile Communication και η Vodafone αποτελούν τις σημαντικότερες εταιρείες Ελληνικών συμφερόντων, οι οποίες είναι αντίστοιχες των εταιρειών Cosmote και Vodafone Ελλάδος. Σε αυτό το σημείο, είναι χρήσιμο να αναφερθεί ότι ένα πολύ μικρό ποσοστό Αλβανών πολιτών χρησιμοποιεί σταθερή τηλεφωνία, γι' αυτό τον λόγο οι δύο προαναφερθείσες εταιρείες είναι ιδιαίτερα διαδεδομένες καθώς αποτελούν τις σημαντικότερες εταιρείες κινητής τηλεφωνίας στην χώρα.

Στον τομέα της πετρελαϊκής η ΕΛΛΠΕ Global ΑΕ, η Mamidakis oil, η Envroil του ομίλου ΔΙΕΚΑΤ και η Avin ΑΕ της Avin-Motoroil αποτελούν επίσης τις σημαντικότερες εταιρείες ελληνικών συμφερόντων για την εισαγωγή και εμπορεία καυσίμων στο εσωτερικό της χώρας.

Στον κατασκευαστικό τομέα, όπως προαναφέρθηκε, οι επιχειρήσεις κατέχουν σημαντική θέση στην εγχώρια αγορά με ποσοστό που ανέρχεται στο 30%. Ωστόσο, τα τελευταία χρόνια, εξαιτίας της οικονομικής κρίσης, παρατηρείτε ότι ο κατασκευαστικός τομέας παρουσιάζει κάμψη. Οι πιο γνωστές Ελληνικές επιχειρήσεις οι οποίες έχουν επενδύσει στην κατασκευή έργων στην Αλβανία είναι η Εγνατία ΑΕ, η Ακτωρ, η Alpha Delta ΕΠΕ, η ΤΕΡΝΑ ΑΕ και η ΔΙΕΚΑΤ. Είναι σκόπιμο να αναφερθεί ότι ορισμένες από αυτές τις εταιρείες διαθέτουν θυγατρικές εταιρείες στην Αλβανία.

5.1.1 Παραδείγματα επενδύσεων στην Αλβανία κατά χρονολογική σειρά

1. Το 1994 ο Αντώνης Ουζιάς σε συνεργασία με τον Πύρρο Καρατζά ίδρυσαν στην Αλβανία μια εταιρεία αναψυκτικών. Στη συνέχεια δημιούργησαν μια μονάδα τυροκομικών προϊόντων η οποία ονομάζεται ΤΖΙΡΟΦΑΡΜ. Η εταιρεία συνεργάζεται με χίλιους κτηνοτρόφους ενώ απασχολεί 64 εργαζόμενους ενισχύοντας με αυτόν τον τρόπο την τοπική οικονομία.
2. Την ίδια περίοδο μια ακόμη σημαντική επένδυση έγινε από Φίλιππο Σαπουνά στην πόλη των Αγίων Σαράντα όπου ίδρυσε την Κεραμοποιία ΒΙΟΚΕΡΑΛ η οποία απασχολεί 55 εργαζομένους.
3. Το 2005 η ελληνική εταιρεία αλουμινίων ALUSET θέλοντας να καλύψει τις ανάγκες της αλβανικής αγοράς εγκαινίασε στην πρωτεύουσα της χώρας μια εταιρεία ύψους 11 εκ. ευρώ. Η εταιρεία προμηθεύεται τις πρώτες ύλες από την

αντίστοιχη ΑΛΟΥΣΕΤ στην Ελλάδα και εξυπηρετεί και τις γειτονικές χώρες της Αλβανίας.

4. Το 2007 η ΔΙΕΚΑΤ ανέλαβε την αναβάθμιση του δικτύου ηλεκτρικής ενέργειας της χώρας, ύψους 6,8 εκ. ευρώ.
5. Το 2011 η ελληνική εταιρεία ΙΟΝΙΟΣ ΑΕ ανέλαβε την κατασκευή του νέου λιμανιού των Αγίων Σαράντα αξίας 3,5 εκ. ευρώ.
6. Επίσης, το 2011 ο ελληνικός ιδιωτικός όμιλος ΥΓΕΙΑ, λόγω των ελλειπών υποδομών που χαρακτηρίζουν την Αλβανία, προχώρησε σε επένδυση 60 εκ. ευρώ για την δημιουργία του νοσοκομείου HYGEIA HOSPITAL TIRANA το οποίο βρίσκεται στην πρωτεύουσα της χώρας και εξυπηρετεί τον αλβανικό λαό αλλά και τους πολίτες άλλων γειτονικών κρατών. Επίσης, σύμφωνα με δημοσιεύσεις τα επόμενα χρόνια αναμένεται η δημιουργία παιδοκαρδιοχειρουργικού κέντρου το οποίο θα εξυπηρετεί όλα τα Δυτικά Βαλκάνια.

Εικόνα 5.1: Hygeia Hospital

7. Το 2012 ο όμιλος TITAN εγκαινίασε στην Αλβανία την τσιμεντοβιομηχανία ANTEA, η οποία αποτελεί την μεγαλύτερη ιδιωτική επένδυση που έχει γίνει στο εσωτερικό της χώρας αξίας 200 εκ. ευρώ. Επίσης, αποτελεί μια από τις μεγαλύτερες και σημαντικότερες επενδύσεις του ομίλου TITAN στα βαλκάνια, καθώς η εταιρεία συμμετείχε στο μετοχικό κεφάλαιο με ποσοστό της τάξης του 80%, ενώ στο υπόλοιπο 20% συμμετείχε ο οργανισμός IFC.

8. Το 2013 η εταιρεία ΑΚΤΩΡ ΑΕ ολοκλήρωσε την κατασκευή του αυτοκινητόδρομου οπού συνδέει τα Τίρανα με το Ελμπασάν απόστασης 30 χιλιομέτρων. Το έργο αυτό αποτελεί την μεγαλύτερη και σημαντικότερη επένδυση των τελευταίων ετών καθώς σηματοδοτεί την ανάπτυξη της Αλβανίας και την δημιουργία νέων θέσεων εργασίας³⁴. Επιπλέον, η ίδια εταιρεία έχει αναλάβει την κατασκευή και άλλων έργων τα τελευταία χρόνια στην Αλβανία.

Εικόνα 5.2: Τσιμεντοβιομηχανία ANTEA του ομίλου TITAN

5.1.2 Ελληνικές άμεσες επενδύσεις στην Αλβανία

Η Ελλάδα, όπως αναφέρθηκε σε προηγούμενη παράγραφο, αποτελεί τον πρώτο και βασικότερο επενδυτή της Αλβανίας. Οι Έλληνες επιχειρηματίες, παρά την οικονομική κρίση που πλήττει τα τελευταία χρόνια την Ελλάδα και την οικονομική αστάθεια που παρουσιάζει η Αλβανική οικονομία, εξακολουθούν να δραστηριοποιούνται δυναμικά στο αλβανικό επιχειρηματικό περιβάλλον.

Τα τελευταία χρόνια η Ελληνική παρουσία στην Αλβανία ήταν ιδιαίτερα έντονη και αποτέλεσε τον πρώτο ξένο επενδυτή της χώρας. Το 2007, όπως φαίνεται στο διάγραμμα 5.1 οι ελληνικές επενδύσεις αποτέλεσαν το 28% του συνόλου των ΑΞΕ σημειώνοντας το μεγαλύτερο ποσοστό των τελευταίων ετών. Ωστόσο το 2011, λόγω της οικονομικής κρίσης παρατηρήθηκε μείωση στις ελληνικές επενδύσεις φτάνοντας το 14,9% των ΑΞΕ κατατάσσοντας την στην τρίτη θέση. Όμως, με το πέρασμα των ετών η Ελλάδα κατάφερε να κερδίσει και πάλι την πρώτη θέση στο επενδυτικό περιβάλλον της Αλβανίας. Σύμφωνα με τα τελευταία επίσημα στοιχεία της στατιστικής υπηρεσίας INSTAT, η συνολική αξία

³⁴ Στο έργο απασχολήθηκαν 400 Έλληνες και 1.100 Αλβανοί εργαζόμενοι.

των επενδύσεων από την Ελλάδα ανήλθε στο 1,8 δισ. ευρώ με ποσοστό 25% επί του συνόλου των ΑΞΕ για το έτος 2013.³⁵ Όσο αφορά το 2014 εκτιμάται ότι οι ελληνικές επενδύσεις στην Αλβανία θα κατέχουν και πάλι την πρώτη θέση.

Επίσης, είναι σκόπιμο να αναφερθεί σε αυτό το σημείο, ότι οι ελληνικές εταιρείες ΕΛΛΑΚΤΩΡ, ΤΕΡΝΑ και ΜΕΤΚΑ διεκδικούν την κατασκευή έργων κατά μήκος της διαδρομής που θα περάσει ο αγωγός φυσικού αερίου ΤΑΡ στην Αλβανία.

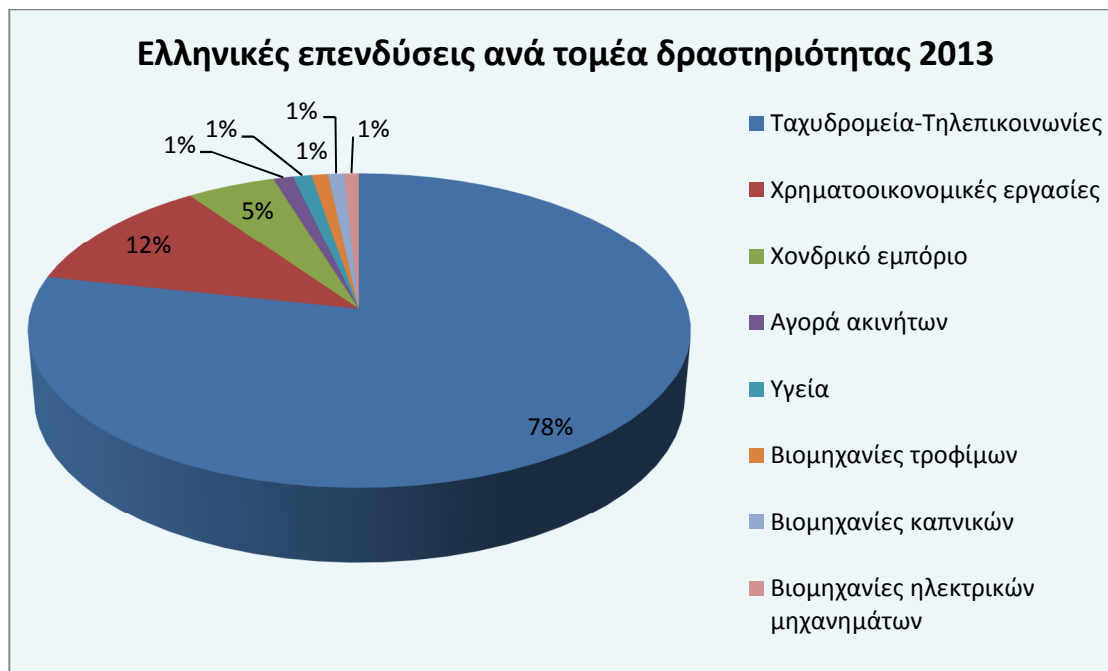
Οι επενδύσεις που γίνονται τα τελευταία χρόνια στο αλβανικό επιχειρηματικό περιβάλλον από Έλληνες επιχειρηματίες αφορούν τις τηλεπικοινωνίες με ποσοστό που ανήλθε το 2013 στο 75,4% και το χρηματοπιστωτικό περιβάλλον με μερίδιο 11,4%. Ενώ οι ελληνικές επενδύσεις στον τομέα των κατασκευών τα τελευταία χρόνια παρουσιάζουν κάμψη φθάνοντας το 2013 μόλις το 0,68%.

Διάγραμμα 5.1: Ελληνικές επενδύσεις στην Αλβανία 2007-2013

Πηγή: ΟΕΥ

³⁵ Τελευταία επίσημα στοιχεία

Διάγραμμα 5.2: Ελληνικές επενδύσεις ανά τομέα δραστηριότητας
Πηγή: ΟΕΥ

5.1.3 Παράγοντες που ενισχύουν την δραστηριοποίηση των Ελλήνων στην Αλβανία

Οι σημαντικότεροι παράγοντες οι οποίοι ωθούν τους Έλληνες επιχειρηματίες να επενδύσουν οικονομικά στην Αλβανία είναι οι ακόλουθοι:

- Η ανάπτυξη της οικονομίας, η οποία ο τα τελευταία χρόνια βελτιώνεται διαρκώς, προσελκύει Έλληνες και ξένους επιχειρηματίες
- Το χαμηλό επίπεδο του πληθωρισμού που παρουσιάζει η Αλβανία παρέχει ένα ασφαλές οικονομικό περιβάλλον για τους επενδυτές
- Οι επιχειρηματίες δεν χρειάζονται μεγάλο κεφάλαιο για να επενδύσουν στην χώρα
- Οι επενδυτές μπορούν να επωφεληθούν από την συμφωνία ελευθέρου εμπορίου που έχει υπογράψει η χώρα καθώς και από τις συμφωνίες που έχουν υπογραφεί μεταξύ Αλβανίας και Ε.Ε οι οποίες επιτρέπουν την εξαγωγή των προϊόντων σε χώρες της Ευρώπης
- Οι επενδύσεις στα οδικά δίκτυα. Τα τελευταία χρόνια η αποκατάσταση του οδικού δικτύου αποτελεί πρωταρχικό ζήτημα της κυβέρνησης η οποία σε συνεργασία με ελληνικές εταιρείες έχει προχωρήσει στην κατασκευή ενός νέου οδικού δικτύου

- Ο ανταγωνισμός με άλλες επιχειρήσεις είναι μικρότερος λόγω των ελλιπών υποδομών
- Η γεωγραφική θέση της χώρας βοηθά σημαντικά τις εισαγωγές-εξαγωγές προϊόντων και πρώτων υλών από την Ελλάδα
- Η χρήση της Ελληνικής γλώσσας
- Το υψηλό ποσοστό πληθυσμού νεαρής ηλικίας
- Η αφθονία σε φυσικούς πόρους όπως είναι το χρώμιο, ο χαλκός, ο σίδηρος, τα πετρελαϊκά κοιτάσματα και ο γαιάνθρακας
- Το χαμηλό κόστος των Α΄ υλών
- Η βιομηχανική Γή είναι φθηνότερη από ότι σε άλλες χώρες
- Η έλλειψη εγχώριων τυποποιημένων και βιομηχανικών προϊόντων
- Τα φορολογικά κίνητρα. Καθώς το βιομηχανικό ηλεκτρικό ρεύμα και το ΦΠΑ βρίσκονται σε πολύ χαμηλά επίπεδα συγκριτικά με άλλες Ευρωπαϊκές χώρες
- Το εργατικό κόστος παραγωγής και το κόστος ασφάλισης των εργαζομένων είναι ιδιαίτερα χαμηλό σε σχέση με άλλες χώρες της Ευρώπης
- Οι διαδικασίες ίδρυσης επιχειρήσεων απαιτούν ελάχιστες διαδικασίες οι οποίες μπορούν να πραγματοποιηθούν εντός δύο ημερών
- Τέλος, πιθανή ένταξη της χώρας στην Ε.Ε αποτελεί σημαντικό κίνητρο για να επενδύσει κάποιος στην Αλβανία

Ωστόσο, η αύξηση των επενδύσεων από Έλληνες επιχειρηματίες τα τελευταία χρόνια, σύμφωνα με στοιχεία που εξέδωσε το γραφείο Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων, οφείλεται κυρίως στην αύξηση των κεφαλαίων και τη αύξηση των χρεογράφων. Με την πάροδο του χρόνου οι Έλληνες επιχειρηματίες αγοράζουν μερίδια αλβανικών επιχειρήσεων και αυξάνουν το κεφάλαιο τους. Επίσης, λαμβάνουν δάνεια από της μητρικές εταιρείες στην Ελλάδα αυξάνοντας με αυτόν τον τρόπο το απόθεμα των ελληνικών επενδύσεων στην Αλβανία³⁶.

³⁶ Γραφείο ΟΕΥ, 2014,Ετήσια έκθεση 2013, σελ. 51.

5.1.4 Ανασταλτικοί παράγοντες Ελληνικών επενδύσεων στην Αλβανία

Όπως αναφέρθηκε σε προηγούμενη παράγραφο, η πορεία των ξένων επενδύσεων στην χώρα από Έλληνες επιχειρηματίες ακολουθεί ανοδική πορεία παρόλη την οικονομική κρίση που διανύει η Ελλάδα. Ωστόσο, υπάρχουν ανασταλτικοί παράγοντες οι οποίοι εμποδίζουν τους επιχειρηματίες να επενδύσουν στην χώρα. Συγκεκριμένα τα προβλήματα τα οποία παρουσιάζονται αφορούν κατά κύριο λόγο:

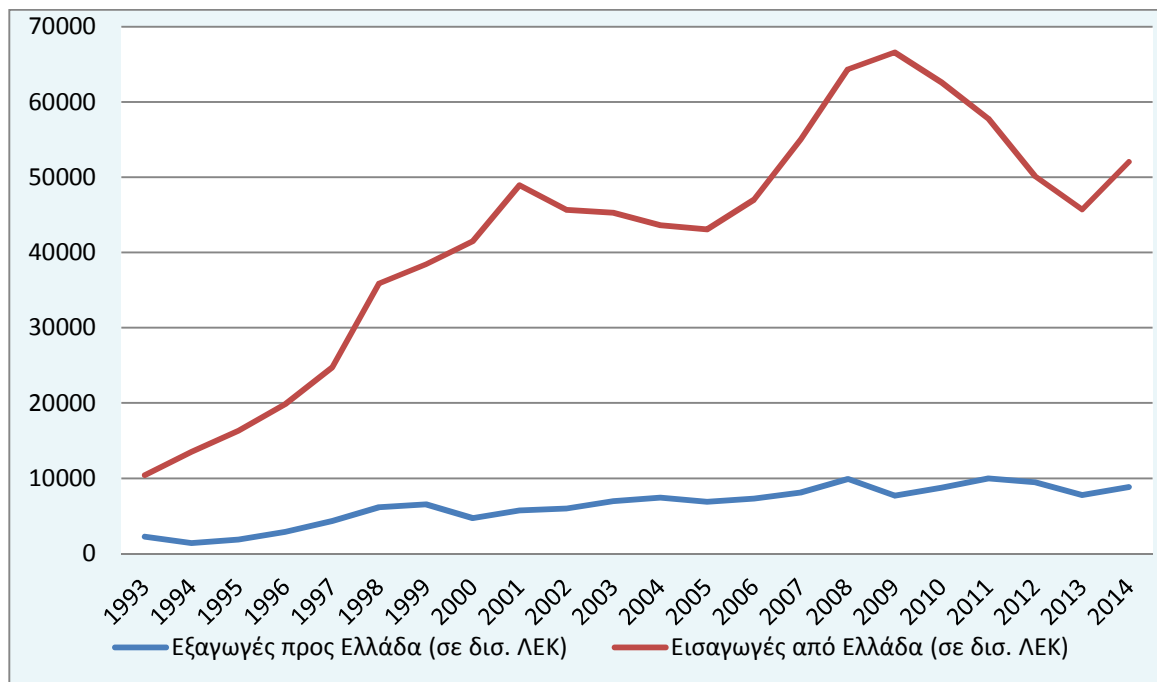
- Την διαφθορά και την ελλιπή εφαρμογή των νόμων που χαρακτηρίζουν την Αλβανία
- Την αδυναμία προστασίας της ακίνητης περιουσίας των επενδυτών
- Η καθυστέρηση επιστροφής ΦΠΑ
- Η δασμολόγηση των προϊόντων
- Ο προβληματικός ενεργειακός τομέας λόγω των συχνών διακοπών ρεύματος αποτελεί απειλή για της επιχειρήσεις
- Το χαμηλό επίπεδο των υποδομών και μεταφορών της χώρας αυξάνουν το κόστος παραγωγής και διανομής των προϊόντων
- Η έλλειψη εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού
- Ενώ η άσχημη εικόνα που έχουν στο εξωτερικό για την Αλβανία σε οικονομικό, πολιτικό και κοινωνικό επίπεδο αποτελεί έναν από τους βασικότερους παράγοντες που εμποδίζουν τους επενδυτές να δραστηριοποιηθούν στην χώρα.

5.2 Διμερές εμπόριο Ελλάδας Αλβανίας

Οι διμερείς εμπορικές σχέσεις μεταξύ των δύο χωρών ξεκίνησαν στα μέσα της δεκαετίας του 1970. Εκείνη την περίοδο η κομμουνιστική Αλβανία απέκτησε εμπορικές συναλλαγές με την Ελλάδα. Οι συναλλαγές αυτές αφορούσαν μόνο εξαγωγές κτηνοτροφικών και γεωργικών προϊόντων προς την Ελλάδα, ενώ οι εισαγωγές από την Ελλάδα ήταν περιορισμένες.

Σταδιακά με το πέρασμα του χρόνου, ύστερα από το άνοιγμα των συνόρων, οι εμπορικές συναλλαγές των δύο χωρών εξελιχτήκαν και παρουσίασαν ανοδική πορεία καθιστώντας την Ελλάδα ως τον σημαντικότερο ευρωπαϊκό εμπορικό εταίρο μετά την Ιταλία. Οι εμπορικές σχέσεις των δύο χωρών είναι στενά συνδεδεμένες μεταξύ τους, διότι η Ελλάδα είναι ο σπουδαιότερος προμηθευτής προϊόντων της Αλβανίας. Όμως, όπως θα

δούμε παρακάτω, οι σχέσεις των δύο χωρών διαταράσσονται λόγω της παρατεταμένης οικονομικής κρίσης που διανύει η Ελλάδα τα τελευταία χρόνια.

Διάγραμμα 5.3: Διμερές εμπόριο Ελλάδος-Αλβανίας 1993-2014

Πηγή: INSTAT

5.2.1 Εμπορικό ισοζύγιο Ελλάδας- Αλβανίας

Η Ελλάδα, σύμφωνα με στοιχεία που εξέδωσε το γραφείο οικονομικών και εμπορικών υποθέσεων των Τιράνων, διατήρησε το 2014 την δεύτερη θέση μεταξύ των σημαντικότερων ευρωπαϊκών εμπορικών προμηθευτών της Αλβανίας. Όπως φαίνεται στον πίνακα 5.1, το 2014 παρατηρήθηκε ισομερής αύξηση των εμπορικών συναλλαγών μεταξύ των δύο χωρών, με την συνολική αξία των συναλλαγών να ανέρχεται στα 435,5 εκ. ευρώ. Οι εισαγωγές των ελληνικών προϊόντων στην Αλβανία σημείωσαν αύξηση 13,8% και οι εξαγωγές προς την Ελλάδα σημείωσαν επίσης αύξηση της τάξης του 13,7%.

Το 2014 παρατηρήθηκε ότι το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου διευρύνθηκε κατά 13,9% εις βάρος της Αλβανίας, ενώ το εμπορικό ισοζύγιο παρέμεινε θετικό για την Ελλάδα. Σύμφωνα με το γραφείο ΟΕΥ αυτό συνέβη λόγω της μειωμένης εξαγωγής προϊόντων προς την Ελλάδα και την αύξηση των εισαγωγών από την Ελλάδα.

Πίνακας 5.1: Ελληνο-Αλβανικό Εμπόριο

Ελληνο-Αλβανικό εμπόριο 2011-2014 (σε εκ. ευρώ)					
	2011	2012	2013	2014	Μεταβολή 2013-2014 (%)
Εισαγωγές από Ελλάδα	411,6	360,4	325,7	371,4	13,8
Εξαγωγές προς Ελλάδα	71,1	68,4	55,4	63,1	13,7
Όγκος εμπορίου	482,7	428,5	381,2	435,5	13,8
Εμπορικό ισοζύγιο	-340,5	-292,4	-270,3	-308,2	13,9

Πηγή: ΟΕΥ

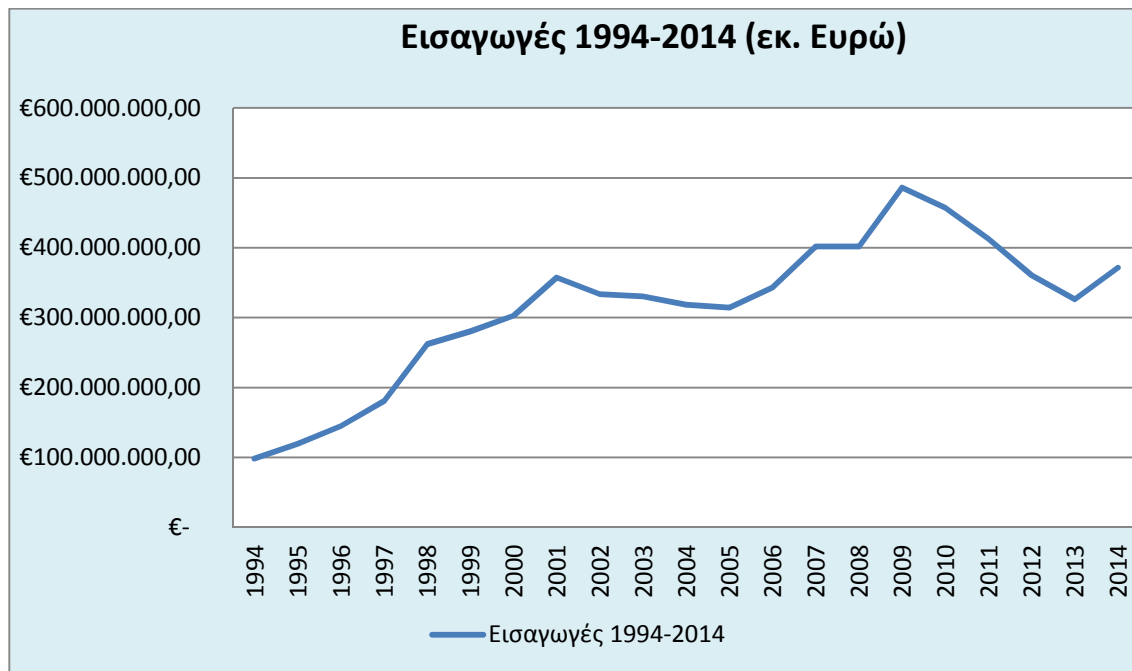
5.2.2 Εισαγωγές από Ελλάδα

Η Αλβανία λόγω της έλλειψης υποδομών και της υποανάπτυκτης παραγωγικότητας που την διακρίνει, για την κάλυψη των απαραίτητων βιοτικών αναγκών των πολιτών της εισάγει προϊόντα κυρίως από την Ελλάδα. Οι σημαντικότερες κατηγορίες προϊόντων που εξάγονται από την Ελλάδα προς την Αλβανία είναι τα τυποποιημένα τρόφιμα, τα γεωργικά προϊόντα όπως φρούτα και λαχανικά, ο καπνός, τα ποτά, τα γαλακτοκομικά προϊόντα, τα ζωντανά ζώα, τα καύσιμα, τα ορυκτά όπως ο σίδηρος και ο χάλυβας, τα ηλεκτρικά μηχανήματα, τα κατασκευαστικά υλικά, το τσιμέντο, τα πλαστικά και οι βαφές. Πέρα από όσα αναφέρθηκαν παραπάνω, η Αλβανία λόγω της ελλειμματικής παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας που την διακρίνει, προβαίνει σε διασυνοριακές ανταλλαγές με τις γειτονικές χώρες κατατάσσοντας την Ελλάδα ως τον σημαντικότερο προμηθευτή ηλεκτρικής ενέργειας μετά την Ελβετία.

Στο διάγραμμα 5.4 που ακολουθεί απεικονίζεται η συνολική αξία των εισαγόμενων προϊόντων και υπηρεσιών από την Ελλάδα προς την Αλβανία για την εικοσαετία 1994-2014. Όπως φαίνεται στο διάγραμμα, η συνολική αξία των εισαγωγών από την Ελλάδα

από το 1994 ακολούθησε ανοδική πορεία έως το 2009, ωστόσο από το 2010 παρατηρείται μείωση στις εισαγωγές προϊόντων έως 8% ετησίως. Διατηρώντας όμως την δεύτερη θέση ανάμεσα στους σημαντικότερους ευρωπαϊκούς εμπορικούς προμηθευτές. Είναι χρήσιμο να αναφερθεί σε αυτό το σημείο, ότι το 2009 η αξία των εισαγωγών από την Ελλάδα σημείωσε το μεγαλύτερο ποσό στα 471,1 εκ. ευρώ κατέχοντας μερίδιο 15,5% επί του συνόλου των εισαγωγών της Αλβανίας.

Το 2014 παρατηρήθηκε ότι ήταν το πρώτο έτος ανάπτυξης του διμερούς εμπορίου μεταξύ των δύο χωρών, κατόπιν της συνεχούς συρρίκνωσης που παρατηρήθηκε τα προηγούμενα τέσσερα χρόνια. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία που εξέδωσε η αλβανική στατιστική αρχή INSTAT, η συνολική αξία των εισαγωγών από την Ελλάδα το 2014 ανήλθε στα 371,4 εκ. ευρώ σημειώνοντας αύξηση της τάξης του 13,8% έναντι των 327,5 εκ. ευρώ το 2013.

Διάγραμμα 5.4: Εισαγωγές Αλβανίας από Ελλάδα 1994-2014

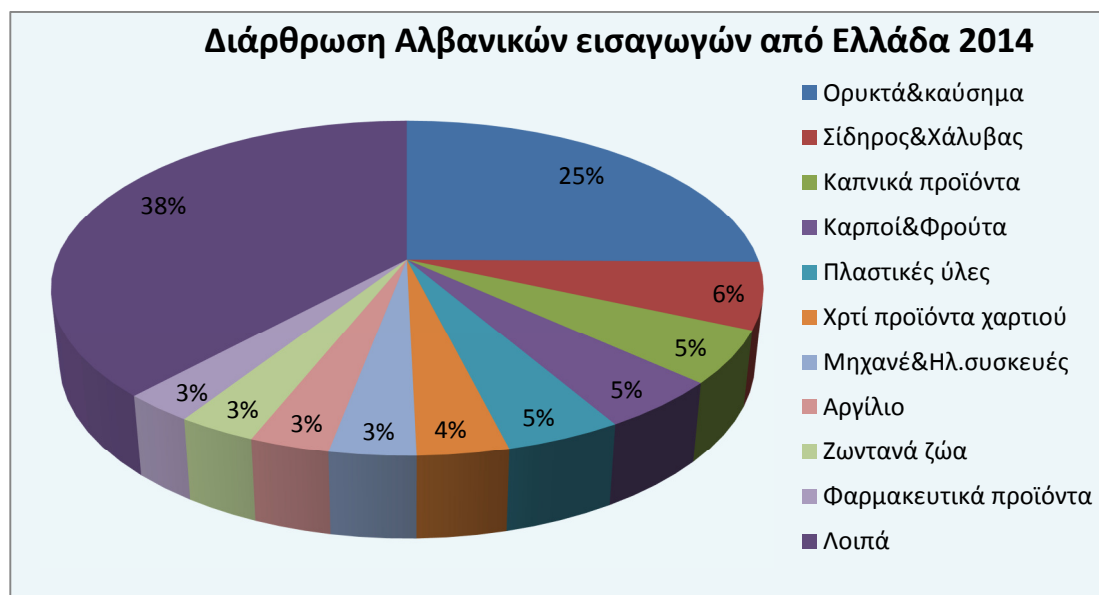
Πηγή: INSTAT

Πίνακας 5.2: Συγκριτική απεικόνιση εξέλιξης διμερούς εμπορίου σε σχέση με το εξωτερικό εμπόριο της Αλβανίας 2009-2014

Συγκριτική απεικόνιση εξέλιξης διμερούς εμπορίου σε σχέση με το εξωτερικό εμπόριο της Αλβανίας 2009-2014 (εκ. Ευρώ)			
	2009	2014	Μεταβολή %
Σύνολο Αλβανικών εισαγωγών	3,063	3,944	28,78
Εισαγωγές από Ελλάδα	471,1	371,4	-21,85
Μερίδιο Ελληνικών εισαγωγών επί συνόλου Αλβανικών εισαγωγών	15,5	9,4	-39,31

Πηγή: ΟΕΥ <http://agora.mfa.gr/frontoffice/portal.asp?cpage=NODE&cnode=57&fid=43698> σελ.4

Σύμφωνα με το γραφείο ΟΕΥ τα βασικότερα εισαγόμενα προϊόντα ελληνικής προέλευσης για το 2014 ήταν τα ορυκτά με ποσοστό 25,21% ο σίδηρος με 6,42% και τα καπνικά προϊόντα με 5,10% όπως φαίνεται στο διάγραμμα.

Διάγραμμα 5.5: Διάρθρωση Αλβανικών εισαγωγών από Ελλάδα 2014

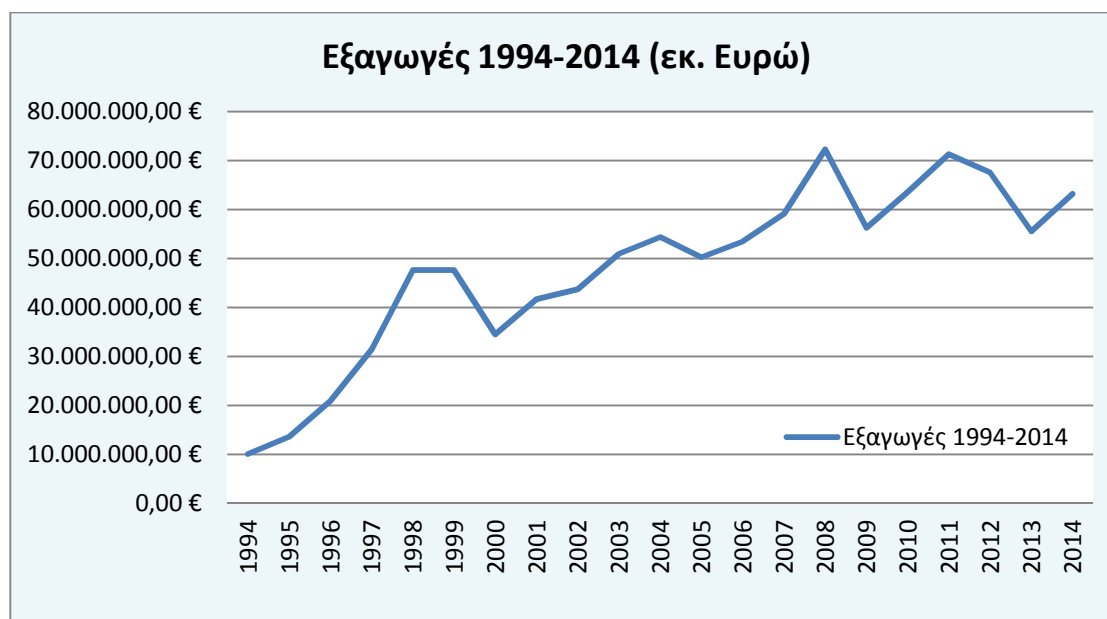
Πηγή: ΟΕΥ

5.2.3 Εξαγωγές προς Ελλάδα

Τα προϊόντα που εξάγονται από την Αλβανία προς την Ελλάδα είναι λιγοστά καθιστώντας την στην 50^η θέση ανάμεσα στους εμπορικούς προμηθευτές της Ελλάδας. Τα εξαγόμενα προϊόντα, αφορούν κυρίως παρασκευάσματα διατροφής όπως φρούτα και λαχανικά, ορυκτά όπως ο λιγνίτης, το χρώμιο και ο χαλκός, ενώ τα κλωστοϋφαντουργικά είδη, τα προϊόντα δέρματος και τα έπιπλα κατέχουν σημαντική θέση ως προς τις εξαγωγές στην Ελλάδα.

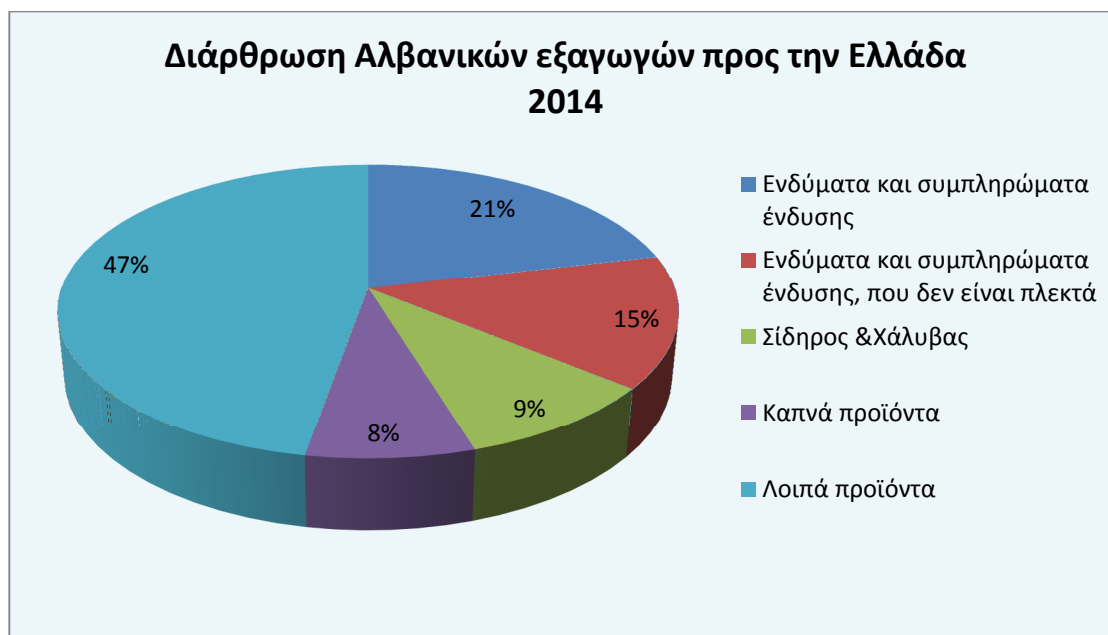
Στο διάγραμμα 5.6 που ακολουθεί απεικονίζεται η συνολική αξία των εξαγόμενων προϊόντων από την Αλβανία προς την Ελλάδα για το χρονικό διάστημα 1994-2014. Όπως φαίνεται στο σχήμα, οι εξαγωγές προς την Ελλάδα ήταν ελάχιστες φθάνοντας το 2000 μόλις τα 33,7 εκ. ευρώ. Ωστόσο με το πέρασμα του χρόνου οι εξαγωγές προς την Ελλάδα ακολούθησαν σταθερή ανοδική πορεία. Συγκεκριμένα, το 2008 η αξία των αλβανικών εξαγωγών προς την Ελλάδα ανήλθε στα 70,6 εκ. ευρώ έκτοτε όμως, παρατηρείτε σημαντική πτώση.

Το 2014, σύμφωνα με στοιχεία που εξέδωσε η στατιστική υπηρεσία INSTAT, η συνολική αξία των εξαγωγών προς την Ελλάδα ανήλθε στα 63,1 εκ. ευρώ σημειώνοντας σημαντική αύξηση της τάξης του 13,7% ύστερα από την παρατεταμένη συρρίκνωση των τελευταίων ετών. Τα βασικότερα εξαγόμενα αλβανικά προϊόντα προς την ελληνική αγορά ήταν κατά κύριο λόγο τα κλωστοϋφαντουργικά είδη με ποσοστό 35,4% και στην συνέχεια ακολούθησαν ο σίδηρος και ο χάλυβας με ποσοστό 9,1%.

Διάγραμμα 5.6: Εξαγωγές Αλβανίας προς Ελλάδα

Πηγή: INSTAT

Διάγραμμα 5.7: Διάρθρωση Αλβανικών εξαγωγών προς την Ελλάδα

Πηγή: ΟΕΥ

Στον παρακάτω πίνακα αποτυπώνεται η συνολική αξία των εισαγόμενων προϊόντων από την Αλβανία και των εξαγόμενων προϊόντων προς την Αλβανική αγορά ανά κατηγορία προϊόντος σύμφωνα με τα στοιχεία της ελληνικής στατιστικής υπηρεσίας ΕΛΣΤΑΤ. Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι οι ελληνικές εξαγωγές προς την Αλβανία κατέχουν ποσοστό 1,51% επί της συνολικής αξίας των ελληνικών εξαγωγών. Είναι σκόπιμο να αναφερθεί, ότι το σύνολο της αξίας των εισαγωγών και εξαγωγών των προϊόντων διαφέρει από το σύνολο που έχει καταγραφεί από την αλβανική στατιστική υπηρεσία INSTAT.

Όπως είναι φανερό από τα στοιχεία του πίνακα, η αγορά της Αλβανίας απορροφά προϊόντα από όλες τις κατηγορίες των ελληνικών εξαγωγών. Το μεγαλύτερο μέρος των ελληνικών εξαγωγών αφορά τα ορυκτά με ποσοστό που ανέρχεται στο 33,65%, τα τρόφιμα με ποσοστό της τάξης του 15,82% και τα χημικά με ποσοστό 9,59%. Όσο αφορά τις εισαγωγές από την Αλβανία είναι προφανές ότι είναι λιγιστές συγκριτικά με τις εξαγωγές τις Ελλάδας.

Πίνακας 5.3: Σύνθεση εισαγωγών από Ελλάδα και εξαγωγών προς Ελλάδα

Σύνθεση Αλβανικών εισαγωγών και εξαγωγών 2014 (σε εκ. Ευρώ)		
	Εισαγωγές από Ελλάδα	Εξαγωγές προς Ελλάδα
Τρόφιμα και ζωντανά ζώα	65.085,29	5.070.740
Ποτά και καπνός	25.575.083	37.079
Πρώτες ύλες	3.483.510	12.351.846
Ορυκτά καύσιμα	138.469.966	40.944.051
Λάδια λίπη ζωικής προέλευσης	1.393.079	0
Χημικά προϊόντα	39.477.997	2.225.944
Βιομηχανικά είδη	88.313.111	8.335.716
Μηχανήματα	23.350.424	1.770.287
Διάφορα βιομηχανικά είδη	25.844.733	16.290.366
Λοιπά προϊόντα μη ταξινομημένα	496.913	0
Σύνολο	346.469.901,29	87.026.029

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

5.3 Ανταγωνισμός ελληνικών προϊόντων στην Αλβανία

Όπως παρουσιάστηκε σε προηγούμενες παραγράφους, η Ιταλία, η Κίνα και η Τουρκία αποτελούν τους σημαντικότερους εμπορικούς προμηθευτές της Αλβανίας και ως εκ τούτου τους βασικότερους ανταγωνιστές της Ελλάδας. Όπως φαίνεται στον παρακάτω πίνακα, η Αλβανία λόγω της χαμηλής παραγωγικότητας που την διακρίνει εισάγει μεγάλο μέρος των προϊόντων από τις χώρες που αναφέρθηκαν παραπάνω.

Το ένα πέμπτο (1/5) της ζήτησης αφορά τον μηχανολογικό εξοπλισμό, όπου το 2014 η Ιταλία κατείχε το 26,5% ενώ η Κίνα κατείχε το 12,9%. Όσο αφορά την Ελλάδα κατείχε το 2,6%. Το υψηλό μερίδιο της Κίνας στην κατηγορία του μηχανολογικού εξοπλισμού οφείλετε στο γεγονός ότι οι τιμές των προϊόντων είναι χαμηλότερες από τα ελληνικά γι' αυτό η ζήτηση των κινέζικων προϊόντων είναι μεγαλύτερη.

- Στην κατηγορία των τροφίμων η Ιταλία αποτελεί τον κύριο ανταγωνιστή της Ελλάδας με ποσοστό που ανέρχεται στο 16,1% ενώ της Ελλάδας στο 14,8%. Αν

και τα μερίδια των δύο χωρών έχουν μικρή απόκλιση μεταξύ τους, παρατηρείτε ότι τα ιταλικά προϊόντα έχουν μεγαλύτερη ζήτηση. Ωστόσο, θα πρέπει να σημειωθεί ότι αυτή η απόκλιση αναδεικνύει ότι υπάρχει δυνατότητα περαιτέρω εξαγωγής ελληνικών προϊόντων.

- Στην κατηγορία των δομικών υλικών παρατηρείται ότι η Ιταλία και η Κίνα κατέχουν το μεγαλύτερο μερίδιο ενώ η Ελλάδα κατέχει το 10,42%. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι το 2013 το μερίδιο της Ελλάδας σε αυτήν την κατηγορία ήταν μεγαλύτερο, ωστόσο το 2014 παρατηρήθηκε μείωση της τάξης του 19%.
- Στην κατηγορία των χημικών η Ελλάδα το 2014 σημείωσε αύξηση κατά 7,5% έναντι του 2013. Ωστόσο, εξακολούθησε να κατέχει την δεύτερη θέση μετά την Ιταλία η οποία είχε μερίδιο 20,6%.

Πίνακας 5.4: Σύνθεση Αλβανικών εισαγωγών και μερίδιο αγοράς των κυριότερων εμπορικών εταιρών

Σύνθεση Αλβανικών εισαγωγών και μερίδιο αγοράς των κυριότερων εμπορικών εταιρών (2014)					
Κατηγορίες προϊόντων	Σύνθεση αλβανικών εισαγωγών %	Ελλάδα%	Ιταλία %	Κίνα %	Τουρκία %
Μηχανολογικός εξοπλισμός	19,14	2,68	26,50	12,98	4,92
Τρόφιμα, ποτά, καπνικά	17,02	14,81	16,15	0,59	4,78
Ορυκτά, καύσιμα Ηλεκ.ενέργεια	16,34	15,67	32,46	1,01	0,73
Χημικά και πλαστικά	13,20	10,01	20,62	5,21	8,27
Δομικά υλικά	12,82	10,42	24,95	12,91	10,61
Κλωστοϋφαντουργικά	11,41	3,72	54,95	12,38	16,28
Προϊόντα ξύλου	4,15	12,69	36,39	4,78	12,99
Λοιπά	3,34	6,33	24,19	19,53	9,26
Δέρμα και προϊόντα δέρματος	2,59	0,49	82,65	4,32	1,24
Σύνολο	100,00%	9,43	29,77	7,30	7,06

Πηγή: ΟΕΥ <http://agora.mfa.gr/frontoffice/portal.asp?cpage=NODE&cnode=57&fid=43698> σελ 11

5.4 Οικονομική κρίση στην Ελλάδα και ο αντίκτυπος στην Αλβανία

Η παρατεταμένη οικονομική κρίση που έχει πλήξει την Ελλάδα τα τελευταία χρόνια δεν επηρεάζει μόνο την Ελληνική οικονομία αλλά και τις χώρες με τις οποίες συνεργάζεται. Η Αλβανία είναι μια από τις πολλές χώρες η οποία έχει επηρεαστεί αρνητικά από την οικονομική κρίση που έχει ξεσπάσει στην Ελλάδα διότι οι οικονομίες των δύο χωρών συνδέονται στενά μεταξύ τους. Ο αντίκτυπος της οικονομικής κρίσης έχει επηρεάσει κυρίως τους Αλβανούς μετανάστες που κατοικούν στην Ελλάδα, τις επενδύσεις που γίνονται στην Αλβανία αλλά και το τραπεζικό σύστημα τόσο της Ελλάδας όσο και της Αλβανίας.

Οι μετανάστες που κατοικούν στην Ελλάδα αποτελούν σημαντικό καταλύτη για την οικονομική ανάπτυξη της Αλβανίας λόγω των μηνιαίων εμβασμάτων που αποστέλλουν στην Αλβανία. Ωστόσο, η αυξημένη ανεργία, το υψηλό ποσοστό της φτώχειας και ο χαμηλός ρυθμός ανάπτυξης της οικονομίας στην Ελλάδα είναι ο βασικότερος λόγος για τον οποίο ολοένα και περισσότεροι Αλβανοί μετανάστες εγκαταλείπουν την Ελλάδα. Θα πρέπει, σε αυτό το σημείο, να αναφερθεί ότι ο συνολικός αριθμός των νόμιμων Αλβανών πολιτών σύμφωνα με απογραφή του 2011 ανερχόταν στους 480.000 ενώ από το 2012 παρατηρείται ότι το 22% των Αλβανών μεταναστών έχει επιστρέψει πίσω στην Αλβανία. Η επιστροφή αυτή των μεταναστών πίσω στην πατρίδα τους έχει αρνητικές επιπτώσεις για την Αλβανική οικονομία και κοινωνία. Η αρνητική επίπτωση αφορά κυρίως την ανεργία, διότι οι θέσεις εργασίας στην Αλβανία είναι περιορισμένες και η επιστροφή αυτή συμβάλει στην ήδη υπάρχουσα αυξημένη ανεργία. Όσο αφορά τους Αλβανούς που εξακολουθούν να διαμένουν στη Ελλάδα έχει παρατηρηθεί ότι δεν μπορούν να ανταποκριθούν στις υποχρεώσεις που έχουν απέναντι στις οικογένειες τους που κατοικούν στην Αλβανία, με αποτέλεσμα την μείωση των εμβασμάτων που εισέρχονται στην χώρα.

Η επιστροφή των μεταναστών πίσω στην πατρίδα τους πέρα από τα αρνητικά, έχει και κάποια θετικά στοιχεία. Σαν θετικό αποτέλεσμα αυτής της επιστροφής θα μπορούσε να χαρακτηριστεί η ανάπτυξη του εργατικού δυναμικού και τις εξειδικευμένης εργασίας, ώστε να μπορέσει να αναπτυχθεί η παραγωγικότητα της χώρας. Επίσης ο επαναπατρισμός των μεταναστών προσφέρει στην αλβανική οικονομία σημαντικά χρηματικά κεφάλαια τα οποία χρησιμοποιούνται για την ίδρυση επιχειρήσεων συμβάλλοντας με αυτόν τον τρόπο στην οικονομική και ποιοτική ανάπτυξη της χώρας.

Από την επιστροφή αυτή ωστόσο επηρεάζεται και η Ελλάδα. Αρκετοί οικονομικοί μετανάστες που κατοικούν στην χώρα φοβούμενοι την ενδεχόμενη τραπεζική κατάρρευση, όπως συνέβη το 1997 στην χώρα τους, απομάκρυναν τις αποταμιεύσεις τους από τις Ελληνικές τράπεζες και μετέφεραν τα χρήματα τους στην Αλβανία. Συγκεκριμένα οι καταθέσεις των μεταναστών σε αλβανικές τράπεζες το 2011 ήταν 17% υψηλότερες από το 2010 γεγονός το οποίο παρατηρείτε ως σήμερα. Αυτή η απελπισμένη κίνηση είχε σαφώς αρνητική συνέπεια στο Ελληνικό τραπεζικό σύστημα καθώς τα τελευταία χρόνια οι καταθέσεις μειώθηκαν σημαντικά. Είναι σαφές λοιπόν ότι η οικονομική κρίση της Ελλάδας έχει επηρεάσει σε μεγάλο βαθμό το τραπεζικό σύστημα, διότι υπάρχει κίνδυνος μαζικής απόσυρσης των καταθέσεων από του Αλβανούς πολίτες τόσο από τις τράπεζες της Ελλάδας όσο και από ελληνικές τράπεζες οι οποίες δραστηριοποιούνται στην Αλβανία.

Ένας άλλος πολύ βασικός παράγοντας που επηρεάζει την οικονομία της Αλβανίας, λόγω της Ελληνικής οικονομικής κρίσης, είναι οι επενδύσεις από την Ελλάδα οι οποίες, όπως έχει αναφερθεί σε προηγούμενο κεφάλαιο, κατέχουν σημαντικό μερίδιο επί του συνόλου των ΑΞΕ με ποσοστό 28%.

Ακόμη, η οικονομική κρίση επιδρά αρνητικά και στον τομέα του εμπορίου. Οι εισαγωγές και οι εξαγωγές από και προς την Ελλάδα παρατηρείται ότι μειώνονται χρόνο με τον χρόνο και αυτό αποτελεί σημαντικό πρόβλημα για την αλβανική οικονομία, καθώς εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις εμπορικές συναλλαγές που έχει με την Ελλάδα. Εξίσου ανησυχητικό πρόβλημα θα αποτελεί το ενδεχόμενο της κατάρρευσης του Ευρώ και της επιστροφής της Ελλάδας στην δραχμή. Σε περίπτωση που πραγματοποιηθεί αυτή η νομισματική αλλαγή θα προκύψουν προβλήματα στην Αλβανία όσον αφορά τις εξαγωγές, διότι τα προϊόντα θα είναι πιο ακριβά και αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα την μείωση των εξαγωγών και την επιδείνωση του εμπορικού ισοζυγίου.

5.5 Εισαγωγικά εμπόδια στις διασυνοριακές σχέσεις

Τα σύνορα πολλές φορές παράγουν δυσκολίες και εμπόδια στην οικονομική αλληλεπίδραση των χωρών επιπλέον, σε ορισμένες περιπτώσεις, εμποδίζουν την μετακίνηση των αγαθών και υπηρεσιών από την μια χώρα στην άλλη, όμως ταυτόχρονα προστατεύουν τους παραγωγούς και τους εργαζόμενους από τον ανταγωνισμό άλλων επιχειρήσεων από κάποια άλλη χώρα.

Σύμφωνα με μαρτυρίες τελωνιακών υπαλλήλων³⁷ έχει αποδειχθεί ότι οι διασυνοριακές οικονομικές σχέσεις Ελλάδας και Αλβανίας αντιμετωπίζουν πολλές δυσκολίες και αφορούν κυρίως το εμπόριο. Ένα συχνό φαινόμενο που αντιμετωπίζουν οι υπάλληλοι κατά την εισαγωγή των εμπορευμάτων στα σύνορα είναι η διαφορά στην τιμή του βάρους του φορτίου. Σε αρκετές περιπτώσεις παρατηρείτε ότι η τιμή του βάρους που αναγράφεται στο τιμολόγιο είναι διαφορετική από την πραγματική τιμή που κατέχει το φορτίο.

Επίσης, χαρακτηριστικό εμπόδιο αποτελεί ο κτηνιατρικός έλεγχος των τροφίμων αλλά και ο έλεγχος των υφασμάτων και του πετρελαίου. Κατά την είσοδο των εμπορευμάτων στα αλβανικά σύνορα θα πρέπει να προσκομίζεται στο τελωνείο πιστοποιητικό το οποίο πιστοποιεί ότι έχει γίνει ο απαραίτητος έλεγχος των προϊόντων, ενώ για να διασφαλιστεί η εγκυρότητα του πιστοποιητικού το τελωνείο παίρνει δείγμα του εμπορεύματος ώστε να εξεταστεί από κάποια αρμόδια αλβανική υπηρεσία. Σε περίπτωση που τα αποτελέσματα διαφέρουν το εμπόρευμα καταστρέφεται εντός του τελωνείου ή επιστρέφεται στην χώρα απ' όπου προήλθε.

Τέλος, οι γραφειοκρατικές διαδικασίες, τόσο στην εισαγωγή όσο και στην εξαγωγή των προϊόντων, αλλά και οι τελωνιακοί δασμοί που επιβάλλονται στα εισαγόμενα προϊόντα, αποτελούν σημαντικό εμπόδιο.

5.6 Διμερείς συμφωνίες Ελλάδας-Αλβανίας

Η Ελλάδα σήμερα εκπροσωπεί στην Αλβανία μέσω της πρεσβείας που βρίσκεται στα Τίρανα, στο πλαίσιο της οποίας λειτουργεί Προξενικό γραφείο, Γραφείο Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων και γραφείο Αστυνομικού συνδέσμου.³⁸ Για την επίλυση των διασυνοριακών προβλημάτων, που προκύπτουν στις εμπορικές συναλλαγές μεταξύ των δύο χωρών, έχουν υπογραφεί οι παρακάτω οικονομικές και πολιτικές συμφωνίες,³⁹ ώστε να ακολουθείται κοινή εμπορική διασυνοριακή στρατηγική.

- «Σύμφωνο φιλίας, συνεργασίας καλής γειτονίας και ασφάλειας» Υπεγράφη στις 21 Μαρτίου 1996 και κυρώθηκε με τον νόμο (Ν.2568/ ΦΕΚ Α' 8/13.01.1998).

³⁷ Ζνταβού, Α, 2009, σελ.39

³⁸ Υπουργείο εξωτερικών, Αλβανία

³⁹ ΟΕΥ, Συμβατικό θεσμικό πλαίσιο οικονομικών σχέσεων Ελλάδας Αλβανίας

- «Συμφωνία οικονομικής, βιομηχανικής τεχνικής και επιστημονικής συνεργασίας» Υπεγράφη στα Τίρανα στις 19 Νοεμβρίου 1987 και κυρώθηκε με τον νόμο (Ν. 1973/91, ΦΕΚ 173/Α' / 20.11.1991).
- «Συμφωνία αμοιβαίας προώθησης και προστασίας των επενδύσεων» Κυρώθηκε με τον νόμο (Ν.2069/14.06.1992).
- «Συμφωνία αποφυγής διπλής φορολογίας εισοδήματος» Κυρώθηκε με τον νόμο (Ν.2755/ΦΕΚ Α' 252/19.11.1999).
- «Συμφωνία εμπορικής ναυτιλίας» Κυρώθηκε με το νόμο (Ν.1980/ ΦΕΚ Α' 186/09.12.1991).
- «Συμφωνία διεθνών οδικών επιβατικών και εμπορευματικών μεταφορών» Κυρώθηκε με τον νόμο (Ν.2649/ ΦΕΚ Α' 246/3.11.1998).
- «Συμφωνία για συνεργασία στον ενεργειακό τομέα» Υπεγράφη στην Αθήνα και κυρώθηκε με τον νόμο (Ν.3541/2007).
- «Συμφωνία στρατιωτικής συνεργασίας» Κυρώθηκε με τον νόμο (Ν.3253/ ΦΕΚ Α' 133/16.07.2004).
- «Συμφωνία αστυνομικής συνεργασίας» Κυρώθηκε με τον νόμο (Ν.2147/ ΦΕΚ Α' 96/16.06.1993).

5.7 Προοπτικές Ελληνικών εξαγωγών και επενδύσεων

Η αλβανική αγορά, αν και είναι μικρή σε μέγεθος, αποτελεί μια εύκολα προσβάσιμη αγορά με νεανικό πληθυσμό και με ένα ώριμο καταναλωτικό κοινό⁴⁰ απέναντι στα ελληνικά προϊόντα λόγω τις εξοικείωσης των Αλβανών πολιτών και των επαναπατριζόμενων μεταναστών στις ελληνικές καταναλωτικές και διατροφικές συνήθειες.

Η αλβανική οικονομία απ' την άλλη, έχει αποδείξει ότι αναπτύσσετε με ταχύτατους ρυθμούς τα τελευταία χρόνια ενώ αναμένεται ότι η οικονομική ανάπτυξη θα συνεχιστεί και τα επόμενα χρόνια σύμφωνα με τις εκτιμήσεις των διεθνών οργανισμών. Τα μεγάλα έργα υποδομής, που έχουν ξεκινήσει τα τελευταία χρόνια στην χώρα, αναμένεται να συμβάλουν καθοριστικά στην ανάπτυξη της αλβανικής οικονομίας και κοινωνίας ενώ ταυτόχρονα επιτρέπουν την προσέλκυση επενδυτών καθώς δημιουργείτε ένα κλίμα εμπιστοσύνης για τους επιχειρηματίες.

⁴⁰ ΟΕΥ, 2015, Ενημερωτικό σημείωμα εξαγωγές ελληνικών προϊόντων στην Αλβανία, σελ.16

Οι τομείς οι οποίοι είναι κατάλληλοι για συνεργασίες μεταξύ Ελλήνων και Αλβανών επιχειρηματιών σύμφωνα με το γραφείο ΟΕΥ είναι οι παρακάτω.

- Τομέας τροφίμων: Στον τομέα των τροφίμων, όπως αναφέρθηκε σε προηγούμενες παραγράφους, τα ελληνικά προϊόντα κατέχουν σημαντική θέση στην αλβανική αγορά, αν και ο κύριος ανταγωνιστής των ελληνικών προϊόντων είναι η Ιταλία, θεωρείται ότι υπάρχουν δυνατότητες περαιτέρω ανάπτυξης. Ο βασικότερος λόγος για τον οποίο θεωρείτε ότι τα ελληνικά προϊόντα μπορούν να αναπτυχθούν περαιτέρω είναι λόγω του επαναπατρισμού των Αλβανών πολιτών στην Αλβανία. Όπως αναφέρθηκε σε προηγούμενη παράγραφο, ολοένα και περισσότεροι μετανάστες εγκαταλείπουν την Ελλάδα, οι άνθρωποι αυτοί έχοντας συνηθίσει στον ελληνικό τρόπο ζωής και στις ελληνικές διατροφικές συνήθειες παρατηρείται ότι εξακολουθούν να καταναλώνουν ελληνικά προϊόντα παρόλο που έχουν επιστρέψει στην χώρα τους.
- Κατασκευαστικός τομέας: Ο κατασκευαστικός τομέας θα μπορούσαμε να πούμε ότι αποτελεί τον βασικότερο τομέα υποδοχής εισαγόμενων προϊόντων και επενδύσεων. Η Αλβανία είναι μια χώρα με σημαντικές ελλείψεις υποδομών γι' αυτό και η δραστηριοποίηση των ελληνικών κατασκευαστικών εταιρειών στην χώρα έχει πολύ καλές προοπτικές. Ο τομέας αυτός παρουσίασε πτώση τα τελευταία χρόνια κυρίως λόγω της έλλειψης ρευστότητας και της οικονομικής κρίσης που διανύει τα τελευταία χρόνια η Ευρώπη. Όμως αναμένεται ότι ο κατασκευαστικός τομέας θα επανέλθει λόγω των προγραμματισμένων κατασκευών που πρόκειται να υλοποιηθούν τα επόμενα χρόνια.
- Γεωργικός τομέας: Ο τομέας αυτός απασχολεί το 45% του εργατικού δυναμικού της χώρας και παράγει το 20% του ΑΕΠ. Επομένως, είναι σαφές ότι οι ευκαιρίες για εισαγωγές προϊόντων και επενδύσεις είναι μεγάλες. Σε αυτόν τον τομέα οι αγρότες χρησιμοποιούν απαρχαιωμένες μεθόδους παραγωγής γι' αυτόν τον λόγο η κυβέρνηση αναμένεται να δημιουργήσει τα επόμενα χρόνια ένα κατάλληλο πρόγραμμα ώστε να εκσυγχρονιστεί ο γεωργικός τομέας. Το πρόγραμμα επομένως θα δημιουργήσει ευκαιρίες συνεργασίας μεταξύ Ελλήνων και Αλβανών καθώς αναμένεται να υπάρξει ζήτηση για σύγχρονα μηχανήματα, φυτοφάρμακα κτλ.
- Ενέργεια: Ο τομέας της ενέργειας αποτελεί το μεγαλύτερο πρόβλημα της Αλβανίας. Η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας πριν από είκοσι χρόνια έφτανε

όχι μόνο για την Αλβανία αλλά και για τις γειτονικές χώρες. Πλέον όμως, η ηλεκτρική ενέργεια της χώρας εξαρτάτε από τα υδροηλεκτρικά εργοστάσια⁴¹ και από την εισαγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από άλλες χώρες. Επομένως, υπάρχουν προοπτικές επένδυσης από Έλληνες επιχειρηματίες, ώστε να βρεθούν ιδέες για την ανάπτυξη αυτού του τομέα. Έξαλλου, χάρις τον αγωγό TAP που θα διασχίσει το αλβανικό έδαφος αναμένεται ότι θα συμβάλει σημαντικά ώστε να βρεθούν νέες πηγές ενέργειας.

- Τουριστικός τομέας: Όπως αναφέρθηκε στο δεύτερο κεφάλαιο, ο τομέας του τουρισμού ήταν ανύπαρκτος την περίοδο του κομμουνισμού. Τα τελευταία χρόνια όμως ο τομέας αυτός έχει αναπτυχθεί και η χώρα προσελκύει μεγάλο αριθμό επισκεπτών κυρίως στις παραθαλάσσιες περιοχές. Ωστόσο, υπάρχει ακόμα σημαντική έλλειψη σε υποδομές. Τα καταστήματα και οι τουριστικές μονάδες στην χώρα είναι λιγιστές αφήνοντας με αυτόν τον τρόπο περιθώρια για επενδύσεις.

Συμπερασματικά είναι φανερό ότι οι προοπτικές επενδύσεων και συνεργασίας Ελλήνων επιχειρηματιών στην χώρα ως προς την αλβανική αγορά είναι μεγάλες. Η έλλειψη υποδομών, η ύπαρξη Ελλήνων πολιτών και οι επαναπατριζόμενοι Αλβανοί δίνουν την δυνατότητα ώστε να δημιουργείτε ένα ευνοϊκό περιβάλλον για τις εισαγωγές ελληνικών προϊόντων στην χώρα αλλά και επενδύσεων.

Συμπεράσματα

Στο πλαίσιο της παρούσας πτυχιακής εργασίας με τίτλο «Οικονομικές σχέσεις Ελλάδας Αλβανίας» έγινε μια προσπάθεια να παρουσιαστούν με κατανοητό τρόπο οι οικονομικές και εμπορικές συναλλαγές που πραγματοποιούνται μεταξύ Ελλάδας και Αλβανίας.

Η Αλβανία σήμερα, είκοσι τρία χρόνια μετά την μετάβαση της στην ελεύθερη οικονομία και την δημοκρατικοποίηση της, εμφανίζει σταθερή οικονομική πορεία η οποία όμως διακρίνεται από σημαντικές αδυναμίες, ωστόσο η χώρα παρουσιάζει εμφανώς εξαιρετικές μακροοικονομικές επιδόσεις οι οποίες δημιουργούν ένα προσιτό επιχειρηματικό περιβάλλον.

⁴¹ Το 95% της συνολικής παραγωγής προέρχεται από τα υδροηλεκτρικά εργοστάσια.

Σύμφωνα με όσα αναλύθηκαν, είναι φανερό ότι η Αλβανία παρουσιάζει προοπτικές για βελτίωση του επιχειρηματικού τομέα και την προέλκυση ξένων επενδύσεων στην χώρα, ιδιαίτερα από Έλληνες επιχειρηματίες. Οι ελληνικές επιχειρήσεις ήταν οι πρώτες οι οποίες δραστηριοποιήθηκαν στο αλβανικό περιβάλλον συμβάλλοντας με αυτόν τον τρόπο στην οικονομική αλλά και την κοινωνική ανάπτυξη της χώρας. Συγκεκριμένα οι επιχειρήσεις αυτές συμβάλλουν στην εξάλειψη της ανεργίας, την ανάπτυξη της εσωτερικής οικονομίας, την ενδυνάμωση της εγχώριας παραγωγής και την βελτίωση του βιοτικού επιπέδου στην χώρα.

Η ανάπτυξη των σχέσεων μεταξύ Ελλάδας-Αλβανίας οφείλεται επίσης στο εξωτερικό εμπόριο, αλλά και στα εμβάσματα των μεταναστών. Ειδικότερα, η μεγάλη αύξηση του διμερούς εμπορίου που παρατηρήθηκε ανάμεσα στις δύο χώρες συνέβαλε καθοριστικά στην ανάπτυξη των οικονομικών συναλλαγών. Οι μακροοικονομικοί δείκτες του ελληνοαλβανικού εξωτερικού εμπορίου δείχνουν ότι το εμπόριο παρουσιάζει σημαντική ανάπτυξη. Όμως, παρατηρείται ότι οι εξαγωγές της Ελλάδος προς την Αλβανία είναι περισσότερες από τις εξαγωγές της Αλβανίας προς την Ελλάδα. Αυτό δείχνει ότι η έλλειψη των υποδομών της Αλβανίας δημιουργεί την ανάγκη για εισαγωγές προϊόντων από άλλες γειτονικές χώρες. Ωστόσο, τα τελευταία χρόνια, εξαιτίας της δεινής οικονομικής κατάστασης στην οποία έχει περιέλθει η Ελλάδα, παρατηρείται ότι οι εμπορικές συναλλαγές μεταξύ των δύο χωρών παρουσιάζουν κάμψη. Παρόλα αυτά, η Ελλάδα εξακολουθεί να αποτελεί τον σημαντικότερο εμπορικό προμηθευτή της Αλβανίας, ενώ διαπιστώνεται ότι το εμπορικό ισοζύγιο παραμένει θετικό για την Ελλάδα. Παρά την οικονομική κρίση, το 2014 παρατηρήθηκε ότι οι εξαγωγές της Ελλάδος στην Αλβανία σημείωσαν σημαντική αύξηση ενώ οι εξαγωγές της Αλβανίας προς την Ελλάδα, ύστερα από ένα διάστημα μερικών ετών, παρουσίασαν μικρή άνοδο γεγονός που δείχνει ότι οι εμπορικές σχέσεις μεταξύ των δύο χωρών έχουν προοπτικές για περαιτέρω εξέλιξη.

Τέλος, η συμβολή των μεταναστών αποτελεί ίσως τον σημαντικότερο παράγοντα των οικονομικών σχέσεων μεταξύ των δύο χωρών, ιδίως για την πλευρά της Αλβανίας, καθώς διαπιστώνεται ότι το 45% των μεταναστευτικών εμβασμάτων προέρχεται αποκλειστικά από την Ελλάδα. Όμως, τα τελευταία χρόνια εξαιτίας της οικονομικής κρίσης που διανύει η Ελλάδα, παρατηρείται ότι η εισροή των μεταναστευτικών εμβασμάτων έχει ελαχιστοποιηθεί, λόγω της επιστροφής των Αλβανών μεταναστών στην χώρα τους με αποτέλεσμα την σημαντική μείωση των εσόδων για την Αλβανία. Η επιστροφή των

μεταναστών όμως έχει αρνητικές συνέπειες και για την Ελληνική οικονομία καθώς οι μετανάστες αποσύρουν τις καταθέσεις του από τις Ελληνικές τράπεζες.

Συνοψίζοντας, κατά την διάρκεια της διερεύνησης για την παρούσα εργασία διαπίστωσα ότι:

- Η Αλβανία έχει σημειώσει πρόοδο στην οικονομική της ανάπτυξη
- Παρατηρείται ότι οι μακροοικονομικοί δείκτες της Αλβανίας παρουσιάζουν βελτίωση
- Οι οικονομικές σχέσεις των δύο χωρών βασίζονται στο διμερές εμπόριο, στις επενδύσεις και στους μετανάστες
- Οι επενδύσεις στο εσωτερικό περιβάλλον της Αλβανίας από Έλληνες επιχειρηματίες είναι ιδιαίτερα ανεπτυγμένες
- Οι άμεσες ξένες επενδύσεις από Έλληνες επιχειρηματίες αγγίζουν το 28%
- Το εξωτερικό εμπόριο μεταξύ Ελλάδας Αλβανίας αυξάνεται σταδιακά
- Το εμπορικό ισοζύγιο παραμένει πλεονασματικό για την Ελλάδα
- Τα μεταναστευτικά εμβάσματα προερχόμενα από την Ελλάδα έχουν μειωθεί σημαντικά
- Η οικονομική κρίση που διανύει η Ελλάδα έχει επηρεάσει την οικονομία της Αλβανίας αλλά και το διμερές εμπόριο μεταξύ των δύο χωρών

Βιβλιογραφία

Ελληνική Βιβλιογραφία (Βιβλία, Ηλεκτρονικά Βιβλία)

1. Βαλντέν, Σ, (1994), «*Βαλκανική συνεργασία και Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση*», Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα.
2. Γραφείο ΟΕΥ, (2012), «*Αλβανία, Επιχειρηματικός οδηγός 2012*» Ανάκτηση από <http://agora.mfa.gr/agora/images/docs/radE4FDC%CE%95%CF%80%CE%B9%CF%87%CE%B5%CE%B9%CF%81%CE%B7%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CF%82%20%CE%9F%CE%B4%CE%B7%CE%B3%CF%8C%CF%82%202012.pdf> στις 15.04.2014.
3. Γραφείο ΟΕΥ, «*Διάρθρωση και αρμοδιότητες Αλβανικών τελωνείων*» Ανάκτηση από <http://www.agora.mfa.gr/agora/images/docs/radD74C8Custom%20System%20in%20Albania.pdf> στις 18.10.2014.
4. Γραφείο ΟΕΥ, (2014), «*Ενημερωτικό σημείωμα, Άμεσες ξένες επενδύσεις στην Αλβανία*» Ανάκτηση από http://agora.mfa.gr/agora/images/docs/rad67F1F9_10_2014_FDI%20in%20Albania.pdf στις 23.03.2015.
5. Γραφείο ΟΕΥ, (2014), «*Αλβανία ετήσια έκθεση 2013*» Ανάκτηση από <http://www.agora.mfa.gr/agora/images/docs/radB592B%CE%95%CF%84%CE%AE%CF%83%CE%B9%CE%B1%20%CE%88%CE%BA%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%B7%202013.pdf> στις 12.01.2015.
6. Γραφείο ΟΕΥ, (2013), «*Εξωτερικό εμπόριο Αλβανίας 2013*» Ανάκτηση από <http://agora.mfa.gr/agora/images/docs/rad1BD8B%CE%95%CE%BE%CF%89%CF%84%CE%B5%CF%81%CE%B9%CE%BA%CF%8C%20%CE%95%CE%BC%CF%80%CF%8C%CF%81%CE%B9%CE%BF%20%CE%91%CE%BB%CE%B2%CE%B1%CE%BD%CE%AF%CE%B1%CF%82%202013.pdf> στις 28.04.2015.
7. Επιμελητήριο Ιωαννίνων, (2008), «*Interreg iii Πρόγραμμα γειτνίασης Ελλάδα Αλβανία, Μελέτη ίδρυσης καινοτόμων επιχειρήσεων στην Αλβανία*» Ανάκτηση από <http://oldsite.cci-ioannina.gr/docs/ENERGEIA-B.pdf> στις 14.06.2014.
8. Ζνταβού, Α, (2009), «*Οι διμερείς εμπορικές σχέσεις Ε.Ε-Αλβανίας και οι προοπτικές του εξωτερικού εμπορίου της Ελλάδας*» Ανάκτηση από

- http://libkas.teikoze.gr/2009/ptyxiakes/ZNTAVOU_ANASTASIA.pdf στις 12.05.2014
9. Λάρδα, Π, (2013), «*Αλβανία συνοπτική παρουσίαση, Οικονομία χώρας, εξωτερικό εμπόριο, αλβανική αγορά*» Ανάκτηση από <http://www.sthev.gr/assets/files/2013/ekdilosis/oev/albania.pdf> στις 12.05.2014.
10. Λάρδα, Π, (2014), «*Ενημερωτικό δελτίο Οκτωβρίου 2014, Επισκόπηση οικονομικών ειδήσεων από τον αλβανικό τύπο*» Ανάκτηση από http://agora.mfa.gr/agora/images/docs/rad8D66Cbulletin_10%202014.pdf στις 12.02.2015.
11. Λάρδα, Π, (2014), «*Ενημερωτικό δελτίο Δεκεμβρίου 2014, Επισκόπηση οικονομικών ειδήσεων από τον αλβανικό τύπο*» Ανάκτηση από http://agora.mfa.gr/agora/images/docs/rad079BBbulletin_12_%202014.pdf στις 12.02.2015.
12. Λάρδα, Π, (2015), «*Ενημερωτικό σημείωμα εξαγωγές ελληνικών προϊόντων στην Αλβανία*» Ανάκτηση από <http://agora.mfa.gr/agora/images/docs/radD31F1150415-%CE%95%CE%9D%CE%97%CE%9C%CE%95%CE%A1%20%CE%A3%CE%97%CE%9C%CE%95%CE%99%CE%A9%CE%9C%CE%91-%CE%95%CE%9E%CE%91%CE%93%CE%A9%CE%93%CE%95%CE%A3%20%CE%95%CE%9B%CE%9B%CE%97%CE%9D%CE%99%CE%9A%CE%A9%CE%9D%20%CE%A0%CE%A1%CE%9F%CE%99%CE%9F%CE%9D%CE%A4%CE%A9%CE%9D.pdf> στις 02.05.2015.
13. Σταμάτη, Ι,(2011), «*Το εξωτερικό εμπόριο μεταξύ Αλβανίας, Βουλγαρίας, Ρουμανίας και Ελλάδος*» Ανάκτηση από <http://digilib.lib.unipi.gr/dspace/bitstream/unipi/4274/1/Stamati.pdf/> στις 23.05.2014
14. Σουλτσε, Ε, (2008), «*Επενδύσεις στα Βαλκάνια (Περίπτωση Αλβανίας)*» Ανάκτηση από <http://nefeli.lib.teicrete.gr/browse/sdo/ba/2008/SoultseElpida/document/SOULTS A.pdf> στις 12.03.2015.
15. Τσερχόζι, Χ, (2012), «*Ο ρόλος της χρηματοπιστωτικής κατάρρευσης της Αλβανίας το 1997 στην αλβανική μετανάστευση*» <http://www.leglobaliste.com/wp-content/uploads/2012/09/%CE%B4%CE%B9%CF%80%CE%BB%CF%89%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE->

[%CE%B5%CF%81%CE%B3%CE%B1%CF%83%CE%AF%CE%B1.pdf](#) στις
16.07.2014

16. Υπουργείο Εξωτερικών, (2012), «*Διμερείς οικονομικές και εμπορικές σχέσεις Ελλάδος Αλβανίας*» Ανάκτηση από
<http://agora.mfa.gr/appdata/documents/B2/ALBANIA%20May%202012.pdf> στις
21.07.2014.

Ξενόγλωσση βιβλιογραφία (Βιβλία, Ηλεκτρονικά βιβλία)

1. Duri, M, (1955), «*Ekonomija politike*» Tirana.
2. Durmishi, V & Gjini, V, «*The Greek crisis effects on the Albanian economy*»
Ανάκτηση από <http://www.academicus.edu.al/nr4/Academicus-MMXI-4-130-135.pdf> στις 03.07.2014
3. Haderi, S, «*Macroeconomic consolidation achievements and challenges*»
Ανάκτηση από http://www.bankofalbania.org/web/pub/dhorikule_ang_127_1.pdf
στις 19.07.2014
4. Instat, (2014), «*Indeksi I cmimeve te konsumit*» Ανάκτηση από
http://www.instat.gov.al/media/278617/ick_dhjetor_2014.pdf στις 29.04.2015
5. Instat, (2014), «*Indeksi I cmimeve te konsumit ne muajin Dhjetor 2014*»
Ανάκτηση από http://www.instat.gov.al/media/278617/ick_dhjetor_2014.pdf στις
15.02.2015.
6. Instat, (2014), «*Indeksi I cmimeve te konsumit ne muajin Janar 2014*» Ανάκτηση
από
http://www.instat.gov.al/media/226166/indeksi_i_cmimeve_te_konsumit_janar_2014.pdf στις 15.02.2015.
7. Instat, (2014), «*Indeksi I cmimeve te konsumit ne muajin Dhjetor 2013*»
Ανάκτηση από http://www.instat.gov.al/media/278617/ick_dhjetor_2014.pdf στις
15.02.2015
8. Instat, (2015), «*Ritja Ekonomike Tremujore, Tremujori IV 2014*» Ανάκτηση από
http://www.instat.gov.al/media/287279/vshb_tr4-2014.pdf στις 11.03.2014.
9. Instat, (2015), «*Tregtia e jashtme, Dhjetor 2014*» Ανάκτηση από
http://www.instat.gov.al/media/279069/tregtia_e_jashtme_dhjetor_2014.pdf στις
09.01.2015.

10. Ministria e Financave (2013), «*Miratimin e kuadrit makroekonomik e fiskala per periudhen 2014-2016*» Ανάκτηση από
http://www.financa.gov.al/files/userfiles/Programimi_EkonomikoFiskal/Kuadri_Makroekonomik_dhe_Fiskal/KMF_Periudhen_2014-2016_VKM_NR.73_date_23.01.2013.pdf στις 06.11.2014.
11. Ministria e Financave (2013), «*Makroekonomik ne viteve treguesit makroekonomik 2013*» Ανάκτηση από
http://www.financa.gov.al/files/userfiles/Programimi_EkonomikoFiskal/Treguesit_Makroekonomik_ne_Vite/Treguesit_Makroekonomik-2013_shqip.pdf στις 12.05.2014.
12. Usaid,(2012), «*Study on the economic impact of the Greek Crisis in Albania conducted by The Albanian Centre for Competitiveness and International Trade (ACIT)*» Ανάκτηση από
<http://www.usaid.gov/sites/default/files/documents/1863/USAID%20Study%20on%20Greek%20Crisis.pdf> στις 12.05.2014.

Διαδικτυακές πηγές (Άρθρα σε εφημερίδες κτλ.)

Ελληνικές πηγές

1. Analyst, (2013), «*Αλβανία, στη δίνη της κρίσης*» Ανάκτηση από
<http://www.analyst.gr/2013/09/23/1885/> στις 15.10.2014
2. Βικιπαίδεια, «*Αλβανία*» Ανάκτηση από
<http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CE%BB%CE%B2%CE%B1%CE%BD%CE%AF%CE%B1#.CE.99.CF.83.CF.84.CE.BF.CF.81.CE.AF.CE.B1> στις 20.04.2014
3. Βικιπαίδεια, «*Οικονομία Αλβανίας*» Ανάκτηση από
http://wikipedia.qwika.com/en2el/Economy_of_Albania στις 21.04.2014.
4. Βικιπαίδεια, «*Βασίλειο της Αλβανίας 1939-1943*» Ανάκτηση από
http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%92%CE%B1%CF%83%CE%AF%CE%BB%CE%B5%CE%B9%CE%BF_%CF%84%CE%B7%CF%82_%CE%91%CE%BB%CE%B2%CE%B1%CE%BD%CE%AF%CE%B1%CF%82_%281939-1943%29 στις 21.04.2014.

5. Βικιπαίδεια, «*Ενβέρ Χότζα*» Ανάκτηση από <http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%95%CE%BD%CE%B2%CE%AD%CF%81%CE%A7%CF%8C%CF%84%CE%B6%CE%B1> στις 27.04.2014
6. Γραφείο ΟΕΥ, (2006), «*Συμβατικό θεσμικό πλαίσιο οικονομικών σχέσεων Ελλάδας Αλβανίας*» Ανάκτηση από <http://www.agora.mfa.gr/frontoffice/portal.asp?cpage=NODE&cnode=57&fid=14660> στις 13.02.2015.
7. Γραφείο ΟΕΥ, «*Η ελληνική ΙΟΝΙΟΣ ΑΕ ανάδοχος του έργου της κατασκευής του νέου λιμανιού των Αγ. Σαράντα*» Ανάκτηση από <http://agora.mfa.gr/frontoffice/portal.asp?cpage=NODE&cnode=57&fid=31093> στις 19.04.2015.
8. Γραφείο ΟΕΥ, «*Ελληνο αλβανικό εμπόριο 2011-2013*» Ανάκτηση από <http://agora.mfa.gr/frontoffice/portal.asp?cpage=NODE&cnode=57&fid=40730> στις 21.02.2015.
9. Γραφείο ΟΕΥ, (2014) «*Ισοζύγιο πληρωμών Αλβανίας 2013*» Ανάκτηση από <http://www.agora.mfa.gr/frontoffice/portal.asp?cpage=NODE&cnode=57&fid=39714#> στις 19.03.2015.
10. DefenceNet, (2014), «*Μειωμένες οι εμπορικές σχέσεις Ελλάδας Αλβανίας*» Ανάκτηση από <http://www.defencenet.gr/defence/item/%CE%BC%CE%B5%CE%B9%CF%89%CE%BC%CE%AD%CE%BD%CE%B5%CF%82-%CE%BF%CE%B9-%CE%B5%CE%BC%CF%80%CE%BF%CF%81%CE%B9%CE%BA%CE%AD%CF%82%CF%83%CF%87%CE%AD%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82%CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%B1%CF%82%CE%B1%CE%BB%CE%B2%CE%B1%CE%BD%CE%AF%CE%B1%CF%82> στις 15.09.2014
11. Ελευθεροτυπία, (2014), «*Η Αλβανία των 550 ελληνικών επιχειρήσεων*» Ανάκτηση από <http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=452865> στις 05.02.2015.
12. ΕΛΣΤΑΤ, «*Εισαγωγές εξαγωγές*» Ανάκτηση από http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/PAGE-themes?p_param=A0902&r_param=SFC02&y_param=2014_00&mytabs=0 στις 03.05.2015.

13. Epistimoniko marketing, (2012), «Οι ελληνικές επενδύσεις στα Βαλκάνια» <http://www.epistimonikomarketing.gr/oi-ellinikes-ependuseis-sta-balkania/> στις 29.07.2014.
14. Euro2day, (2013), «Ευκαιρίες για ελληνικούς ομίλους στην Αλβανία» Ανάκτηση από <http://www.euro2day.gr/news/enterprises/article/1166333/ft-efkairies-gia-ellhnikoys-omiloys-sthn-alvania.html> στις 08.09.2014.
15. Eu2Day, (2015), «Τιτάν: Αύξησε στο 80% τη συμμετοχή της στην ANTEA» Ανάκτηση από <http://www.euro2day.gr/news/enterprises/article/1301206/sto-80-afxhthhke-h-symmetohh-ths-titan-sthn-antea.html> στις 26.04.2015.
16. Ημερησία, (2013), «Οι Αλβανοί μετανάστες εγκαταλείπουν μαζικά την Ελλάδα λόγω κρίσης» Ανάκτηση από <http://www.imerisia.gr/article.asp?catid=26510&subid=2&pubid=112978440> στις 19.08.2014.
17. Καθημερινή, (2013), «Αλβανία: Παραμένει η Ελλάδα στους σημαντικότερους ξένους επενδυτές» Ανάκτηση από <http://www.kathimerini.gr/57622/article/oikonomia/ellhnikhoikonomia/alvania-paramenei-h-ellada-stoys-shmantikoteroys-3enoys-ependytes> στις 13.12.2014.
18. Livepedia, «Αλβανία» <http://www.livepedia.gr/index.php/%CE%91%CE%BB%CE%B2%CE%B1%CE%BD%CE%AF%CE%B1> στις 15.04.2014.
19. Mega tv, (2013), «Μεγάλα οδικά έργα στην Αλβανία» <http://www.megatv.com/megagegonota/summary.asp?catid=27382&subid=2&pubid=31468786> στις 26.04.2015.
20. News247, (2013), «Η Ελλάδα από τους σημαντικότερους ξένους επενδυτές στην Αλβανία» Ανάκτηση από <http://news247.gr/eidiseis/oikonomia/h-ellada-apo-toys-shmantikoteroys-ksenoys-ependytes-sthn-alvania.2471776.html> στις 21.03.2015.
21. New post, (2014) «Αλβανία: Στα 590 εκατ. ευρώ οι ξένες άμεσες επενδύσεις» Ανάκτηση από <http://newpost.gr/post/406416/albania-sta-590-ekat-eyrw-oi-ksenes-ameses-ependyseis> στις 13.01.2015
22. North Epirus on line, (2011), «Η Αλβανία, η εξαθλίωση, οι Ιλλυριοί και ο Ενβέρ Χότζα» Ανάκτηση από http://nepirusonline.blogspot.gr/2011/07/video_14.html στις 17.07.2014.

23. Ντάγιος, Σ, (2013), «*Αλβανία, Ελλάδα και ΕΕ*» Ανάκτηση από <http://www.foreignaffairs.gr/articles/69162/stayros-g-ntagios/albania-ellada-kai-ee?page=show> στις 02.05.2014
24. Πρώτο Θέμα ,(2013), «*Η Ελλάδα ο πιο σημαντικός επενδυτής στην Αλβανία*» Ανάκτηση από <http://www.protothema.gr/economy/article/251559/h-ellada-o-pio-shmantikos-ependyths-sthn-albania/> στις 19.06.2014.
25. Τα Νέα, (2010), «*Όμιλος Υγεία: Έναρξη λειτουργίας Hygeia Hospital Tirana*» Ανάκτηση από <http://ygeia.tanea.gr/default.asp?pid=8&ct=85&articleID=10090&la=1> στις 12.03.2015.
26. Τιτάν, «*Κατασκευάζοντας ένα νέο εργοστάσιο στην Αλβανία*» Ανάκτηση από <http://report2008.titan.gr/el/globalcompact/building-new-cement-plant-in-albania/> στις 12.05.2015.
27. Το Βήμα, (1999), «*Οι μεγάλες μπίζνες στα Βαλκάνια*» Ανάκτηση από <http://www.tovima.gr/relatedarticles/article/?aid=115094> στις 04.06.2014.
28. Το Βήμα, (2010), «*Επένδυση ύψους 200 εκατ. Ευρώ από Τιτάνα στην Αλβανία*» Ανάκτηση από <http://www.tovima.gr/finance/financebusiness/article/?aid=354736> στις 08.09.2014.
29. Το Βήμα, (2007), «*Ελληνικές επενδύσεις στην Νοτιοανατολική Ευρώπη*» Ανάκτηση <http://www.tovima.gr/finance/article/?aid=185868> στις 08.09.2014.
30. Τρομακτικό, (2013), «*Πτώση 32,6% στα εμβάσματα των Αλβανών μεταναστών το 2013*» Ανάκτηση από <http://tro-ma-ktiko.blogspot.nl/2013/09/326-2013.html> στις 16.07.2014.
31. Υπουργείο Εξωτερικών, «*Διμερείς οικονομικές σχέσεις Ελλάδος-Βαλκανίων*» Ανάκτηση <http://www.agora.mfa.gr/frontoffice/portal.asp?cpage=RESOURCE&cresrc=219&cnode=103> στις 22.07.2014.
32. Υπουργείο εξωτερικών «*Αλβανία*» Ανάκτηση από <http://www.mfa.gr/blog/dimereis-sheseis-tis-ellados/albania/> στις 21.07.2014.
33. Φιλδισάκου, Μ,(2012), «*Η διαμόρφωσή ενός βαλκανικού κράτους*» Ανάκτηση από http://fanthis.blogspot.gr/2012/03/blog-post_3851.html στις 21.08.2014.

Ξένες πηγές:

1. Bank of Albania, Ανάκτηση από <http://www.bankofalbania.org/>
2. Britannica, «Albania» Ανάκτηση από <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/12472/Albania> στις 18.06.2014.
3. Dogana Customs «*Informacione te detajura*» Ανάκτηση από <http://www.dogana.gov.al/>
4. Economy Watch, «Albania economic Statistics and indicators» Ανάκτηση από <http://www.economywatch.com/economic-statistics/country/Albania/>
5. Ecotour Albania, «Ekonomia e shqiperise» Ανάκτηση από <http://www.ecotouralbania.com/sq/shqiperia/ekonomia> στις 22.08.2014.
6. Encyclopedia, «Albania» Ανάκτηση από <http://www.encyclopedia.com/topic/Albania.aspx> στις 13.05.2014.
7. European bank, «*The EBRD in Albania*» Ανάκτηση από <http://www.ebrd.com/albania.html>
8. Instat, «*Indeksi I cmimeve te Konsumit*» Ανάκτηση από <http://www.instat.gov.al/al/themes/%C3%A7mimet.aspx>
9. Instat, «*Tregtia e jashtme*» Ανάκτηση από <http://www.instat.gov.al/al/themes/tregtia-e-jashtme.aspx>
10. Index mundi, «*Albania Economy Profile 2014*» Ανάκτηση από http://www.indexmundi.com/albania/economy_profile.html στις 21.07.2014.
11. Ieconomics, «*Albania GDP growth rate*» Ανάκτηση από <http://ieconomics.com/albania-gdp-growth-rate>
12. Kushnirs, «*GDP of Albania 1970-2013*» Ανάκτηση από http://kushnirs.org/macroeconomics/gdp/gdp_albania.html στις 29.07.2014.
13. Ministria e Financave, Ανάκτηση από <http://www.financa.gov.al/>
14. Open.data.al «*Economia*» Ανάκτηση από <http://open.data.al/sq/lajme/tema/id/2/Ekonomia> στις 21.08.2014
15. Open data, (2010), «*Produkti I brendshem bruto (PBB) GDP*» Ανάκτηση από [http://open.data.al/sq/lajme/lajm/id/76/titull/Produkti-i-Brendshem-Bruto-\(PBB\)--GDP](http://open.data.al/sq/lajme/lajm/id/76/titull/Produkti-i-Brendshem-Bruto-(PBB)--GDP) στις 21.08.2015.
16. Shqiperia.com ,(2010), «*Ne Shqiperi mbi 270 kompani greke*» Ανάκτηση από <https://www.shqiperia.com/Pazios-Ne-Shqiperi-mbi-270-kompani-greke.9213/> στις 23.11.2014.

17. Techscio «*Poorest country in Europe-Top 10 List Bsed on GDP per Capita*»
Ανάκτηση από <http://www.techscio.com/the-poorest-country-in-europe/> στις
19.01.2015.
18. Trading economics, «*Albania*» Ανάκτηση από
<http://www.tradingeconomics.com/albania/>
19. Wikipedia, «*Enver Hoxha*» Ανάκτηση από
http://sq.wikipedia.org/wiki/Enver_Hoxha στις 25.04.2014.
20. Wikipedia, «*History of Albania*» Ανάκτηση από
http://en.wikipedia.org/wiki/History_of_Albania στις 29.04.2014.
21. Wikipedia, «*Albanian Kingdom (1943-1944)*» Ανάκτηση από
http://en.wikipedia.org/wiki/Albanian_Kingdom_%281943%E2%80%931944%29
στις 24.04.2014.
22. Wikipedia, «*Albania*» Ανάκτηση από
<http://en.wikipedia.org/wiki/Albania#History> στις 20.04.2014
23. World Bank, «*Albania*» Ανάκτηση από
<http://www.worldbank.org/en/country/albania>

Πηγές από Διεθνείς οργανισμούς και στατιστικές υπηρεσίες:

1. CIA The World Factbook, <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/al.html>
2. Διεθνές νομισματικό ταμείο, <http://www.imf.org/external/country/ALB/index.htm>
3. Γραφείο Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων, Τιράνων
<http://agora.mfa.gr/frontoffice/portal.asp?cpage=NODE&cnode=7&xcc=al&mid=51>
4. Στατιστική υπηρεσία INSTAT, <http://www.instat.gov.al/al/home.aspx>
5. Τράπεζα της Αλβανίας, <http://www.bankofalbania.org/>
6. Υπουργείο οικονομικών Αλβανίας, <http://www.financa.gov.al/>
7. Ευρωπαϊκή στατιστική υπηρεσία, <http://ec.europa.eu/eurostat>
8. Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία, <http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE>
9. Ευρωπαϊκή Τράπεζα, <http://www.ebrd.com/home>